

UREDNIK
VERA BARIC
STRIBOR

UČEi-'iće'A KNJ!?'WCA
O i K3RVAT1 — Z.-V>15B

ZNANJE D.D.

ULICA KRALJA ZVONIMIRA 17, ZAGREB

ZA IZDAVAČA

BRANKO JAZBEC

MILIVOJ MATOŠEC

STRAH U ULICI LIPA

ČOPYRIGHT © 1994. ĐURĐA I DRAŽEN MATOŠEC

ILUSTRIRAO

EDVIN BIUKOVIĆ

LIKOVNI UREDNIK

NINOSLAV KUNC

GRAFIČKI DIZAJN

GRAFFITI DESIGN

TEHNIČKI UREDNIK

NIKIČA OSTARČEVIĆ

KOREKTOR

PAULA ŽUPAN

TISAK

TISKARA ZNANJE D.D.

ZAGREBAČKA 1, ZAGREB —1997.

STRAH U ULICI LIPA

PRVO IZDANJE
U OVOJ BIBLIOTECI

U Č E - ; - ? 7
"OA
—ČASRE,&

4890
—
2000.

iianjc

I.

f/lica lipa vrlo je stara ulica. Kažu, jedna od najstarijih u gradu. Nekada su ovdje živjeli majstori koji su pravili barut. Barut za topove, barut za dugovratre pištolje i barut za one čudne puške kojima se cijevi na kraju šire poput trublji.

Danas u Ulici lipa nitko ne pravi barut. Bave se ljudi drugim poslovima. Što je još čudnije, nigdje, ni na lijevoj ni na desnoj strani nema lipa. Nema ni jedne jedine lipe. Što se dogodilo s lipama? Jesu li majstori iz njih pravdi barut? Možda jesu, a možda i nisu. Tko bi to sada mogao znati! Uostalom, nitko i ne pokušava sazнати. Ljudi su navikli živjeti bez lipa, pa im je i uspomena na njih sasvim dovoljna.

Ni kuće više nisu one nekadašnje, cehovske*. S cehom majstora koji su pravili barut, nestale su i njihove kuće. Vrijeme ih je razjelo, pa sagradilo nove. A te nove kuće potpuno odgovaraju Ulici lipa. Male su kao i ulica, ugodne, tihe i nekako zadovoljne i sobom i ljudima.

Ipak, u ulici postoji jedno mjesto koje podsjeća na stara vremena. Tu je ponajprije ruševina vrlo stare kuće ili još bolje, ono što je od ruševine ostalo. A ostali su samo temelji, a pod temeljima mračan i prilično tajanstven podrum.

Pred ruševinama je spomenik, poprsje ozbiljnog i dostoјanstvenog čovjeka. Još se može pročitati što piše na spomeniku. A piše ovo:

ALK3BIJAD KOLOTRK
Gradska senat

Dakle, sve je jasno. Znamo i kome je spomenik podignut i kako je čovjek izgledao. Znamo čak i to, da je bio gradski senator. Ne znamo, možda, da je kuća od koje su ostali samo temelji i podrum, nekada priпадala Alkibijadu Kolotrku. Međutim, domišljat čovjek će i to otkriti.

Pred Alkibijadovom kućom nekada je bila jaka ograda. Od te je ograde ostalo vrlo malo. Ipak, ostalo je dovoljno da bi se na ogradi mogla smjestiti cijela ulica, kad god zaželi sjediti, pričati i glasno se smijati.

Može li se cijela jedna ulica smjestiti na jednoj srušenoj ogradi?

Pitate li Šapicu, on će bez razmišljanja reći: »Može!«

Ima Šapica pravo. Jer, tko je »cijela ulica«? Pa, to je prije svega Praporac, pa zatim Veslonožac, onaj koji se više služi dvokolicom nego nogama, pa Cvrkutalo, pa Latica. Možda u cijelu ulicu valja ubrojiti i Suzicu. To ćemo još vidjeti. Šapicu nikako ne smijemo izostaviti. Ne bi bilo pravo.

I tog dana, tog vedrog sunčanog prijepodneva, na Alkibijadovoj ogradi okupila se cijela ulica. I Praporac, i Veslonožac, i Latica, i Cvrkutalo, i Šapica.

Sjedili su, grijali se na suncu i baš nisu imali što reći jedno drugome. Ima takvih dana. Ljudi žele nešto reći, ali im ništa ne pada na pamet. I što da rade? Mogu zijeđnuti, mogu uzdahnu ti, pa šutjeti kao i prije.

Odjednom, Šapica se zagleda u daljinu. Znači, pogled mu je odlutao sve do kraja ulice. Lice mu se namršti, pa se izduži, vrlo začuđeno i vrlo iznenadeno. Ne bi se možda izdužilo, da Šapica nije otvorio usta. Ali eto, otvorio ih je. I ne zaslužuje da ga zbog toga bilo tko kori.

Na kraju ulice pojavio se dugonogi dječak. Velik dječak. Veći i od Praporca i od Veslonošca. Nije bio samo dugonog. Trudio se, koliko mu je bilo moguće, da u hodu iskrivi desnu nogu na desnu stranu, a lijevu nogu na lijevu stranu.

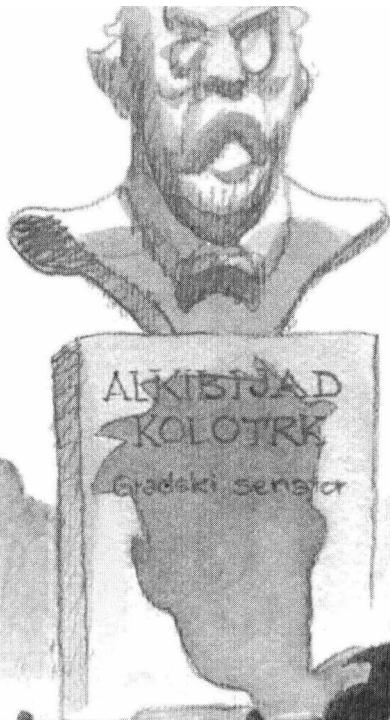
Ima na svijetu takvih krivonogih ljudi. To su obično oni koji mnogo jašu. Oni koji i dane i noći provode u sedlu. Sedlo je možda dobra stvar, ali je sigurno da će vremenom iskriviti i najravnije noge.

Dakle, dugonogi dječak koji se primicao ulicom ili je u životu mnogo jahao ili je namjeravao u životu mnogo jahati. I slijepac bi video da stvari stoje baš tako.

Došljak kao da nije mnogo vjerovao tišini Ulice lipa. On se nadao nekom iznenadenju. Nekom možda neugodnom iznenadenju. Tihe ulice obično su i najopasnije ulice. Dječak nije želio da ga netko iznenadi. Ruke spuštene niz bokove, u hodu su se lagano klatile, ali su bile spremne. Spremne za što? Spremne na sve. I da se nađu na drćima pištolja i da stisnutih šaka dočekaju napad.

Koraci su mu bili dugi, bili su meki i bili su tihi. Ako netko po hodu prosuđuje čovjeka, morao bi sada zaključiti: odlučan, oprezan, spretan.
~~~~~

Odjeven je bio jednostavno. Sive, nekada nove tenisice, blijede, 6 nekada modre traper hlače i bijela, nekada čista majica. Na hlačama jedan

džep vidljivo ispučen. Što li krije u tom džepu? Jednom će se valjda i to saznati.

Dakle, Šapica je za malo vremena otkrio mnogo. Nije ni čudo. Šapica ima oštro oko. Vidio je i došljakovo smrknuto lice i njegovu kratko podrezanu, ali vrlo neposlušnu kosu. Da, kosa nije bila poslušna. Ustremila se uvis, oštra poput ježevih bodlja! Možda bi se nekom drugom zgodom Šapica nasmijao takvoj ježevskoj kosi, ali mu sada nije bilo do smijeha.

— Pazite — opomenuo je cijelu ulicu — netko dolazi!

Svi koji su se do sada bezbrižno sunčali i pritom možda razmišljali o čemu bi progovorili, sada pažljivo promotre došljaka.

— Ne poznajem ga — reče Praporac.

— Ni ja — progunda Veslonožac.

— Izgleda opasan — zacvrkuta Cvrkutalo.

— Ja ga se bojim — uzdahne Latica.

— Ništa ti ne može dok si s nama — pokuša je umiriti Praporac, ali mu glas nije bio ni osobito siguran ni osobito čvrst.

Dugonogi dječak progazio je Ulicu lipa od kraja pa sve do Alkibijadove ograde. Pred ogradom je stao.

Bio je to neobičan trenutak. Odjednom je cijela ulica osjetila u sebi želju da suspregne dah. I baš zbog toga, jasno se čulo uzbudjeno disanje.

Došljak je pogledao najprije Praporca. Osjetio je valjda na neki način da je Praporac u Ulici lipa najvažniji. Gledao ga je oštros u oči sve dok Praporac nije skrenuo pogled. Zatim je neznanac pogledao Veslonošca. Dogodilo se isto. Cvrkutalo, Latica i Šapica također nisu izdržali oštar neznančev pogled. Tada je došljak progovorio:

— Zdravo. Ja sam Mungos. Mungos Nevada.

Nitko ne odgovori na pozdrav. Možda nisu čuli? O, da! Čuli su dobro svaku riječ, ali im je neshvatljiv strah rutavom šapom zatvorio usta. Nisu mogli odgovoriti.

— Što je? — samo jednom stranom lica nasmiješi se Mungos prezirno. — Svi nijemi?

Bilo je tako tiho da bi čovjek mogao čuti i pauka koji plete 8 mrežu. Samo, kako čuti, kad pauka nigdje nema! Lako pauku! Kad osjeti

opasnost, skrije se i točka! Kamo i kako da se skriju oni s Alkibijadove ograde? A točno je; svi su željeli da nestanu. Bilo bi još bolje da nestane dugonogi gost kome je ime Mungos Nevada. Svakako, to bi bilo još najbolje. Samo, nije izgledalo da će se takve želje ispuniti.

Mungos ih je mjerio mrkim pogledima. Čini se, šutnju je shvatio na svoj način. Pomislio da ga družba iz Ulice lipa ne smatra vrijednim pažnje. I takav zaključak ga naljutio. Vidjelo se to po zmijolikoj bori na čelu. A tek što se bora udobno smjestila ispod stršave kose, Mungos je viknuo:

— Zašto ne odgovorite na pozdrav? Zašto šutite kao da nisam ništa rekao? Ili pozdravite, ili . . .

Spustio je desnu ruku do nabubrenog džepa. Nije ništa izvadio, samo je čekao. I ne dugo.

Treperavo i muklo, kao vjetar koji se našao u dimnjaku, zbor s ograde odgovori:

— Zdravo!

— Takve vas volim! — pohvali ih Mungos. — Došao sam ovamo kao prijatelj i ne želim da se prema meni neprijateljski ponašate.

— Mi se nismo nikako ponašali — usudi se protumačiti Šapica.
— Ni prijateljski ni neprijateljski. Mi smo jednostavno šutjeli.

Mungos ga oštine hladnim pogledom. Pogled je bio toliko hladan, da je sasvim umjesno pitanje, odakle uopće takav leden pogled u jednom toplom lipanjskom danu. Šapicu zazebe oko srca. Postade mu još hladnije kad Mungos reče:

— Ti si, mali, silno pametan! Tako silno pametan da se ne bi smio mnogo služiti tom svojom mudrom glavom. Istrošit će se prije vremena. I što ćeš tada!

Cvrkutalo se bojažljivo zacereka. Tek da vidi koliko on voli dobru šalu.

Praporac ga mrko pogleda. Nije volio udvorice. A, ako hihot Cvrkutala nije bio dodvoravanje, onda on, Praporac zaista ne zna što bi se moglo nazvati dodvoravanjem.

I Mungos je pogledao Cvrkutala. Samo, pogledao ga je prijazno. A Cvrkutalo je video baš njegov pogled, a nije video pogled Praporca. Zbog toga se Cvrkutalo nasmije ponovno, ali sada glasnije i sigurnije nego prije.

— Kako ti je ime? — upita ga Mungos.

— Nije važno — smješkao se Cvrkutalo. — Dovoljan je nadimak. A nadimak mi je kao u kanarinca.

— Cerekalo — požuri Praporac.

— Tebe nisam pitao — grmnu Mungos. — Neka kaže sam. Dovoljno je odrastao da bi znao odgovoriti na pitanje odraslog čovjeka.

Nema nikakve sumnje da je Cvrkutalo bio polaskan. Napokon je netko otkrio njegovu odraslost! I ne netko iz Ulice lipa, već došljak, stranac, tajanstveni čovjek koji tjera strah u kosti. Baš takav čovjek proglašio je njega odraslim. I zato Cvrkutalo ustane s ograde, priđe Mungosu i pruži mu ruku:

— Moj nadimak je Cvrkutalo — reče prijazno.

Ipak, prevario se u došljaku. Mungos nije prihvatio pruženu ruku. Ne da nije vidio, ne da se pravio da je ne vidi! Ne! Gledao je ruku kao da razmišlja zbog čega je ispružena i zašto mu se nameće.

— Imaš li džep? — hladno upita Cvrkutala.

— Imam — zbungeno potvrdi dječak s ispruženom rukom.

— Stavi ruku u džep — reče Mungos i nasmije mu se u lice. — Što da ja radim s tom tvojom rukom? Ako mi ikada bude potrebna, sam ћu je zatražiti.

Sada nije zahihotao Cvrkutalo, već Praporac i Veslonožac u isto vrijeme. Samo, pogriješili su.

— Ne smijte se! — viknuo je Mungos. — Ne smijte se njemu. On je sigurno pametniji od vas.

Hihotanje prestane.

— Uostalom — vrlo ozbiljno nastavi Mungos — tko je od vas poštari?

Oni na ogradi zbungeno se zgledaše. Nitko među njima nije poštari. Nitko nije ni bio poštari, a tko zna hoće li netko ikada i postati poštariom. Za sada nema izgleda. Pitanje je, dakle, besmisleno. A možda i nije. Često se u pitanjima koja izgledaju naoko besmislena, krije vješto postavljena zamka. Zašto da ne bude zamka i u ovom pitanju?

Mungos je video zbungene poglede, video nedoumicu i baš to ga IO je, čini se, zabavljalo. Glasnije nego ranije on ponovi pitanje:

— Dakle, tko je poštar?

— Nitko nije poštar — mrzovljno odgovori Veslonožac. — U ovoj ulici nema čak ni pošte. Poštar prolazi ujutro, ranije. Ako si tražio njega, zakasnio si.

Mungos priđe Veslonošcu i uhvati ga za ruke iznad laktova. I nije se time zadovoljio. Podigne Veslonošca s ograde. Bar se činilo da ga diže. Možda mu je Veslonožac pomogao i sam. Nije to uostalom važno. Važno je da se Veslonožac našao na nogama, da je nad njegovim licem bilo lice dugonogog došljaka, da su ga promatrале očи koje su možda bile modore, a možda sive, ali u svakom slučaju, nisu bile prijateljske.

— Praviš se važan? — tiho su pitale Mungosove usne. — Ismi-javaš me?

— Ne — tiho procvili Veslonožac i zastidi se svog kukavičluka.

Nema sumnje odgovoriti na takvo pitanje bio je kukavičluk. Trebao je otresti grube došljakove ruke, trebao je stisnuti šake, pa napasti ili se bar obraniti od udarca. A on nije učinio ništa od toga. On se ispričavao, on je molio da ga ostavi, da ga poštedi.

Mungos ga je gurnuo natrag na ogradu. Veslonožac se svalio na topli kamen i nije se usudio pogledati nikoga od prijatelja. Veslonožac je doživio težak poraz. Možda najteži u svom životu.

Mungos se na njega nije obazirao. I zašto bi se obazirao? Dokrajčio ga je, pokazao mu da je jači i opasniji. Mungos je promatrao ostale. I nastavio tiho:

— Kad sam pitao za poštara, nisam mislio poštara koji raznosi pisma. Ako me niste shvatili, onda zaista ne trebate biti osobito ponosni. Htio sam saznati koji među vama služi ostalima za razonodu? Kome pod-valjujete, koga šaljete da izvrši smiješne zapovijedi? Ukratko, s kime se najradije šalite i iko najlakše nasjeda vašim šalamama. Za takvog sam poštara pitao.

Јsvi i preko volje pogledaše Šapicu. Točno je; ako itko u Ulici lipa nasjeda drugima, onda je to Šapica./Eto, baš prošlog tjedna kupio je vrećicom trešanja pravo da otkopa škrinju punu gusarskog blaga. Bio je silno zadovoljan. Nitko prije njega nije tako jeftino kupio gusarsko blago.

I kopao je, kopao, sve dok mu žuljevi nisu iskočili na dlanovima. A blago, 12 razumije se, nije iskopao. Kako bi ga iskopao, kad blaga nije ni bilo? Zbog

tog događaja, a i zbog mnogih drugih vrlo sličnih slučajeva svi su sada gledali Šapicu. Ako je netko u Ulici lipa poštar kakvog traži Mungos, onda je taj poštar — Šapica.

Šapici odjednom postane vruće. Znao je što ostali misle i zašto gledaju baš njega. Izdaju ga svojim pogledima, prokazuju ga, a on ne može ništa učiniti. Još malo, pa ćete se i razočarati u prijateljima. U redu. Podvalili su mu s blagom, ali ne znaju da je mnogo puta i on njima podvalio. Prihvatio bi igru, iako bi znao da mu postavljaju zamku. Zašto? Zato, što ga je to zabavljalo. Po njegovom računu ispalo bi da je on prevario njih. I svi bi bili zadovoljni, svi bi se smijali, a ništa nije ljepše od zadovoljstva i veselog smijeha u Ulici lipa. A sada ga gledaju. Njihovi pogledi isto su što i ispružene ruke, isto što i riječi kojima ga proglašuju poštarom.

— Dakle, on! — zadovoljno kimnu Mungos. — Da znate, mislio sam. Čim je progovorio, ja sam u sebi rekao: »On je poštar.« Kako ti je ime, poštaru? Ne, želim čuti nadimak. Osjećam da svi u ovoj ulici imaju nadimke. Lijep običaj. Dakle, kako te zovu, poštaru?

Šapica odluči šutjeti. Nitko ga ne može prisiliti da govori ako ne želi govoriti. Neka je Mungos jači, neka je i krivonog i dugonog ako hoće, ali on, Šapica, ne mora mu odgovoriti.

Što će se dogoditi ako bude šutio? Zanimljivo pitanje, zaključi jadni poštar. Šutnja znači otpor. Otpor se kažnjava. Dakle, Mungos će njega kazniti. Kako će ga kazniti? Zna se, okrutno. I bi Šapici žao Šapice. Tako mu se silno sažalio jadnik kojega čeka okrutna kazna da je zbog njega zaplakao. Točno. Zaplakao. Suze su mu potekle iz očiju, ako je baš potrebno tumačiti što se događa čovjeku koji plače.

— Plače! — iskreno se zaprepastila Latica. — Šapica plače!

— Ne tiče te se! — plane Šapica. — Nikoga se ne tiče plačem li i zašto plačem. I oči su moje, i suze su moje!

— I lice niz koje teku slapovi suza također je tvoje — smijuljio se Mungos. — Samo ti plači, sine! Važno je da sam saznao kako te zovu prijatelji iz Ulice lipa. Nije loš nadimak! Šapica! Hajde, Šapice, vodi me!

Govor dugonogog dječaka izazvao je u Šapici ljutnju. Odakle njemu pravo da ga naziva sinom? Baš je neotesan taj dugonogi! I u ljutnji su suze nekako presušile.

— Hajde, vodi me, Šapice! — ponovi Mungos, glasnije i nestrpljivije.

— Kamo da te vodim? — smrknuto, sad već posve suhih očiju upita ljutiti dječak. — Zar ne znaš odakle si došao?

— Znam odakle sam došao. Ne žuri mi se onamo. Htio bih saznati gdje ti stanuješ. Vodi me kući, Šapice!

— Nikoga nema kod kuće — zbumjeno će Šapica.

— To bolje, to bolje! — smješkao se Mungos. — Da je netko kod kuće, samo bi nam smetao. Ja se, znaš, namjeravam s tobom našaliti. Bit ćeš moj poštari, Šapice!

— Neću biti ničiji poštari!

— Nećeš?

— Neću!

— Jesi li sasvim siguran?

— Sasvim sam siguran!

Mungos zamišljeno pogleda odlučnog protivnika. Ne bi se moglo reći da mu je krivo što se Šapica protivi. Dapače, njemu kao da je čak i drago. Svi su uzbudjeno disali, svi su sa strepnjom očekivali što će se dogoditi. A to što se trebalo dogoditi, dogodilo se vrlo brzo.

Došljak je stegao šake i pogledao Praporca.

— Uhvati ga za desnu ruku! — zapovjedio je oštros.

— A ako ne poslušam? — neodlučno upita Praporac.

— Ja znam da ćeš poslušati! — nasmiješi mu se Mungos.

Zatim pogleda Veslonošca, pa reče:

— I on će ti pomoći. Samo, ne žurite! Dajte poštaru vremena da razmisli. Kad zaključim da je razmišljao suviše dugo, ja ću vam kazati. Dakle, poštaru, razmišljaj!

Šapica je krišom promatrao prijatelje. Promatrao ih je i silno se čudio. Događalo se nešto sasvim neobično, nešto neshvatljivo, nešto o čemu se ne bi smjelo ni sanjati. U pogledima svojih prijatelja on je čitao molbu. Molbu, da se ne ljuti na njih, jer će ga oni zaista pograbiti čim neznanac zapovjedi. Što se to danas događa s prijateljima, kakvo je to zlo donio dugonogi u Ulicu lipa? Zbumjen ovim pitanjem Šapicë i je osjetio da će zaplakati ako još jedan jedini trenutak ostane na ogradi. Zato je ustao i

— Hajdemo! — rekao je, ne gledajući nikoga.

— Poštar je razmislio! — veselo zaključi Mungos. — Poštar je pametniji nego što izgleda! Dakle, poći ćemo, našalit ćemo se. A vi ostali, ne mičite se odavde! Želim vas vidjeti ovdje kad se -vratim. Inače, jao vama!

Pošli su. Dugonogi Mungos Nevada i sićušni Šapica. Ostali su sjedili tiho i gledali ih kako odlaze.

II.

A!ad su ona dvojica nestala u veži Šapičine kuće, Praporac skoči na noge i ustremi se na Cvrkutala:

— Zašto si hihotao? Zašto si mu htio pružiti ruku? Jesi li ti izdajica ili što si ti?

— Ja ništa zlo nisam mislio — nesigurno se pravdao Cvrkutalo.
— Htio sam ga udobrovoljiti, pa da nas ostavi na miru i da ode. Eto, to sam htio i ništa drugo nisam htio. Tako mi Alkibijadove brade!

— Ostavi Alkibijadovu bradu! — praskao je Praporac. — Njegova brada, iako od kamena, sigurno se zastidjela zbog onog besramnog dodvoravanja!

— A ti nemaš pravo da me koriš! — ciknu Cvrkutalo svojim najljepšim glasom. — Nemaš pravo! Da Šapica nije sam ustao, ti bi ga pograbio i postavio na noge Eto to bi ti bio učinio, samo, nažalost, nije bilo prilike!

Praporac je htio viknuti: »Nikada!« Praporac je htio pograbiti Cvrkutala i čestito mu platiti ovu tešku uvredu. Ipak, nije viknuo i nije platio. Spriječio ga Veslonozac koji je ozbiljno kimao na sve optužbe. I ne samo da je kimao. Čak je Praporca uhvatit za ruku i priznao iskreno:

— Ima Cvrkutalo pravo. I ti si bio spremjan da ga pogradiš i ja sam bio spremjan da ga pograbim. Što da tajimo, taj Mungos nam je utjerao strah u kosti. Mi smo se uplašili, kako se Ulica Upa nikada ranije nije uplašila. Vjerovali vi ili ne, ja tvrdim da je Šapica pokazao najviše hrabrosti. Pošao je s njim ne zato što se uplašio, već zato, što nije htio dočekati trenutak kad će ga prijatelji uhvatiti za ruke.

Praporac umorno odmahne glavom:

— Ništa od svega što se dogodilo ja pravo ne razumijem! Dođe netko ulicom i posije takav silni strah! Kako je to moguće?

— Onaj Mungos — reče Cvrkutalo — onaj Mungos Nevada nije običan čovjek. U tome je stvar. Jeste li vidjeli njegovu kosu? Strašna kosa! Jeste li vidjeli njegove oči? Strašne oči! A kad se smije, smije se samo s pola lica. Tko zna odakle je došao!

— I tko zna zašto je došao — zamišljeno progundja Veslonožac.

— I tko zna što će učiniti sa Šapicom — tiho dometne Latica.

— Odveo ga i vi ste dopustili da ga odvede!

— A što smo mogli uraditi? — plane Praporac.

— Mogli ste se boriti — odgovori Latica. — Mogli ste ga napasti i otjerati iz Ulice lipa. To ste mogli učiniti! To ili nešto slično! Uostalom, još nije prekasno.

— Prekasno za što? — oprezno upita Veslonožac.

— Prekasno da podlete za njima i da oslobođete hrabrog Šapicu — tumačila je djevojčica i sve se više oduševljavala svojom zamisli. — Mogli biste se došuljati kuću, uhvatiti tog Mungosa, svezati mu ruke i otjerati ga iz Ulice lipa. Čak vam je i dužnost da ga svladate i otjerate!

Nitko nije odgovorio. Praporac je promatrao neku bubu koja je puzala uz jedan kamen stare ograde, Veslonožac je žmirkao, a Cvrkutalo brojao prste na lijevoj, pa na desnoj ruci.

— Nećete oslobođiti Šapicu? — pitala je djevojčica.

— Ne znaš što govorиш — prekori je Praporac.

— Tražiš nemoguće — uzdahne Cvrkutalo.

— I ostavit ćete Šapicu da strada?

Nitko ne odgovori.

— Ako se vi bojite, ja ću poći! — reče Latica i htjede ustati s ograde.

Nije ustala. S jedne strane ju je uhvatio Praporac, s druge Veslonožac.

— Besmislena hrabrost nije hrabrost — mudrovaо je Cvrkutalo. — Besmislena hrabrost je ludost i ne može donijeti koristi. Može 16 donijeti samo nesreću.

— Uostalom — pokuša Praporac umiriti nemirnu savjest — možda Šapica i nije u nekoj ozbiljnoj opasnosti.

Sad, što se neposredne opasnosti tiče, Praporac je imao pravo. Ništa se još Šapici nije dogodilo, a činilo se, bar na prvi pogled, da se ništa i neće dogoditi.

Stajali su on i Mungos pred vratima stana. Stajali su prilično dugo. Nije se micao Šapica, a nije se micao ni Mungos. Samo, Mungos nije bio zadovoljan tim beskorisnim stajanjem pred zatvorenim vratima. Promatrao je dječaka neraspoloženo i na kraju upitao:

— Što je? Zar ne misliš otvoriti vrata?

— Ne mislim — reče Šapica.

— A zašto ne misliš?

— Zato što nemam ključ.

— Ah, tako! — nasmije se Mungos. — Pobojao sam se neke veće neprilike. Ako se radi samo o ključu, lako ćemo!

Sagnuo se, podigao debeli otirač i dohvatio ključ. Zapanjen, Šapica je promatrao sad njega, sad ključ u ispruženoj ruci.

— Kako si znao? — upitao je napokon.

— Mungos Nevada zna sve — nemarno će dugonogi. — Vidi kroz zidove i kroz otirače. Hajde, budi dobar i otključaj vrata! Suvise dugo stojimo već pred njima!

Šapica je još uvijek oklijevao. Sjetio se nekih priča o razbojnima koji su prisiljavali ljude da im otvaraju vrata svojih stanova. Samo, razbojnici su obično bili odrasli bradati ljudi, a ne takvi dječaci kao Mungos. Ipak, tko zna! Nisu sve priče iste, nisu ni svi razbojnici isti.

— Zašto želiš u stan? — upita Mungosa.

— Neka te zbog toga ne боли glava — smješkao se Mungos. — Čuj, kazat ću ti nešto. Od cijele družbe koju sam maloprije upoznao, ti si čini mi se, najhrabriji. Ili bi bar htio da te ljudi smatraju hrabrim. Što se mene tiče, pokazao si već dovoljno. Nije potrebno da se i dalje razmečeš. Otvori ta vrata i saznat ćeš sve što sada mori twoju radoznalost.

Nema čovjeka bez taštine. Zbog toga ne bi bilo pošteno osuđivati Šapicu, što je slušajući Mungosove riječi osjetio toplinu blagog rumenila na obrazima. Napokon, Šapica je također samo čovjek. Ipak, jedno 17

je taština, a drugo su vrata zaključanog stana. Čovjek može biti tašt, ali ga taština ne obvezuje da učini ono što mu se ne sviđa.

I tašti Šapica zadovoljno se prisjećao riječi koje su mu se svijetlele, ali je odlučno odmahivao glavom.

— Dakle, ne želiš otključati? — tvrdo upita Mungos.

— Ne želim otključati.

Mungos gurne ruku u džep. Bila je to desna ruka i bio je onaj desni nabubrenidžep. Dakle, obradovao se Šapica, ipak će saznati što se u džepu krije.

Radost nije bila duga. U desnoj Mungosovoj ruci crnio se revolver. Veliki trbušasti revolver, s crnom cijevi koja se poput radoznanog oka zagledala u Šapicu. Sad, možda revolver i nije bio crn. Možda je bio dobro nagnjen hrđom, ali na tamnom stubištu i zahrdali revolverski izgledaju crni. Trbušast je svakako bio. Što se tiče njegova trbušastog bubnja, svaka bi sumnja bila izlišna. Nekoliko trenutaka Mungos je uživao u Šapičinom strahu. Bez ikakva se oklijevanja može reći da se Šapica iskreno uplašio. Uostalom, zar se netko drugi na njegovu mjestu ne bi bojao? Gdje živi takav čovjek koji neće osjetiti strah kad ga ugleda crno okruglo oko trbušastog revolvera? Takva čovjeka nema na svijetu. Istina je, neki ljudi mogu u sličnim trenucima ostati pribrani i naoko mirni, ali osnovna činjenica, činjenica da se boje, time se ni malo neće izmijeniti.

— Znaš li što držim u ruci? — upita Mungos, nekim čudno nategnutim glasom, kao da je oružje uplašilo i njega.

— Znam — potvrdi Šapica. — Držiš revolver. Je li nabijen?

— Nabijen je do grla — kimnu Mungos. — Dovoljan je pritisak kažiprstva i...

Nije kazao što bi se dogodilo da kažiprstom pritisne okidač strašnog revolvera, ali je Šapica imao dovoljno maštice da i sam pogodi. Stresao se od jeze.

— Dakle, hoćeš U sada otključati vrata?

Nije oklijevao. Ne bi ni bilo pametno da oklijeva. Drukčije su stvari izgledale prije, a drugičije izgledaju sada. Ušeprtljio se oko brave i dugo nije mogao staviti ključ na pravo mjesto. Mungosu se sada nije žurilo.

Ponovno je strpao revolver u džep i strpljivo čekao da Šapica otključa vrata.

Ušli su u neveliko predsoblje. Šapica je ispitljivo pogledao strašnog gosta.

— Imaš pravo — kimne mu Mungos — vrijeme je da saznaš zašto sam htio ući ovamo. Rekao sam ti već, radi se o šali. Ti si poštari Ulice lipa, pa želim da i meni pružiš malo razonode.

— Nisam poštari! — vikne Šapica, prisjećajući se svega što se dogodilo dok je još sjedio na ogradi.

— Ne vići — mirno ga zamoli Mungos. — To smo već raspravili i nema potrebe da ponovno trošimo riječi. Ja želim šalu i od želje ne odustajem.

— Kad je tako — odgovori Šapica kroz stegnute zube — požuri!

Mungos ga zadovoljno pogleda, osmijehne mu se, pa gurne ruku u džep. Lijevu ruku u lijevi džep. Izvuče odatle komadić papira i papir pruži Šapici.

Šapica uzme papir, razvije ga i slegne ramenima. Nije razumio kakvu šalu spremila duginog gost.

— Znaš li što je to? — upita Mungos.

— Srećka — reče Šapica.

— Točno, ali ne sasvim. To je srećka koja nije izvukla nikakav zgoditak. Prije izvlačenja vrijedila je četiri dinara, a sada ne vrijedi ni pare. Običan komadić običnog bezvrijednog papira.

— Dovde je sve jasno — kimne Šapica. — Nije jasno kakva se šala može izvesti s bezvrijednom srećkom.

— Sa srećkom nikakva — smijao se Mungos. — Ja se ne šalim s njom, nego s tobom. I da te duže ne mučim, reći ćeš što sam naumio. Ti ćeš ovu srećku od mene kupiti. Platit ćeš je četiri dinara. Upravo toliko, koliko je stajala kod prodavača. Ja nisam lihvar i ne nabijam cijene.

— Zašto bih je kupio — bunio se Šapica — kad si i sam rekao da je izvlačenje zgoditaka prošlo i da srećka nije dobila ništa.

Mungos se veselo hihotao. Tako se odobrovoljio da je čak potapšao Šapicu po ramenu.

— Pametan si ti dječak! — hvalio ga pritom. — Ipak, neke stvari kao da ne razumiješ. Možda jednostavno ne želiš razumjeti. Vrijedila srećka ili ne vrijedila, sada je sasvim nevažno. Ja sam za srećku platio četiri dinara i to valja upamtitи. Četiri dinara za komad bezvrijednog papira! Ne znam što ti misliš o meni, ali ja će ti iskreno priznati; uopće nisam bogat. Da je srećka dobila glavni zgoditak, priča bi imala ljepši svršetak. Međutim, nije dobila, a četiri dinara su za mene siromaha veliki novci. Tako krupni novci da ih jednostavno ne mogu prežaliti.

Ušutio je i radoznalo promatrao Šapicu. Šapica se znojio. Ono što ranije nije shvatio, sada mu je postalo sasvim jasno. Mungos je htio izvući od njega novac koji je izgubio. Takva zamisao Šapici se nije svidjela. Kako da mu se svidi! Ako je Mungos siromah, ni Šapica nije bogataš! Da je pronašao gusarsko blago, ne bi se brinuo za neka četiri dinara, ali blago su prijatelji izmislili. Uostalom, zamisli se Šapica, bi li blago izmijenilo činjenice? Zar bi i tada nešto dugovao duginogom? Ne, ništa mu ne bi dugovao, ništa mu i ne duguje.

— Nadi drugoga — kratko će Mungosu. — Meni ta srećka ne

— Znam — ozbiljno kimne Mungos. — Ne treba nikome. Ali ako ja odlučujem kome manje treba, ti znaš do kakvog će zaključka doći. A ne zaboravi; baš ja odlučujem!

Nemarnom kretnjom, kao da to ne čini hotimice, dotakne rukom onaj nabubreni džep.

Revolver. Šapici i opet postane hladno. Shvaća on što znače naoko bezazlene riječi i što znači ova naoko nehotična kretnja. Dugonogi prijeti. Dugonogi mu ne dopušta da bira. Sami su ovdje u stanu. Na prijatelje koji sjede pred Alkibijadovim spomenikom, ne vrijedi računati. Da su mislili pomoći, pomogli bi ranije. Ostaju, dakle, samo njih dvojica. On i Mungos. Jedan manji, slabiji i bez oružja, drugi veći i jači, s revolverom koji je nabijen do grla. Ne vrijedi ni razmišljati na čijoj je strani prednost.

— Dat će ti dva dinara — pokuša se cjenkati Šapica, ali je znao da se trud ne isplati.

Imao je pravo. Dugonogi je shvatio da žrtva popušta i baš zato sam nije htio popustiti.

— Četiri — reče prijazno. — Ne mogu dati jeftinije nego što sam kupio sam! Ako to ne razumiješ, nikada od tebe neće postati dobar trgovac!

Šapica uzdahne. Nije ni namjeravao postati trgovcem. Htio se što prije riješiti neželjenoga gosta.

— Pričekaj me ovdje — reče, odlazeći u kuhinju. Mungos nije poslušao. . . Pošao je za njim, kao da Šapica baš ništa nije rekao.

— Pričekaj u predsoblju! — ponovi Šapica oštire.

Mungos mu priđe. Uhvati ga za bradu i grubo mu podiže glavu. Pogleda ga oštro svojim modrim ili sivim očima.

— Slušaj, mali — reče tiho, prijeteći — dovoljno dugo sam trpio tvoje razmetanje. Možda si hrabar, ali sigurno nisi dovoljno hrabar da bi uplašio mene. I zbog toga, ne pokušavaj mi više zapovijedati. Mogao bi i požaliti.

Gurnuo ga od sebe i Šapica zatetura. Možda bi i pao da se iz njega nije našao kuhinjski stol. Udario je leđima o brid stola i jeknuo. Pipajući udareno mjesto mrko je pogledao Mungosa. Bilo mu je žao što nije silno jak. Tako jak da može uhvatiti uljeza oko pasa, podići ga visoko u zrak 21

i ne obazirući se na njegovo koprcanje, iznijeti ga na stubište. Da, bilo bi lijepo, ali od maštanja nikakve koristi.

Prišao je kuhinjskom ormaru i uzeo kutijicu u kojoj je čuvao novac. Uplasio se da će Mungos uzeti sav novac iz kutijice. Pogledao ga ispod oka, ali se Mungos nije micao. Igrao se srećkom i kao da ga nije zanimalo što Šapica radi. U kutijici nije bilo mnogo novaca. Šest dinara i nešto sitnija. Ušteda cijele jedne godine!

Šapica odvoji četiri crvene novčanice, stavi kutiju na ormar i pruži novac Mungosu.

— Ti si čovjek na mjestu! — rugao mu se dugonogi. — Znaš praviti dobre poslove!

Zadovoljno je hihotao dok je uzimao novac. Srećku, koju mu je pružio, Šapica je ljutito poderao i bacio na pod.

— Neoprezan si! — prekori ga Mungos. — Što će tata i mama pomisliti kad nađu srećku na podu? Pomislit će da potajno kupuješ te papiriće i tako rasipaš teško uštedeni novac.

Imao je pravo. Mama će sigurno vidjeti papirić. Šapica se postidben sagne da ukloni tragove sramotne trgovine. Osjećao je na potiljku porugljiv pogled dugokrakog. Pekao ga taj pogled, pekao mnogo jače nego gubitak novca.

— Izidi sada! — zatraži od ljutnje i poniženja uzdrhtalim glasom.

— Zajedno ćemo izići — mirno reče Mungos. — Mi smo sada na neki način saveznici. Vidim da ne razumiješ što želim reći. Hajde, izidimo, sve ču ti rastumačiti.

Kad su već gotovo izišli iz veže, Mungos ga uhvati za ruku.

— Pričekaj! — oštro će dječaku. — Obećao sam ti objašnjenje, ali tebe kao da ne zanima što želim reći. Zanimalo tebe ili ne, prisilit ću te da slušaš. Uostalom, ubrzo ćeš postati pažljiviji. Dakle, ti si mi dao četiri dinara. Zašto? Ne valjda za srećku. Ispričaj tu glupu priču kome ti draga, nitko neće povjerovati. Znači, dao si mi novac zbog nekog drugog, ozbiljnijeg razloga. Koji je to razlog? Ovisi o tebi. Budeš li poslušan, neće ga ni biti. Pokušaš li nešto što bi meni moglo našteti, razlog ću vrlo brzo izmisliti. Na primjer! Ispričat ću tvojoj mami da si mi dao četiri dinara, jer si htio kupiti revolver. Kako ti se sviđa? Mama će se onesvijestiti, a kad se oporavi,

Pred Šapicom kao da se otvorio ponor. Odjednom mu je postalo jasno koliko je opasan taj dugonogi Mungos. Uhvatio ga je u klopku i što će dalje biti, Šapica ne može ni naslutiti. Svakako, ništa dobro.

Mungos ga je pažljivo promatrao i čitao mu misli s lica. Tada je zadovoljno nastavio:

— Ja nisam u Ulicu lipa došao tek tako. Došao sam sa dobro smisljenim planom, ali o tom planu neću tebi kazati ni riječi. Od tebe tražim da me slušaš i da radiš samo ono što zapovjedim. Razumiješ li?

— Razumijem — kimne Šapica — ali te neću slušati. Sve će ispričati mami i tati.

— A oni ti neće vjerovati — mirno zaključi Mungos. Šapica se zamislio. Što bi se dogodilo da zaista ispriča mami i tati kako je kupio sreću? Bi li vjerovali? Nikada ranije nije mu se ništa slično dogodilo.

— Pokušaj — cerekao se Mungos. — Čim dođu kući, ispričaj im. Ja će biti u blizini i doći će da potvrdim tvoju priču. Ili da je zaniječem. Pogodi sam što će izabratи! I ako povjeruju, svaka im čast!

Riječi su sasvim zbulile Šapicu, uzdrmale njegovo trenutno pouzdanje i sve više gomilale sumnje, bojazni i neodlučnost. Mungos je u ovoj bici sigurno pobijedio.

— Hajdemo! — pozva Šapicu i izide s njim iz veže. — I upamti: očekujem da mi pomogneš!

— Kakvu pomoć tražиш? — nesigurno upita Šapica.

— Kad bude vrijeme, saznat ćeš. Dovoljno je da mi ne protusloviš i da u svakoj prilici uradiš baš ono što budem tražio.

Ulicom je sada koračao neki drugi Šapica. Neki umorni, uplašeni dječak, pun zlih slutnji i bojazni. Koračao je za dugonogim Mungosom i uplašenim očima promatrao njegova hotimice pogurena leđa.

III.

■Svi su još sjedili na ogradi. Ili su ih uplašile prijetnje neobičnog gosta ili ih je radoznalost zadržala na mjestu. Mungos sjedne kraj Praporca, nekako domaće i neusiljeno, kao da je cijeli život proveo u Ulici lipa.

Šapica se smrknuto i neraspoloženo skutrio kraj Latice.

—Jeste li se dobro zabavljali dok nas nije bilo? — prijazno upita Mungos.

Nikome se nije osobito žurilo odgovoriti. Nisu točno znali kakav bi se odgovor Mungosu najviše svidio. Zato su kašljucali i vjerovali da će netko drugi biti brži.

Mungos namigne Cvrkutalu:

— Što je, kanarinče? Ako su ostali šutljivi, ti valjda nisi!

Cvrkutalo se zbumjeno promeškolji, kao psić koji želi da ga pomiluju po glavi, zatim se nakašlje, pa tek tada pokuša sročiti neki odgovor. A odgovor i nije bio tko zna kako razumljiv:

— Bilo je. Mi smo sjedili. Vidjeli smo kad ste izišli iz kuće. A ova ograda valjda je najbolje mjesto u cijeloj ulici.

Praporac uzdahne. Veslonožac zakoluta očima. Cvrkutala nailuti i uzdisanje i kolutanje. Sad mu se izruguju, a sami se nisu usudili otvoriti usta. Lako se praviti važan, kad ti koža nije u opasnosti. Da im se kako-tako osveti, on još jednom pogleda Mungosa i prijateljski mu se osmjejhne. Svi su vidjeli taj smiješak, pa Cvrkutalo zadovoljno protegne noge. Baš im tako treba! Neka pucaju od bijesa! On će stati na stranu došljaka, bilo to nekome dragو ili ne. Neće valjda biti uz njih, kad su zavukli glave među ramena. Da su kornjače, bilo bi im još draže. Ništa od njihovih glava ne bi ostalo vani! Čak ni čuperak kose.

Cvrkutalu se učini da je silno hrabar. Toliko hrabar, da se usuđuje ustati čak i protiv vlastite ulice. A kad je već hrabar, pomisli zadovoljno, ništa mu više nije zabranjeno. Stoga se otvoreno obrati Mungosu:

— Kako je uspjela šala? Je li Šapica zadovoljan?

Nadao se smiješku i prijateljskim riječima, ali ga Mungos iznenadi. Mirno, bez ikakve posebne topoline u glasu on odgovori:

— Nije bilo nikakve šale sa Šapicom. Ja sam se bio našalio s vama, a sa Šapicom sam razgovarao o vrlo ozbilnjim stvarima. Dakle, nas dvojica smo sada prijatelji. Je li tako, Šapice?

Šapica osjeti na sebi mnogo pogleda. Mnogo radoznalih pogleda koji čekaju. Što čekaju? Čekaju da zaniječe i da neustrašivo nazove 24 Mungosa lašcem. Tako će i učiniti. Hoće li? Sjeti se prijetnji, u mislima se

pojavi mамиno lice, tmurno i razočarano. Tek što se rasplinulo, već su i tatine oči bile ovdje. Ozbiljne. Ljutite. Tužne. Ne smije Mungosa nazvati lašcem. Lažac mora postati on sam.

— Jedva primjetno kimne glavom.

— Zašto kimaš? — ljutito upita Mungos. — Zar ne znaš govoriti? Ako ne čuju tvoj lijepi glasić, oni neće povjerovati! Dakle, jesmo li prijatelji ili nismo?

— Jesmo. Prijatelji smo — promuca Šapica i pogleda u zemlju.

— Dakle, vidite kako stvari stoje — zadovoljno je vezao Mungos. — Ja vjerujem da je prijatelj vašeg prijatelja i vaš prijatelj. Ili se možda varam?

— Ne, ne varaš se! — zabrza Cvrkutalo, nezadovoljan što ga je Šapica pretekao. — Ima ovdje i boljih prijatelja od njega.

— Tko su ti bolji prijatelji? — radoznalo upita Mungos.

— Ja, na primjer — ponosno izjavи Cvrkutalo. — Na mene možeš računati. U svakoj prilici.

— Je li? — zamišljeno je gundao dugonogi. — Baš u svakoj prilici?

— Baš u svakoj prilici — revno je potvrđivao Cvrkutalo, ne obazirući se na ljutite poglede Praporca i Veslonošca.

— A kad bi prijatelju bilo potrebno sklonište, bi li također mogao računati na tebe?

— Sklonište? — iskreno se zaprepasti Cvrkutalo. — Zar je tebi potrebno sklonište?

— Da — kratko potvrdi Mungos.

— Pobjegao si?

— Da.

— Odakle?

— Je li to važno?

— Ne, nije važno.

— Dakle, Cvrkutalo, ti ćeš mi naći sklonište?

Sada se Cvrkutalo ozbiljno zbuni. Nije vjerovao da će od njega tražiti tako krupne usluge. Praporcu i Veslonošcu nije izmaklo da se revni 25

prijatelj preznojava, pa su se zlurado smješkali. Napokon se Cvrkutalu učinilo da je otkrio spasonosno rješenje:

— Ja ne odbijam pomoć — brblja je vrlo gorljivo — ali ne znam što misle moji prijatelji. Znaš, ako oni ne bi čuvali tajnu, ono što ja učinim moglo bi ti više štetiti nego koristiti.

— Tako je! — spremno potvrđi Mungos. — Više štetiti nego koristiti. Dakle, da vidimo što misle prijatelji! Šapice, jesи li spremna pomoći?

Cijela ta igra nije bila jasna ni Praporcu, ni Veslonošcu, ni Latici. Jedino što su od svega razumjeli bilo je ponašanje udvorice Cvrkutala. Tu nije bilo ničeg nejasnog. Cvrkutalo se priklonio jačemu. Uvijek je bio takav i nikoga nije mogao iznenaditi. Samo, što je sa Šapicom? Zašto je Šapica proglašio Mungosa prijateljem? Kakva se tajna krije iza toga? Možda je Mungos kupio prijateljstvo spremnošću da se ne šali na Šapičin račun? Ne, sigurno nije to. Šapica nikada ne bi pristao na takvu pogodbu. Zbog toga su sada nestrpljivo čekali što će Šapica odgovoriti. A njegov odgovor je bio vrlo kratak i vrlo jasan:

— Jaču ti pomoći.

Kao da je grom udario među njih. Ili možda Šapica zna nešto o posjetiocu što oni još nisu saznali? Možda je posjetilac čovjek koji zасlužuje povjerenje i komu treba pomoći? Bilo kako bilo, sve troje se osjećalo poput igrača koji sudjeluju u nekoj igri, a ne znaju pravila.

Mungos im nije pružio priliku da dugo razmišljaju.

— Hoćeš li mi i ti pomoći? — pitao je Praporca. Praporac nije znao što odgovoriti. Ako odbije, možda grijesi. Ako ne odbije, možda će učiniti još veću pogrešku. Sretne Šapičin pogled. Šapica je molio da pristane. Nema sumnje, molio je. Praporac odluci. Pristat će. Ako pogrijesi, bit će vremena da ispravi pogrešku.

— Pomoći će, Mungose — reče tiho.

— I ja — izjaví Veslonožac, ne čekajući da ga Mungos pita.

— A ja neću — oštro reče Latica. — Meni se ti, Mungose, nimalo ne sviđaš. Želim da odeš iz Ulice lipa i da se nikada više u nju ne vratiš.

— Što mogu! — smješkao se Mungos, ali se vidjelo da mu nije ugodno. — Djevojka je protiv mene, ali kada djevojci poklonim stručak 26 cvijeća i ona će promijeniti mišljenje.

— Pokloni cvijeće starom mačku — zajapuri se Latica.

— Grijesiš! — peckao ju je Mungos. — Tebi bi cvijeće pristajalo bolje nego njemu.

Latica ga je gledala mrko i njezine zbumjenosti je nestalo. Ona nije imala namjeru da se preda. Mungos je to shvatio. Zbog toga pokuša drukčije:

— Zar ti ne prihvacaš ono što odluči većina? — pitao je Laticu.

— Vidiš, svi su spremni pomoći. Valjda znadu što rade. Razmisli, pa ćeš možda uvidjeti da se protiviš bez razloga.

I Latica je zaista razmislila. Nisu je na razmišljanje ponukale riječi došljaka, već zbumjeno lice prijatelja Šapice. Možda nije pravi trenutak za pobunu. Možda je u ovoj borbi, a da se zaista radi o borbi, djevojčica nije ni trenutka sumnjala, možda je dakle u ovoj borbi potrebno i lukavstvo. U redu. Bit će lukava.

— Ako oni pristaju — reče smrknuto — pristajem i ja. Samo, nemoj pomisliti da je to zbog cvijeća. Jednostavno prihvaćam ono što je većina odlučila.

— Hvala ti — svečano će Mungos. — A sada, prijatelji iz Ulice lipa, gdje je sklonište?

— Alkibijadov podrum — žustro predloži Cvrkutalo. — To je najbolje skrovište u cijelom gradu. Nećeš takvo naći da ga tražiš tri dana!

— Zašto bih ga tražio tri dana? — smješkao se Mungos. — Ja vjerujem tom Alkibijadu, ma tko on bio. Vodite me u njegov podrum!

Latica se i protiv volje nasmijala. Bilo je zaista smiješno sresti čovjeka koji ne zna tko je Alkibijad i gdje se nalazi njegov podrum.

Nitko ne prihvati njezin smijeh. Ostali su, čini se, promatrali događaje s druge, ozbiljne strane.

— Hajdemo! — pozva Praporac, pa ustane. Prekoračio je ogradi, a družba ga je slijedila bez riječi.

— Zar ovdje? — iskreno se začudio Mungos.

— Baš ovdje — potvrdi Veslonožac. — Pozdravi starog Alkibijada!

Pokazao je Mungosu kip bradatog starca, ali dugonogi, čini se, nije shvatio što znače Veslonoščeve riječi. Ili ga nisu zanimale riječi, nego podrum.

Obišli su kuću i sa stražnje strane sišli niz tamne kamene stube. Unutra je bilo hladno. Mungos se strese i stane.

— Što je? — upita Praporac podrugljivo. — Bojiš li se?

— Ne trebaš se bojati — mirio ga Cvrkutalo. — Nisi prvi koji je u Alkibijadovom podrumu našao sklonište.

— Ja se ne bojim — oštrosno odgovori Mungos. — Bio mi je potreban trenutak da se priviknem na polutamu. To je sve. Kažeš, netko je već iskoristio sklonište?

— Da — potvrdi Cvrkutalo.

— Tko?

— Tugoljub Prvi.

— Neki kralj?

— Ne! — nasmija se Cvrkutalo. — Nije Tugoljub kralj. On je . . .

— Bit će vremena za priče — oštrosno ga prekine Praporac.

Pokretom ruke pozva Mungosa da mu se približi.

— Vidiš, ima nekoliko prostorija, ali ova je od svih najprikladnija. Nije vlažna, a ima u njoj i slame.

— Odakle slama? — zanimalo je Mungosa. — Tugoljubov dar?

— Točno. Tugoljubov dar — potvrdi Praporac.

Mungos pažljivo razgleda prostorije. Zidovi su bili debeli, strop težak, pokriven zelenim mrljama pljesni. Škrta svjetlost probijala se kroz prozorčić vrlo sličan puškarnici na kuli nekog zamka. U uglu je bio naramak vlažne slame. Od pomisli da će ovdje stanovati, Mungosa prožme jeza. Savlada se i reče mirnim glasom:

— Nije loše. Samo, slama ne vrijedi mnogo. Ne toliko, da bi mogla poslužiti kao ležaj. No, dan je dugačak, bit će vremena da sklonište lijepo uredimo.

— Što kažeš? — iskreno se začudi Veslonožac. — Da uredimo sklonište? Misliš li ti ovdje ljetovati, što li?

— Nije važno što mislim — ljutito se okomi Mungos. — Dovoljno je da su moje misli i namjere poznate meni. U svakom slučaju, ne želim spavati na truloj slami. Ako je dobra Tugoljubu, nije dobra i meni.

Samo, bez vas ne mogu do noći urediti svoj novi stan. Ja vjerujem da ćete

— Tražio si sklonište — nestrpljivo reče Praporac — i sklonište smo ti našli. Ni o čemu drugome nije bilo govora.

— Tada ili sada, svejedno! — smješkao se Mungos. — Uostalom pitajte Šapicu. Ako on kaže da ste za mene učinili suviše, ništa više neću tražiti od vas. Dakle, Šapice, prosudi!

— Pomoći ćemo! — uzdahne Šapica.

— Dobar prijatelj poznaje se u nevolji — izjavi Mungos zadowoljno. — Što se mene tiče, možemo po stvari poći smjesta. Slažete li se?

— Kakve stvari? Kamo da podemo? — sumnjičavo je pitala Latica.

— Po stvari koje su mi potrebne — strpljivo je tumačio Mungos. — Gdje se stvari nalaze, ja znam.

— Netko će vidjeti da nosimo stvari u Alkibijadov podrum — zamišljeno će Praporac. — Što će pomisliti?

Mungos razmisli, pa se složi:

— Imaš pravo. Vidjet će, ako budemo neoprezni. Uostalom, samo je ležaj velik. Ostale predmete lako je neopaženo donijeti.

— Ležaj? — čudio se Veslonožac. — Zar ćeš dopremiti i ležaj?

— Naviknut sam na udobnost — smijuljio se Mungos. — Dakle, ležaj ću donijeti sam kad se smrači. Po ostale stvari možemo poći već sada. Zašto da gubimo vrijeme?

Nitko se nije protivio. Nitko se nije radovao. Svima se činilo da su veliki događaji tek na pomolu.

Šutke su izišli iz Alkibijadovog podruma Dočekalo ih je sunce koje je sjalo kao i ranije.

IV.

/družba iz Ulice lipa mrzovljno se vukla za dugokrakim Mungosom. Pokazivali su što su jasnije mogli da im šetnja ne prija. Samo se Cvrkutalo revno trudio da Mungosa prati ukorak.

Praporac mu spretno podmetne nogu, Cvrkutalo se spotakne i da ne bi pao, uhvati Mungosa za ruku.

— Što ti je? — zareži dugonogi: — Zar ni hodati još ne znaš?
— Znam hodati, ali Praporac...
— Ne miješaj mene u svoje neprilike! — prekine ga Praporac.
— Ja ti nisam dadilja.

— Točno. On ti nije dadilja — spremno se složi dugokraki.

Cvrkutalo, ogorčen zbog tako očite nepravde, uzdahne i nemocno raširi ruke. Baš u tom trenutku Veslonožac ga spretno zakvači nogom. Raširenih ruku Cvrkutalo nije mogao dovoljno brzo pronaći oslonac, pa se koliko je dug i širok opruži po pločniku.

Mungos se zaustavi i prijekorno ga pogleda.

— Slušaj — reče nesretniku — ako te noge ne drže, vрати se kući ili zamoli nekoga da te ponese.

— Oni su krivi! — cičao je Cvrkutalo otirući koljena. — Oni! Ja ču njima pokazati!

— Pokaži im! — veselo ga bodrio Praporac. — Neka vide tko je Cvrkutalo!

— A što si se ti toliko raspričao? — upita ga Mungos.

— Jednog dana sam šutljiv, drugog govorljiv. Dakle, danas je baš taj drugi dan.

— Tako? — reče Mungos. — Zanimljivo! A bi li vrijedilo da pobrkaš račun, pa da i danas budeš šutljiviji?

— Ne bi vrijedilo. Zar zaboravljaš? Postali smo prijatelji. Da ne govorim, ti bi se možda uvrijedio. Pomislio bi da nešto pred tobom krijem.

— A ne kriješ ništa?

— Što bih krio? — bezazleno ga pogleda Praporac. Veslonožac zakoluta očima, htjede se nasmijati, ali ipak suzdrži smijeh.

Latica je išla posljedna. Baš iza Šapice. Dok su Mungos i Praporac razgovarali, ona pride Šapici i dotakne ga rukom.

— Što se dogodilo? — upita tih.

— Ne mogu ti sada reći — šapatom odgovori Šapica. — Važno je da uradimo sve što traži.

Latica kimne glavom, pa opet zaostane. Baš na vrijeme. Cvrku-
30 talo se okrenuo i pažljivo ih pogledao. Nije bio ništa neobično.

Prošli su pet ili šest raskrižja i stigli na mali trg s nekoliko klupa. Tu se Mungos zaustavi.

— Tko ima maramicu, neka je pokaže! — zapovjedi iznenadjenim pratiocima. — No, što se čudite! Znate valjda što je maramica?!

— A trebalo bi da znamo? — progundja Praporac.

— Dosta mi je tvojih šala! — plane Mungos.

— Bolje da ne pričamo što je kome dojadilo — javi se Veslonožac. — Nismo mi tako složno društvo kao što se na prvi pogled čini. Nego, što bi ti uradio s našim maramicama?

Mungos je nekoliko časaka oklijevao. Nije znao kako bi objasnio svoju zamisao, a da ne otkrije pravu namjeru.

— Zar vas i najobičnije pitanje može tako uzbuditi? — usiljeno se smješkao pratiocima iz Ulice lipa. — Da sam to znao, ne bih maramice ni spomenuo.

— Ipak, spomenuo si ih — ustrajao je Veslonožac.

— Sjetio sam se neke zanimljive igre — nemarno reče dugonogi. — Znate li je možda? Igra slijepih miševa. Svi osim jednoga pokriju oči maramicama. Ako ih imaju, razumije se. Taj, kome oči nisu pokrivenе, vodi ostale, a oni pogadaju kamo ih je doveo. I to je sve.

— Nije nimalo! — podrugne se Veslonožac. — Ti bi bio onaj bez poveza na očima, a mi ostali — slijepi miševi. Vodio bi nas, a mi bismo pogadali kamo nas vodiš. I znaš li ishod? Znaš, svakako! Mi ne bismo pogodili kamo si nas doveo. Zaista, vrlo zanimljiva igra!

Mungos zbumjeno pogleda Veslonožca[^] Morao je priznati, bar sebi je morao, da Veslonožac nije naivan protivnik! On ne govori mnogo, ne toliko kao Praporac, ali misli brzo. I što je još gore, točno pogadaj Mungos se sjetio igre s maramicama kad je razmišljao kako bi družbu iz Ulice lipa doveo onamo kamo ju je namjeravao dovesti, a da kasnije nitko od njih ne može ponovno pronaći to mjesto. Zamisao se činila jednostavnom. Svezat će im oči i voditi ih. Ako netko i vidi neobično čudno društvo, neće se začuditi. Vjerovat će da su djeca pronašla novu igru i da se zabavljaju. Mogao bi slijepi miševe bez bojazni provesti kroz cijeli grad! Mogao bi, da nema Veslonožca. Veslonožac kvari račune i zbog njega mora odustati od dobro zamišljenog plana.

— Ako vam se igra ne sviđa — reče kiselo — zaboravite je.

— Tko kaže da nam se ne svida? — pobuni se Praporac.

Mungos shvati da ga Praporac pecka. Želi ga naljutiti. I prije je to pokušavao. Prije, kad je Cvrkutalu podmetnuo nogu. Čini se, mališani iz Ulice lipa još ne shvaćaju na kakvog su se protivnika namjerili. Ali, nije sada vrijeme da se s njima obračuna. Kasnije. Zato odgovori što je mirnije mogao:

— Predomislio sam se, igra bi nas suviše dugo zadržala. Niste valjda zaboravili zašto smo došli ovamo?

— Mi ništa ne zaboravljamo — dvosmisleno će Veslonožac.

— Ni ja — nasmiješi se Mungos. — Dakle, predlažem da me ovdje pričekate. Neću se dugo zadržati.

— A ako se ipak zadržiš duže nego što sada misliš? — upita Praporac zabrinuto. — Na primjer, do noći. Tako dugo ne možemo čekati.

Nešto se događa, zaključi Mungos. Strah je nestao i oni se bune. Za sada uvijeno, ali ako popusti, tko zna! Priđe Praporcu i uhvati ga za ramena.

— Ako treba, čekat ćeš i do noći! Razumiješ li?

— Razumijem! — užurbano potvrdi Praporac.

— A vi ostali, razumijete li također?

— Razumijemo! — odgovoriše nesložno.

Znači, sve je u redu zaključi Mungos, kimne, pa dugim koracima ode s trga.

Tek što se izgubio iza ugla, Praporac zadovoljno protrlja ruke, pa stane pred Cvrkutala.

— Cvrkutalo, ljutiš li se na nas? — upita gotovo nježno, a krišom dade znak Veslonošcu da slijedi Mungosa.

Veslonožac je shvatio. Pošao je, a Cvrkutalo, zatečen neočekivanim pitanjem nije primijetio njegov odlazak.

— Dakle, ljutiš li se ili ne ljutiš?

— Ja? — prenemagao se Cvrkutalo. — Zašto?

— Razloga ima dovoljno — uvjeravao ga Praporac i zadovoljno uzdahnu kad se Veslonožac dočepao ugla. — Na primjer, podmetnuo sam
32 ti nogu.

— Sitnica! — dobroćudno je odmahivao Cvrkutalo i lijevom i desnom rukom.

— Zaista sam ti se još i rugao — iskreno prizna Praporac. — Da, rugao sam se.

— I to je sitnica.

— Zato što nema Mungosa da te brani! — vikne Praporac.

Cvrkutalo uplašeno ustukne.

— Vidim dobro što smjeraš — reče, manje dobroćudno i manje prijazno nego prije. — Nije ti pravo što sam se sprijateljio s Mungosom. Ali ne zaboravi; ja nisam bio prvi! Prvi je bio Šapica. Neka kaže što mu je Mungos obećao!

— Da, zaista! — kimne Praporac. — Ni meni nije potpuno jasna Šapičina ljubav prema dobrom Nevadi. Šapice, što se dogodilo u tvojoj kući?

— Jest! — živnu Cvrkutalo. — To nam kaži!

— Neću reći — tiho odgovori Šapica.

— I ja mislim da ne mora govoriti — reče Latica. — Ne sada.

— Tako, dakle! — zajapuri se Cvrkutalo. — Zbog mene, je li? Uostalom, baš me briga! Pitat će Mungosa. On će mi sigurno reći.

— Točno — smješkao se Praporac. — Silio je s tobom prijazan. Čini se, dobro te procijenio.

Cvrkutalo se namršteno udalji od Praporca i u tom trenutku opazi da je Veslonožac nestao.

— Gdje je? — upita uzbudeno.

— Tko? — naivno se začudi Praporac.

— Veslonožac.

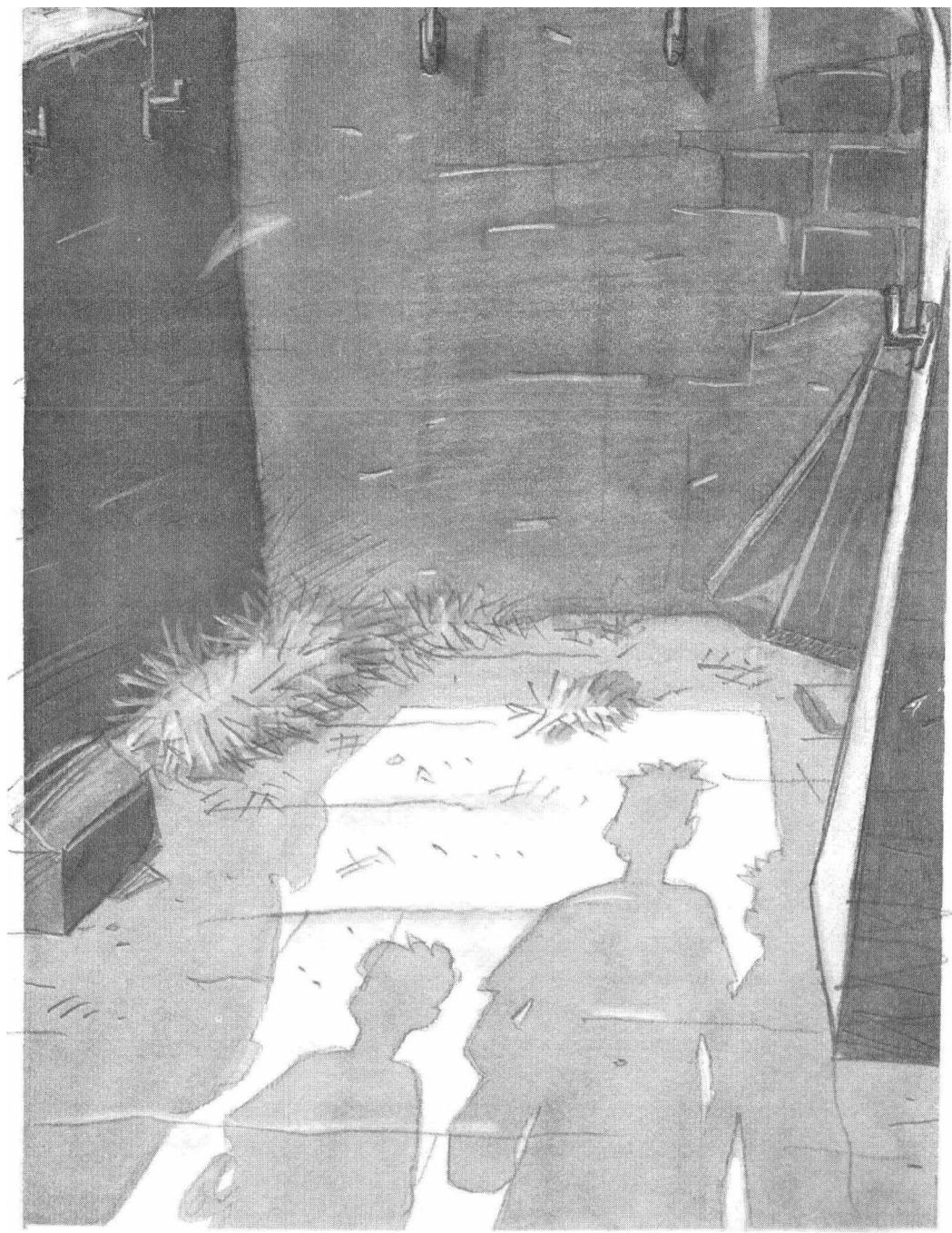
— Ah, on! Otišao je po dvokolicu. Znaš i sam da ne voli pješački.

— Ne govariš istinu! Da je spominjao dvokolicu i ja bih čuo! On se odšuljao. Odšuljao za Mungosom.

— Je li? Možda se čak i ne varaš. Samo, što se to tebe tiče?

— Tiče me se! Kad se Mungos vrati, reći će mu!

— Hoćeš li zaista? — upita Praporac i stisnutih šaka pridiše Cvrkutalu.

Šapica ga zaustavi.

— Ne diraj ga — reče Praporcu, pa pogleda Cvrkutaia. — Cvrkutalo, mi smo bili prijatelji. Ako kažeš Mungosu da ga je Veslonožac pratio, nikada te više neću ni pogledati.

— Govoriš li ozbiljno? — upita Cvrkutalo.

— Sasvim ozbiljno — kimne Šapica.

— Kad je tako, neću govoriti.

Veslonožac se uskoro vratio, rumen u licu i zadihan. Nije kazao ni riječi o svojoj šetnji. Samo je neprimjetno kimnuc Praporcu. A Praporac je shvatio što mu želi reći. Zna kuću u koju je Mungos ušao. Otkriće možda i ne vrijedi mnogo. A možda i vrijedi. Zašto bi im inače Mungos pokušao podvaliti onu igru slijepih miševa? Čini se, ne želi da saznaju odakle je došao u Ulicu lipa. Ili krije to ili nešto drugo. U svakom slučaju, Veslonoščeva šetnja ne može im štetiti. Razumije se, ako Cvrkutalo ne izbrblja. Čini se, neće. Ozbiljno je obećao Šapici da će šutjeti.

Mungos je stigao s velikim zavežljajem uruči.

— Svatko neka uzme dio — naredio je kratko, otvarajući zavežljaj na klupi.

Veslonožac je zadivljeno promatrao tu gomilu stvari. Bilo je u zavežljaju i pokrivača, i odjeće, i hrane. Nije nedostajala čak ni četkica za zube.

— Dokle ti namjeravaš živjeti u Alkibijadovu podrumu? — pitao je radoznalo. — Ovo što si donio, dovoljno je i za godinu dana!

— Moja je briga kako ću dugo ostati. Ako mi se bude sviđalo, neću nikada ni otići iz vaše lijepе ulice. Zar niste čuli, neka svatko uzme svoj dio! I dobro sakrijte stvari.

— Nije potrebno išta sakrivati — reče Praporac. — Možemo u podrum stići i sa stražnje strane. Nitko nas neće vidjeti.

— Tako? — namršti se Mungos. — A nisi li baš ti rekao da je opasno donijeti stvari po danu?

— Možda sam i rekao — slegne ramenima Praporac. — Ne sjećam se. Htio sam se valjda našaliti.

— Čudna šala! — progunda Mungos.

— Ja sam sklon čudnim šalama — prijazno mu se osmjejhne

— Ipak, trebamo požuriti! — nestrpljivo će dugonogi. — I ovuda bi mogao proći neki radoznao čovjek.

Putem nisu progovorili ni riječi. Išli su, kao karavana šutljivih putnika, zabrinutih i već umornih od puta.

Nisu sreli nijednog znanca, iako nikome, osim možda Mungosu i Cvrkutalu, ne bi bilo krivo da su kojeg sreli.

Sunce je pržilo nemilice. Alkibijadov podrum učinio im se najugodnijim mjestom na svijetu.

V.

/Ilkibijadov podrum mogao bi se nazvati i podrumom kuka. Ili podrumom klinova. Kako se kome više sviđa. Zaista, iz svih zidova, pa čak i sa stropa izvirivale su velike zahrdale kuke i jaki, grubo iskovani klinovi. Bilo je i nekoliko alki. Onakvih, kao u starim tamnicama.

Čemu li su služili toliki klinovi, alke i kuke? Bilo je o tome različitih mišljenja. Neki su vjerovali, da je jednom davno Alkibijadov podrum bio tamnica. Drugi su odmahivali glavama i tvrdih da je Alkibijad Kolotrk na kuke vješao predmete koje je htio zaštiti od vlage ili od oštih mišjih zuba. Vjerljivo su ovi drugi imali pravo.

I Mungos je primijetio kuke.

— Bas je bio domišljat starac Alkibijad! — čeretao je veselo. — Mislio je i na one koji će poslije njega doći ovamo.

Živahnom žurbom nastojao je objesiti sve što je samo htjelo visjeti. Ipak, bilo je predmeta s kojima se ništa nije moglo uraditi. Na primjer, četkica za zube. Nju je Mungos strpao u džep olinjalog kaputića. Cipelama je bilo dobro i na podu. Doduše, mogle bi visjeti, ali zašto? Bocu za vodu smjestio je u udubinu pred prozorčićem. Svićeći je pronašao mjesto na kamenu koji je tko zna zašto izvirivao iz zida. Zadovoljnim pogledom ocijenio je posao pa se okrenuo Sapici.

— Idi kući i donesi konop za rublje! — zapovjedio je natuštenom dječaku.

— Konop za rublje? — iskreno se začudi Šapica.

— Čuo si! Nećeš valjda reći da rublje ne suše na konopu? Što radite s mokrim rubljem? Držite li ga u rukama i mašete njime dok se ne osuši?

Šapica ljutito porumeni zbog te glupe šale. Ali se i ne pomakne s mjesta.

— No, što čekaš? — nestrpljivo upita Mungos. — Mogao si se već i vratiti.

— Ako ti je potreban konop, kupi ga! — kroza zube smrsi Šapica.

Dugonogi kao da nije odmah shvatio odgovor. Ili je shvatio i htio promisliti što da uradi. Ovako ili onako, nekoliko trenutaka niti se pomakao niti progovorio. Samo je otvarao i zatvarao šake.

¹ Šapica je drhtao, silno napregnut i silno uzbudjen.[^] Hoće li izdržati? Mora! Ako još jednom popusti, Mungos će ga učenjivati do smrti. Sada konop, a kasnije tko zna što! Možda stol ili ormar. Ili štednjak. Ili novac iz tatine novčarke. Ne, neće popustiti.

Mungos je odlučio prekinuti napeto iščekivanje. Laganom, Šapici već poznatom kretnjom, segnuo je u nabubreni džep.

Još ima vremena, grozničavo je razmišljaо Šapica. Može se predomisliti. Može otići po konop. Onaj će tada izvaditi ruku iz džepa. Bez crnog opasnog revolvera. Ne, ni pod koju cijenu ne!

Priskočio je prozorčiću, pograbilo bocu i stao pred dugonogog. Nije znao što želi učiniti, nije imao nikakvih namjera ni bilo kakvih planova. Bio je u opasnosti, slučajno je ugledao bocu i uzeo je bez razmišljanja. Da mu se pri ruci našao neki drugi predmet, posegnuo bi za njim.

Mungos još nije izvadio revolver. Kao da ga je zbumila boca u Šapičinoj ruci. Neki miran promatrač možda bi stvorio čak i ovakav zaključak: da Šapica nije uhvatio bocu, Mungos bi revolver izvadio iz džepa. Međutim, u Alkibijadovom podrumu nije bilo mirnih promatrača. Sve su oči općinjeno gledale velikog i malog dječaka, sva su se lica zajapurila od uzbudjenja.

— Brojiti će do tri — tihim, nekako nesigurnim glasom reče Mungos. — Ti znaš da me moraš slušati. Ti nisi zaboravio što sve mogu učiniti!

— Broj i do tisuću! — zaduhan će Šapica. — Prijeti koliko hoćeš. Konop neću donijeti. A izvadiš li revolver...

Prijetnju nije izrekao dokraja. Priskočio je Cvrkutalo i viknuo oštrim, piskutavim glasom:

— Stanite! Ja će donijeti konop. Tu je u dvorištu. Konop s ljljačke.

— Neka ga doneše Šapica! — reče Mungos.

Šapica samo odmahne glavom.

— Ja će! — požuri Cvrkutalo i istrči iz podruma.

Mungos izvuče praznu ruku iz džepa. Šapica stavi bocu onamo odakle ju je uzeo. Na Mungosovu čelu blistalo je nekoliko kapljica znoja. Nitko ih nije primijetio.

Šapici su koljena klecali. Kao da je dugo nosio neki suviše težak teret. Sada ga je zbacio s leđa, ali je još uvijek umoran. Ili je tek sada umoran.

— Imaš, dakle, revolver? — upita Praporac smrknuto. — Pravi revolver?

— Ne valjda igračku — odgovori Mungos. — A ovaj mali će me upamtitи. Čujte svi vi iz Ulice lipa! Upamtit će kad je napao Mungosa Nevadu!

— Nije on napao tebe — mirno će Veslonožac. — Ti si prijetio njemu. I da znaš, dojadio si nam. Svima. Cijeloj Ulici lipa! Priznajem, kad si došao, uplašili smo se. Svi osim Šapice. On nam je pomogao da se priberemo i zasramimo. Ne vjeruješ? Pokušaj me prodrmati kako si me prodrmao na ogradi!

— Što ćeš uraditi ako pokušam?

— Vidjet ćeš. Neću posegnuti za bocom. A ako se pouzdaješ u revolver, prevarit ćeš se. Dok ga izvučeš, bit će svršeno s Mungosom!

Promatrali su se netremice, a Mungos nije ni pokušao napasti Veslonošca. Znao je da Praporac čeka, da Šapica neće ostati po strani i da će Latica takoder pomoći prijatelju.

Praporac se zadovoljno smješkao, uvjeren da su pobijedili uljeza. Sada su postupili onako, kako su morali postupiti već kod prvog susreta. I što preostaje Mungosu Nevadi? Može samo uzmaknuti.

— Hajde, očisti Alkibijadov podrum i ponesi svoj pribor za ljetovanje na neko drugo mjesto! — reče Latica. — Svakako, i ti si ovdje

— Tko mi to kaže? Ti, dugokosa?

— Ja, konjaniče!

U podrum se stušti Cvrkutalo, vukući za sobom podulji konop.

— Evo, Mungose! — reče zadihano. — Hoće li odgovarati?

— Neće mu biti potreban, podaniče! — javi se Veslonožac. —

Tvoj gazda seli.

Cvrkutalo je začuđeno pogledao Veslonošca, pa Mungosa. Ništa nije razumio.

— Zašto seliš? — upita, kao da ga je vijest zaista razočarala. — Zar ti se ovdje ne sviđa?

Neočekivano za sve, Mungos zagrli tužnog Cvrkutala i reče:

— Sale se, mali. Ja ostajem. Zato, da tebe ne razočaram i zato da razočaram njih.

— Ipak ćeš seliti, Mungose! — ljutito vikne Veslonožac. — Istimjerat ćemo te!

— Možda i nećete — zadovoljno ga pogleda Mungos. — Ja sam Šapici rekao da nisam tek tako došao u Ulicu lipa. Najprije sam dobro razmislio. Vama sam valjda zaboravio ispričati tu značajnu pojedinost. Uostalom, da sam vam i ispričao, vi ne biste vjerovali Dakle, to gore po vas. Promatrao sam prije vaša lica i na svim licima je pisalo: »Mungos je gotov!« Imam li pravo ili nemam?

— Na mom licu je još uvijek isti natpis — dovikne Praporac.

— Točno! — nadmoćno se osmjejne dugonogi. — Samo, ja znam i ono što vi ne znate. Predvidio sam svaku pojedinost ovog pothvata. Pretpostavio sam da me netko od vas možda neće zavoljeti. I zbog toga sam rekao: »Mungose, moraš ih prisiliti da te vole!« Kako da prisilim nekoga na prijateljstvo ili bar na primirje? Ima više načina. Jedan od tih načina Šapica je već upoznao. Kad god zaželim mogu posjetiti njegovog tatu i Šapica će gorjeti. Je li tako, Šapice?

Šapica ne odgovori. Mungos se na njega nije ni obazirao. Promatrao je ostale. A oni su se zamislili. Više su osjetili nego vidjeli da neki novi oblak pomračuje sunce.

— Jest, o meni ovisi što će biti sa Šapicom — nastavi Mungos.

— I zbog toga ona njegova pobuna nije bila osobito pametna. No, ja sam dobar čovjek. Možda ću mu i oprostiti. Vidjet ćemo

Latica nije izdržala. Prekinula je zadovoljno blebetanje dugonogog:

— Mi ćemo pomoći Šapici! — rekla je odlučno. — Što god je učinio, učinio je zato što si ga ti prisilio.

— Ništa nisam učinio! — gotovo zajeca Šapica. — Oteo mi je ušteđevinu. S revolverom u ruci. A sada mi još i prijeti!

— Ja ne prijetim — licemjerno se branio Mungos. — Ja samo kažem da tata i mama neće vjerovati.

— Ne boj se, Šapice — reče uzbudjena djevojčica. — Mi ćemo te štititi!

— A tko će štititi vas? — glasno upita Mungos.

— Nama nije potrebna zaštita — izjavи Veslonožac, ali mu glas više nije bio siguran kao prije.

— A zašto da nas netko štiti? — javi se i Praporac. — Ako ucjenjuješ Šapicu, ne možeš ucijeniti i ostale.

Mungos nije odgovorio. Prekrižio je ruke na prsima, oslonio se jednim ramenom o zid i zadovoljno promatrao družbu iz Ulice lipa. Svakog je pogledao. Pažljivo, bez žurbe. Najprije Praporca, zatim Veslonošca, pa Šapicu, pa Laticu, pa čak i Cvrkutala.

Kroz Alkibijadov podrum protrči zalutali vjetrić. Zašušti slama na ležaju Tugoljuba Prvog. Samo, nije vjetrić unio nemir u tamnu prostoriju s mnogo kuka i klinova. Nemir je posijao netko drugi. Netko opasniji od vjetrića. Mungos

Tko zna koliko je trajala neprijatna tišina. Tada se Mungos od bije od zida, udari rukom o ruku i glasno se nasmija:

— Djeca ste vi! Dječica! — brblja je veselo. — Nije vama potrebna zaštita!

Priđe im bliže. Smiješka nestane s njegovih usana. Pogleda ih oštros. Vikne:

— Kradljivci!

— Tko je kradljivac? — plane Veslonožac.

— I ti, i on, i ona. Svi.

— Ništa nismo ukrali! — bunila se Latica. — Izmišljaš, ali ti 40 takve priče neće mnogo pomoći!

— Točno! — spremno se složi Mungos. — Zašto slušati priče kad postoje ukradene stvari. Ukradene stvari govore uvjerljivije od bilo kakve priče.

— Kad bi takve stvari postojale — reče Veslonožac — ti bi imao pravo.

— Zar ne postoje? — nasmije se Mungos i rukom pokaže sve ono što je visjelo na Alkibijadovim kukama.

Ljudi se rado služe uzrečicama »Kao da je grom udario među njih« ili »Kao da se bomba rasprsnula«. Ponekad koriste takve uzrečice lakomisleno i na krivom mjestu. Zbog toga one gube pravu vrijednost i kad ih čujemo, nismo uvijek skloni shvatiti ih doslovno.

Međutim, raspoloženje koje je zavladalo u Alkibijadovu podrumu nakon posljednjih riječi dugokrakog, zaista je bilo potpuno slično raspoloženju stradalnika među koje je tren ranije udario grom.

Dugo nitko nije mogao izgovoriti ni riječi. Razumije se, Mungos je mogao, ali on nije htio. Više se veselio promatraljući zaprepaštena lica i uživajući u strahu koji je zahvatio družbu iz Ulice lipa.

Prvi se oporavio Praporac. Priskočio je Mungosu i ne obazirući se na činjenicu da je ovaj i viši i jači od njega, uhvatio ga za obje ruke i snažno ga prodrmao.

— Kaži da si izmislio! — protisnuo je gnjevno.

Mungos mirno ukloni njegove ruke.

— Nisam izmislio — reče zadovoljno. — Mogao bih izmisliti priču, ali ne mogu izmisliti ukradene stvari.

— Stvari si donio iz svoje kuće — tiho se javi Veslonožac. — Iz svog stana.

— Koješta! — nasmija se Mungos.

Zatim gurne lijevu ruku u lijevi džep i izvadi otpirač. Podigao je mali metalni predmet da bi ga svi mogli dobro vidjeti.

— Otpirač — objasni za svaki slučaj. — Otvara svaka vrata, svaku bravu. Ljudi otišli na more i zašto da ne posudim nekoliko sitnica? Nekoliko vrlo potrebnih sitnica. Ako nas uhvate, možda se neće ni ljutiti. Razumjet će.

— Zašto govorиш »ako nas uhvate«? — upita Praporac. — Nismo krali mi, nego ti. Ti ćeš i odgovarati.

Mungos je otpiračem udarao po prstima lijeve ruke i smješkao se, kao da sluša najzanimljiviju priču na svijetu. Zatim nezadovoljno odmahne glavom. Svršetak priče nije mu se svidio.

— A za tebe sam mislio da si glavni u Ulici lipa — prezirno dobaci Praporcu. — Požuri i predaj žezlo Veslonošcu! Vjerujem da je on pametniji. On zna da smo svi krivi.

— Ne, to zaista ne znam! — žustro se usprotivi Veslonožac. — Nigdje na svijetu ne postoji zakon koji bi kažnjavao nedužne.

Mungos umorno uzdahne. Čini se, dojadilo mu razgovarati s djecom koja ništa ne razumiju. U džepu kaputića koji je visio na jednoj od bezbrojnih kuka, potražio je komadić čokolade i stavio ga u usta.

Družba iz Ulice lipa bila je prisiljena gledati ga kako jede i čekati hoće li se udobrovoljiti i još nešto reći o krađi. Nisu dočekali. Zato je Veslonožac ponovno upitao :

— Dakle, po kakvom smo zakonu krivi mi koji nismo krali?

Dugonogi otare ruke o izblijedjele hlače, pa reče sporo, kao da mu se više zaista ne govori:

— Ne kažem da ste krali. Niste. I niste krivi za krađu. Međutim, pomogli ste kradljivcu da pobegne s pljenom.

Naglo podiže glas:

— Jeste ili niste? Čekali ste me na trgu, sjetite se!

Gotovo da se moglo čuti kako se u glavama jadnih okrivljenika komešaju beskorisne misli. Jedino Latica kao da nije bila osobito zaprepaštena. Odmahnula je glavom i rekla mirno:

— Mi ćemo ispričati što se dogodilo i kako se dogodilo. Nitko nam ništa ne može. Nismo znali da si stvari ukrao.

Mungos je sažaljivo pogleda, pa sjedne na složene pokrivače. Progovori tek kad se udobno smjestio:

— Vidim, nikada nisi bila na sudu. Što misliš da pričaju kradljivci i oni koji su im pri krađi pomagali? Kradljivci: »Nismo znali da smo ušli u tuđi stan. Zabunili smo se. Oprostite nam, više se takva pogreška neće ponoviti.« Pomoćnici: »Nismo znali da su predmeti ukradeni. Čovjek je rekao da seli i mi smo mu pristali pomoći. Da je samo natuknuo o čemu se

smo bili prevareni!« A suci ipak kažnjavaju. I kradljivce i pomoćnike. Zašto? Jednostavno zato, što ne vjeruju lažima. Znaju oni te priče! Tisuću puta su ih slušali! Dodite sada vi, pa im ispričajte otrcanu priču tisuću i prvi put! Baš će se slatko nasmijati!

— Istražit će sve okolnosti — glasno je razmišljaо Praporac.

— To će vas i pokopati! — pobjedonosno izjavи dugonogi. — Hajde da vidimo kakve su okolnosti! U vašu ulicu je došao neznanac. Vi ga ne poznajete. Nikada ranije niste ga ni vidjeli ni sreli. Neznanac vas je zamolio da mu pomognete. Seli. Ne može sam prenijeti svu svoju imovinu. Vi pristajete. Je li to vjerojatno? Nije! Prije svega, zašto bi pomogli nekome koga ne poznajete? Zatim, znate li, ima li on uopće nekih stvari? Dalje, gdje se stranac nastanio? U podrumu Alkibijadove ruševine! Sve ljepše od ljepšega!

— Mi ćemo stvari vratiti — promuća Veslonožac.

— Kamo? Kome? — oštro upita Mungos. — Znate li kuću iz koje sam ih donio?

Veslonožac shvati da se izlanuo. Umalo da nije rekao i više. Pokuša popraviti pogrešku:

— Naći ćemo. Tražit ćemo. Netko će znati gdje je bila provala.

Mungosa umiri ovo objašnjenje. Na trenutak je posumnjaо da su ga slijedili. Ipak, sve je u redu. Požuri oboriti i ovaj plan:

— Lijepo — kimne Veslonošcu. — Uzmite stvari, trčite gradom i pitajte gdje je nešto ukradeno. Prije ćete naći zatvor, nego pravu kuću. Ali, prepostavimo da nađete i kuću. To gore! Možda ondje već čeka zasjeda!

— Odlično! — gotovo se obradova Praporac. — Ispričat ćemo što se dogodilo. Moraju nam povjerovati!

Mungos ih je promatrao kao madioničar koji zna da se u crnom šeširu nalazi još jedan kunić. Sada je odlučio i tog kunića pokazati publici.

— Pokušajte! — rekao je mirno. — Samo, kad vas pitaju gdje ste sakrili novac i dragocjenosti, nemojte oklijevati. Kažite im.

— Kakav novac? Kakve dragocjenosti? — čudio se Praporac.

— Možda je bilo i toga — nasmiješi se Mungos. — A možda i nije.

Čuo se samo dubok, mnogoglasni uzdah.

Šapica je cijelo vrijeme pažljivo promatrao Mungosa i ništa nije govorio. Dugonogi osjeti na neki način da se taj dječak ponaša drukčije nego ostali.

— Što ti misliš? — upita Šapicu kao da mu je zaista neobično stalo do njegova suda.

Kad je čuo odgovor, iznenadio se. Šapica je rekao:

— Mislim da si sve izmislio. Od početka do kraja. Nikakve krađe nije bilo.

— Ako grijesiš? — upita dugonogi, trudeći se da sakrije zbuđenost. — Pokušaj saznati istinu. Usuđuješ li se?

— Ne, ne usuđujem se — iskreno prizna Šapica. — Ne još sada.

— Pazi — opomene ga Mungos — oni su upali samo u jednu klopku. Ti si upao u dvije.

— Znam — kimne dječak. — Zbog toga i oklijevam.

— Oklijevaj i dalje — zahihota Mungos.

Praporac podje prema izlazu. Ostali su ga slijedili.

— Kamo ćete? — iznenadeno ih upita Mungos.

— Kući — odgovori Veslonožac za sve.

— Možda ste mi još potrebni!

— A možda i nismo!

— Ja znam da jeste! Mislio sam da će u onoj kući naći neki pristojan ležaj koji nije teško odnijeti. Zamislite, našao sam samo postelje velike poput brodova. I sada sam smislio nešto drugo. Svezat će na svaki kraj pokrivača po jedan konop i pričvrstiti konope o kuke na stropu. Bit će to izvrsna viseća postelja. Što mislite? Nisam li dosjetljiv?

— Trio dosjetljiv — kimne Praporac. — Ipak, načini postelju sam. Uostalom, ti ćeš u njoj spavati.

— Pazite — ozbiljno zaprijeti Mungos — krada nas je zbližila. Na neki način. Postao sam i vaš prijatelj, kao što sam prije postao Šapičin prijatelj. Okanite se svih pokušaja da se izvučete! Možete uvaliti u nevolju i sebe i mene. Zato, ako baš morate, idite, ali o svemu što se dogodilo nikome ni riječi. Zadržao bih vas, ali znam, mamice bi se zabrinule. Dodite

— Zašto? — upita Praporac.

— Saznat ćeš — namigne mu Mungos. — Možda ćemo dijeliti pljen. Novac i dragocjenosti.

Izlazili su bez riječi, bez pozdrava. Cvrkutalo je bio posljednji.

— Cvrkutalo! — pozva ga Mungos.

— Molim? — pristojno se odazove dječak.

— Zar ćeš me i ti napustiti? Je li i tvoja mamica zabrinuta?

— Da, zabrinuta je — potvrdi Cvrkutalo, gledajući u zemlju. — Ona se uvijek zabrine ako se ne pojavit na vrijeme.

— Tako? — zamišljeno će Mungos. — Dobro, idi. Ne želim da zbog mene zakasniš.

Cvrkutalo požuri za ostalima.

Mungos je odlučio sada biti veseo. Obavio je najteži dio posla. Osvojio je Ulicu lipa i ošamutio ove dobričine. Ima sasvim dovoljno razloga da se raduje. Ipak, nešto mu je mutilo radost. Što? Ni sam nije znao. Neka sitnica. Sigurno sitnica. Ni u jednoj krupnoj stvari nije pogriješio. Koja sitnica? Možda izjava Veslonosača da će potražiti kuću? Ili sumnja da ga je Veslonosač slijedio? Da, bio je tada neoprezan. No, što onda ako ga je slijedio? Kakva im korist od toga? Ne, Mungos zaista nema razloga da bude zabrinut. Mungos je danas pokazao što može. A može mnogo, neka nitko u to ne sumnja!

Počeo je uređivati ležaljku. Sasvim jednostavan posao. Konop je i dovoljno dugačak i dovoljno čvrst. Presjeći na četiri jednakaka dijela, čvrsto vezati za krajeve pokrivača, učvrstiti o kuke. I nastamba će biti dovršena. I te kakva nastamba! Ne brvnara ili šator, nego prava tvrđava. Tvrđava iz koje će moći prkositi cijelom svijetu. Ako zatreba.

Svi će saznati tko je Mungos Nevada i kakav je taj Mungos Nevada. I vrijeme je da saznaju! Do sada se na njega nisu baš mnogo obazirali!

Zazviždi, ali su zviždući čudno odjekivali pod debelim svodom. Strese se. Neznatno. Gotovo neprimjetno. Prestane zviždati. Tišina mu je ipak draža.

Revolver u džepu smetao mu je pri radu. Izvadi ga. Zadovoljno ogleda teško oružje. Dobar pištolj! Nekada bio.

Skrije trbušastu stvarcu pod slamu u kutu svoje nastambe.

Pričvrsti konope postelje o kuke na stropu. Srećom, strop nije visok. Popne se u ležaljku. Ispruži duge noge.

Ležaljka se neprestano njije. Kao da je na brodu. Baš dobro! Zatvori oči i pokuša zamisliti kabinu jedrenjaka.

San ga svlada.

VI.

Stajali su pred Šapičinom kućom kao jato promrzlih vrabaca. Nisu bili vrapci i nisu mogli promrznuti sada u lipnju, a ipak, bilo im je hladno. Vidjelo se to na njihovim licima. Lica su im bila blijeda. Ako je ljudima hladno, lica im obično problijede. Samo lice Cvrkutala nije bilo sasvim bijelo. Na nosu i jagodicama žutjele su se male i velike pjege. Pjege su uvijek žute. I kad se čovjek smije, i kad mu je hladno, i kad se ljuti. Pjege ne pokazuju raspoloženje. S te strane sasvim su beskorisne.

Latica je uzdahnula.

Zatim je uzdahnuo Praporac.

Na kraju su svi uzdisali.

Postoji u nekom gradu Most uzdisaja. Kakvo mjesto za družbu iz Ulice lipa!

Nakon dugog uzdisanja Veslonožac zaključi:

— Dakle, sada smo provalnici!

— Samo pomoćnici provalnika — upozori ga Praporac. — Su-
učesnici. Sukrivci!

— Velika razlika! — sjetno se osmjejhne Latica.

— Ući ćemo u zatvor kroz ista vrata kao i on — reče Cvrkutalo,
očito zadovoljan pametnim zaključkom.

— A ti šuti! — okomi se na njega Praporac.

— Zašto da šutim?

— Tako, šuti!

Veslonožac je bio određeniji:

— Ne sviđa nam se da govorиш. Cijelo vrijeme nisi ništa drugo radio, nego se dodvoravao Mungosu. Nismo mi to zaboravili!

I velike i male pjegje nestale su pod zavjesom rumenila. Cvrkutalo se stidio, jer je Veslonožac dijelom imao pravo. U isto vrijeme se i lјutio, jer dijelom Veslonožac nije imao pravo. Sada je vrijeme, pomisli Cvrkutalo, da im objasni. Sto da objasni? Zna se što. To, da on više nije uz Mungosa, nego opet na njihovoј strani. Na strani svoje ulice i nastrani družbe iz svoje ulice. Samo, Cvrkutalo nije osobiti govornik. Kad god pokuša ispričati neku dugu priču ili održati dugačak govor, zbuni se i sve ispadne naopako. Trebao bi im reći nešto jednostavno ali uvjerljivo. Takvu izjavu i jednostavnu i uvjerljivu u isto vrijeme, nije mu bilo teško pronaći.

—Ja sam Sapici spasio život — rekao je ponosno, sretan što ne mora govoriti dugo i što je jednog čovjeka oteo iz ruku smrti.

— Spasio život? Meni? — čudio se Šapica.

— Brzo zaboravljaš!

— Kada?

— Kad sam donio konop. Ja sam otrčao po konop, jer je tvoj život visio o končiću.

Zatvorio je oči i stresao se. I sama pomisao na život koji visi o končiću bila je strašna.

Ostali su se zamislili. Nisu htjeli biti nepravedni. Dužnost im je da dobro odvagnu smjelu tvrdnju i da ocijene koliko vrijedi. Čini se, Latica je najbrže računala. Progoverila je prva:

— Možda Cvrkutalo zaista ima pravo. Tko zna što bi se dogodilo da nije prekinuo onu raspru?!

I Šapica je razmišljao. Prije mu se činilo da bi on, Veslonožac i Praporac svladali Mungosa. Nije tako mislio tada, kad je pograbio bocu. Tada uopće nije razmišljao. Tek kasnije je mogao praviti pretpostavke. I te pretpostavke nisu bile povoljne za Nevadu. Sada ga je zbumjivalo ono što je rekao Cvrkutalo. Čini se da je opasnost ipak bila velika. Golema. Život o končiću. Da, tako je kazao Cvrkutalo. Znači, red je da zahvali spasiocu. Nije ni časak okljevao. Priđe Cvrkutalu i pruži mu ruku:

— Hvala, Cvrkutalo — reče tronuto.

Cvrkutalo se najprije začudi, zatim trepne kapcima, pa brzo uhvati pruženu ruku, uplašen valjda da bi se Šapica mogao i predomisliti. 47

— Sitnica — mucao je zbumjeno. — Ja sam se snašao. To je. Ako ti ikada opet zatreba konop, ovaj. . . ako ti treba spasiti život, ti samo kaži. Ja sam znaš, na strani svojih. Ja Mungosa ne volim. Ti život dobro čuvaj. Čovjek ima samo jedan život.

Govorio je, govorio i tresao Šapici ruku. Praporcu se govor nije svđao, vidjelo se da mu se ne sviđa, jer se Praporac namrštil i kimao glavom.

Napokon nije više mogao izdržati:

— Prestani! — viknuo je ljutito. — Što se toliko hvališ? Dojadio si mi!

Sada se s Cvrkutalom nije više smjelo ovako razgovarati. Cvrkutalo je shvatio da su se stvari izmijenile, nabolje, razumije se. Nije htio dopustiti da nakon svega neki Praporac više i ušutkava ga. Zato je Cvrkutalo rekao Praporcu:

— Ti ne viči! Ti šuti, jer nikome nisi spasio život. Ti nisi junak. Nisi konop ni dotaknuo! Ako ti nije pravo, no, ako ti nije pravo, neka ti ne bude pravo! ,

Praporca kao da je netko udario toljagom. Praporac je izgubio dah. Čini se i ti glavi mu se zavrtjelo, jer zašto bi inače onako prevrtao očima? Uglavnom, Cvrkutalo je bio vrlo zadovoljan učinkom svojih riječi. Jednom je i njemu uspjelo održati dobar govor!

— Ja nisam junak! — mucao je Praporac kad se malo oporavio.
— Ja nisam dotaknuo konop! Ljudi, čujete li što ovaj govori?

Ljudi su čuli. Neki od njih su zadovoljno hihotali. Nije, na primjer, hihotao Šapica. On je još uvijek bio vrlo ozbiljan. Tako ozbiljan kao što i dolikuje čovjeku koji stoji pred svojim spasiocem.

— Ti si, znači, junak? — upita Veslonožac, hvatajući dah.

— Da — pribrano potvrđi Cvrkutalo. — Ni tebe nisam izdao kad si slijedio Mungosa.

— Točno, nisi izdao. Baš ti hvala.

Nije trebao spominjati i tu zaslugu. Nije djelovala kao ona prva. Vidio je to Cvrkutalo sasvim dobro. Osim toga, podsjetila je prijatelje na neprilike.

— Računajte na mene — požuri Cvrkutalo, želeći svim srcem
48 da se vrati veliki trenutak, ali uzalud.

Svi su sada mislili na uljeza koji je ostao u Alkibijadovu podrumu. Nikome više nije bilo stalo do junačkih djela hrabrog Cvrkutala. Čak ni Šapici.

— Krasna družba! — prekori Veslonožac i sebe i druge. — Šalimo se, hihocemo, kao da se baš ništa nije dogodilo!

— Hoće li nam biti lakše ako se budemo mrštili? — upita Praporac. — Ako hoće, kaži!

— Mrštili se ili hihotali, ista stvar — gorljivo će Veslonožac. — I jedno i drugo znači sjediti u stupici. Mi moramo iz stupice izići!

— Slažem se — ozbiljno kimne Cvrkutalo, ali se i opet nitko na njega nije obazirao.

— Ili ste se vi možda pomirili s mišlju da se Mungosa ne možemo osloboditi? — nastavio je Veslonožac. — Ako jeste, mene se to ne tiče. Ja ne želim mirovati!

— Ni ja — ozbiljno izjavi Praporac.

— Ni ja — reče Latica.

— Ja najmanje! — uzdahne Šapica.

— Ja još manje! — odlučnije od svih reče Cvrkutalo.

— Samo, što bi trebalo uraditi? — glasno je razmišljala Latica.

— Gdje je izlaz iz zamke?

— Ja još ne znam — slegne ramenima Veslonožac.

— Čini mi se, nitko još ne zna. Treba tražiti. Prije svega, treba otkriti jesmo li zaista sudjelovali u krađi ili nismo.

— Zar sumnjaš? — upita Praporac.

— Sjetio sam se što je rekao Šapica — protumači Veslonožac. — Šapice, da čujemo! Zašto misliš da je Mungos krađu izmislio?

Šapica se nakašlja.

— Nemam dokaza — reče tiho. — Ipak, čini mi se da je s onog trga otišao suviše bezbrižno. Još bezbrižnije se vratio. Ako je zaista provalio u neki stan, ne bi li se bar malo uplašio?

— Možda često provaljuje u tuđe stanove — razmišljao je Praporac glasno. — Možda se već priviknuo.

— Ne vjerujem — odmahne Šapica glavom. — Nitko se ne može priviknuti. Kad je bio kod mene, prijetio mi je revolverom, razmetao se, ali je ipak neprestano osluškivao. Bojao se da netko ne dode.

— Jesu li to svi tvoji dokazi? — upita Veslonožac, a vidjelo se da nije zadovoljan i da ga Šapica nije uspio uvjeriti.

— Postoji još nešto — nastavi Šapica. — Jeste li pažljivo pogledali stvari koje je donio? Sva odjeća odgovara njegovu rastu!

— Možda je stvari uzeo iz stana u kojem živi dječak velik poput njega — reče Latica.

— I dječak sasvim nalik na njega — osmehne se Šapica. — Dječak potpuno isti kao on. Još kraće, on sam.

Cvrkutalu je ipak bilo suđeno da se danas još jednom proslavi. A proslavio se ovim riječima:

— Možda je provalio u svoj stan. A tate i mame nema, ja ne znam gdje su i on ulazi i uzima stvari. Što kažete?

— Razumijem li dobro? — pažljivo upita Praporac. — Ti ne misliš da je on samo uzeo stvari. Ti misliš da je ukrao stvari i pobegao od kuće? Okrao svoje roditelje?

— To mislim! — ponosno kimne Cvrkutalo.

— Pametno — prizna Veslonožac. — U tom slučaju krađa ipak postoji. A sve je jasno: i zašto je Mungos bio bezbrižan i zašto odjeća pristaje njegovu rastu. Dakle, pred nama je nekoliko mogućnosti. Nude nam se kao na pladnju, ali mi ipak ne smijemo ni jednu od njih prihvatići.

— A što smijemo? — usudi se zapitati Cvrkutalo.

— Smijemo razmišljati dok nam glave ne popucaju ili izabratim nešto drugo.

— Što? — upita Praporac.

— Istražiti — kratko će Veslonožac.

— Kako?

— Jednostavno. Ja znam kuću. Otići će onamo i pokušati saznati što više.

— Kada?

— Poslije ručka. Do pet sati ima dovoljno vremena.

— Mogao bih i ja poći s tobom — predloži Praporac.

— Ja mislim da ne bi vrijedilo. Jedan će lakše uzmaknuti nego

— Neka bude tako — preko volje se složi Praporac.

— Dolazi Šapičina mama — obavijesti ih Cvrkutalo. — Bit će bolje da se razidemo.

Otišli su, a Šapica je ostao pričekati mamu.

— Što je danas tvojim prijateljima? — pitala je mama kad su ulazili u kuću. — Svima kao da se nekamo žuri.

— Gladni su — reče Šapica.

— A jesli i ti gladan?

— Ne, ja nisam gladan.

Mama ga pažljivije pogleda.

— Nisi valjda bolestan? — upita zabrinuto. — Lice ti je blijedo.

— Za tjedan dana neće biti blijedo — uvjeravao je Šapica, trudeći se da izbjegne mamin pogled. — Ne možeš ni zamisliti kako sunce sada prži! Sjedili smo na ogradi i bilo nam je vruće. I sutra će sigurno biti vruće.

Govoriti, govoriti, govoriti, razmišljaо je Šapica. Ako ja više govorim, mama ima manje prilike da ispituje.

— Danas se nismo baš mnogo igrali. Samo smo sjedili i razgovarali.

— Važni razgovori? — osmehne se mama, uzimajući ključ ispod otirača.

Šapicu zazebe oko srca kad je u marnoj ruci ugledao ključ. Sjetio se kako ga je on uzimao i kako mu je Mungos prijetio.

— Nisi odgovorio — reče mama kad je otvorila vrata.

— Molim? Što?

— Nisi rekao jesu li razgovori bili važni!

— Da, bili su važni. Ne, nisu bili važni. Tako, sasvim obični razgovori.

Ušli su u kuhinju. Šapica i nehotice najprije pogleda prema kuhinjskom ormaru. Ugleda svoju kutijicu, ali kutijica nije bila na onom mjestu gdje obično stoji. Protrne. Mama će sigurno vidjeti da je uzimao kutijicu. Podići će poklopac i... Zadrhti od pomisli na taj strašni trenutak.

Mora nešto učiniti! Što? Evo što!

— Mama, danas mi se dogodilo nešto neobično. Nešto strašno. 51

Mama stavlja na stol torbu s namirnicama, trgne se, uplašeno ga pogleda.

— Što, sine?

— U našu ulicu došao je neki dječak. Velik, zao. Prisilio me da ga dovedem ovamo.

— I nije bilo nikoga da ti pomogne?

— Tko da pomogne? Svi su se silno uplašili.

— Nevjerojatno! U po bijela dana!

— On je imao revolver. Prijetio mi je. Uzeo mi je četiri dinara. Zapravo, nije uzeo. Prisilio me da kupim srećku koja ne vrijedi. I tako se dokopao novca.

— A gdje je sada?

— Krije se u Alkibijadovu podrumu.

— Pokazat će ja njemu!

Mama bi zaista otišla onamo i pokazala Mungosu. Samo, ne smije dopustiti mami da ide. Mungos je naoružan. Mogla bi mama i stradati.

— Bit će bolje da pričekamo dok dođe tata. On će otici u Alkibijadov podmm. Ili će pozvati pomoć, pa tek tada potražiti Mungosa. Tata najbolje zna što valja uraditi. Da, još nešto je taj Mungos učinio. Ukrao je mnogo stvari i prisilio nas da mu ukradene stvari pomognemo odnijeti u podrum. Ne, ni to se nije tako dogodilo! Mi nismo znali odakle mu stvari i zato smo pomagali. Kad je sve bilo u podrumu, on je rekao što se dogodilo. Kazao je da smo mi njegovi suučesnici. Pomoćnici. Nismo mi pomoćnici, je li, mama? Nismo, jer nas je prevario i namamio u klopu.

— Kakav dječak! Koliko je star?

— Četrnaest. Možda petnaest godina. Visok je. Ima duge noge, a u desnom džepu revolver. Bojao sam se.

— Ne uzbuduj se, sine. Sve će biti u redu. Samo da se tata što prije vrati! Neće taj nikoga više pljačkati ni strašiti! Neće, vjeruj mi!

Tako je trebao Šapica razgovarati s mamom, ali Šapica nije tako razgovarao. Nije razgovarao nikako. Samo je razmišljao kako da kutijicu vrati na pravo mjesto.

Mama je vadila namirnice iz torbe. Kruh, neki zamotak, valjda meso. Bocu mljeka, vrećicu sa salatom. Zatim je prišla hladnjaku. Točno.

52 U zamotku je meso. Mama će zamotak s mesom staviti u hladnjak.

— I zaista misliš da nisi gladan? — upita mama.

Gotovo, pomisli Šapica i ruka u kojoj je bila kutijica ostane u zraku. Pogleda, mama se nije okrenula. Znači, još ima nade.

— Mislim da će ipak dobro ručati — reče Šapica i brzo se riješi kutijice.

Tako, sada je sve u redu. Je li zaista u redu?

— Znala sam da ćeš se predomisliti — veselo reče mama.

Jadna mama! Koliko li je ona tužna kad Šapica ne jede! Koliko li se brine i uplaši!

— Najprije dobra juha, pa valjušci i meso u umaku, pa svježa salata — pričala je mama.

I tako se mama brine i tako mama voli Šapicu, a kako Šapica vraća? Šapica uzdahne, neraspoložen i nezadovoljan.

— Jao! Šećer sam zaboravila! Hoćeš li otrčati u trgovinu, sine? Ne, nemoj trčati. Ima vremena.

Otići će u trgovinu. Rado će otići, jer mami ne može pogledati u oči. I neće trčati. Ići će polako, samo da se kasnije vrati.

Uzeo je novac koji mu je mama pružila i izišao iz stana.

Mama je počela spremati ručak. Pjevušila je. Nije ni slutila što se danas događalo u Ulici lipa.

VII.

Zatica nije ušla u kuhinju. Samo je provirila kroz vrata i doviknula mami:

— Dobar dan, mama.

Mama nije čula. Mljela je kavu, pa je mlinac silno zujao.

— Mama, u pomoć! — vikne Latica.

Mama prestane mljeti.

— Što je? Neka nevolja?

— Rekla sam: »Dobar dan«.

— Dobar dan. Brzo će ručak.

— Ja ču ručati kod Velikog Toma. Zar si zaboravila, mama? Pozvao me da danas ručam kod njega.

— Jest, imaš pravo. Očešljaj se, operi ruke, a i haljinicu bi mogla promijeniti.

Latica je samo odmahivala glavom. Na svaki mamin prijedlog jedanput je odmahnula.

— Ništa od toga — rekla je zatim.

Mama se nije iznenadila. Ima mama dovoljno razloga da se ne iznenadi. Prije svakog Latičinog posjeta Velikom Tomu, razgovori su slični. To je kao neka igra.

— Bar ruke bi mogla oprati — uzdahnula je mama.

— Ne bih mogla. Znaš valjda što bi Veliki Tom kazao. Ništa on ne bi kazao. Samo bi se naljutio. Strašno. Sigurno znaš kako se Veliki Tom ljuti. I ne bi se ljutio na mene, nego na tebe.

— Zašto? — tobože se čudila mama. — Što sam ja kriva?

— I te kako si kriva! Tjeraš dijete da pere ruke, iako znaš da će ih kod Velikog Toma ponovno oprati. Tražiš da se češlja, premda će Veliki Tom prije ručka još jednom očešljati dijete. A što je najgore, zahtijevaš da dijete odjene čistu haljinicu. Što je dijete? Gospođica koja ide u Operu ili nećakinja koja će ručati sa svojim ujakom?

— Dosta! — povika mama, smijući se. — Dosta za danas!

— Nije dosta. Nije dosta sve dok ne kažeš da si se predomislila!

— Predomislila sam se! — uzdahne majka. — Idi Velikom Tomu i neka se čudi kakvog je neočešljjanog i musavog gosta dobio!

— Neće se čuditi! — reče Latica. — Gost je uvijek takav.

— Ipak, jedno te molim: vladaj se pristojno.

Latica kao da se ozbiljno naljutila:

— Da znaš, to ču ispričati Velikom Tomu! I kad se sutra pojavi u tvojoj kući sa rukavima zavrnutim do ramena, nemoj se začuditi! On će se pojavitи da o toj tvojoj želji ozbiljno porazgovara. Baš ne bih voljela biti moja mama kad stigne Veliki Tom s podvrnutim rukavima!

— Umukni! — vikne majka.

— Baš neću! Želim te spasiti dok je vrijeme, a ti mi zapovijedaš

Mama pritisne dugme i mlinac opet zazuja. Nije vidjela boljeg načina da ušutka Laticu. Zatim joj se osmjejhne i kinine joj glavom. Latica joj prstima posalje poljubac, pa zatvori vrata.

Ovdje u predsoblju, gdje je mama nije mogla vidjeti, uzdahne duboko.

Teško se šaliti kad čovjeku nije do šale.

Izišla je i pošla niz Ulicu lipa. U posljednjoj kući na desnoj strani stanuje ujak Tom. Veliki Tom. Ni taj ručak kod njega neće biti baš jednostavan. Veliki Tom je silno prepreden čovjek i morat će dobro pripaziti kako se vlada. Inače bi on mogao otkriti da nešto nije u redu. To zaista ne bi valjalo. To uopće ne bi valjalo.

Ujak Tom je sjedio, čitao novine i pušio cigaretu.

— Dobar dan, Veliki Tome! — pozdravila je Latica. — Mogu li ući?

Veliki Tom nije uopće odgovorio na pozdrav. Ni glavu čak nije podigao. Samo je micao usnama. Čini se, riječi u novinama bile su teške za čitanje.

— Veliki Tome! — vikne Latica i udari nogom o pod.

To je pomoglo. Sada ju je Veliki Tom čuo. Ne samo da ju je čuo, nego se uplašio. Novine su mu ispale iz ruke. Cigaretu nije ispala. I bolje da nije. Progorjela bi sag.

— Oh, ti si, Latice! — začudio se Tom. — Odakle ti sada

— Došla sam na ručak. Nije mi bilo lako, ali sam došla.

Nešto očito nije bilo u redu. Svatko tko bi pogledao ujaka Tomu, shvatio bi smjesta da nešto nije u redu. On se mrštio, on je trljaо čelo, pa kad ni to nije pomoglo, protrljao je i zatiljak.

— Slušaj, Latice — govorio je zbumjeno — meni je teško da ti kažem, ali ti ipak moram reći: ti si pogriješila. Ti si silno pogriješila. Kakav ručak? Odakle ručak? Zašto ručak u ovo doba dana. Pogledaj samo koliko je sati!

Latica zaista pogleda veliki sat na zidu. Nikada se nije mogla potpuno suprotstaviti uvjerljivosti Tomove igre.

— Vidiš li? — upita Veliki Tom.

— Vidim.

- I što kažeš?
- Ništa ne kažem.
- Razumije se — uzdisao je Veliki Tome. — Toliko si ošamućena ovim otkrićem da ti jednostavno nedostaju riječi.
- Kojim otkrićem, Veliki Tome?
- Tako, dakle! Stvari stoje još gore nego što sam mislio. Pogreška je tako velika da je ne možeš ni shvatiti! Jadno dijete! Jadna mala Pahuljica!
- Nisam Pahuljica! Ja sam Latica.
- Svejedno! Pahuljica je latica snijega. Razmisli, pa ćeš se složiti. Ne, nemoj razmišljati! Dodi da te zagrlim, da te poljubim i da te utješim. Čovjeku koji je ostao bez ručka, utjeha je silno potrebna.
- Jesam li ja čovjek koji je ostao bez ručka?
- Ti, Latice — tužno prizna Veliki Tome. — Zakasnila si na ručak, nepovratno zakasnila! Znaš li kada sam ja ručao? Još jučer!
- Zaista? Jučer? — čudila se Latica.
- Kad ti kažem!
- I što ćemo sada?
- Ja ne znam što ćeš ti.
- A ti?
- Ne brini za mene! — veselo se smješkao Veliki Tome. — Pričekat ću do sutra i sutra ručati. A da mi ne bude dosadno, sada ću večerati.
- Šališ se! — zaprepastila se Latica. — Ne možeš sada večerati!
- Mogu, zašto ne bih mogao?
- A što ćeš raditi navečer?
- Navečer? Ništa jednostavnije! Doručkovati. Ujutro ionako nikada ne jedem.
- Latica je veselo pljesnula rukama:
- Veliki Tome, dopusti i meni da sada večeram s tobom! Nikada još nisam večerala u podne! Zaista, baš nikada! Reci, Veliki Tome, ponudit ćeš me tom ručak-večerom? Nećeš me otjerati, je li da me nećeš

Ako je Veliki Tom i namjeravao otjerati Laticu, sada se pokolebao. Nije mogao odoljeti molbama.

— U redu — rekao je i uzdahnuo. — Možeš večerati. Ja sam dobar čovjek i ti znaš da sam dobar čovjek. Ako sam dobar, moram nešto učiniti za tebe. A znaš li što ćeš učiniti? Dat ćeš ti svoju večeru.

— Svoju večeru? Ne mogu prihvati! Pola večere, možda. Cijelu, nikako.

— Ne možeš me pokolebiti. Ako sam obećao da ćeš dati svoju večeru, ja nisam mislio pola večere, nego cijelu večeru.

— Ali, Veliki Tome, ti ćeš umrijeti od gladi!

— Nećeš umrijeti. Ja ćeš pojesti večeru ujne Vere.

— Zar se ne stidiš, Veliki Tome?

— Silno se stidim, ali što mogu. Uostalom, ujna Vera je na moru, možda nikad neće ni saznati što se dogodilo.

— Neće, ako joj ja ne ispričam čim se vrati.

— Nadam se, ispričat ćeš?

— Budi bez brige, hoću.

— Dakle, sve je u redu! — zadovoljno reče Tom i ustane. — Latice-Pahuljice, pozivam te na večeru!

Latica spretno stavi ruke iza leđa.

— Zašto kriješ ruke? — sumnjičavo upita Veliki Tom. — Nisu valjda oprane?

— Nisu, Veliki Tome. Mama nije dopustila da ih operem. Zabranila mi je i da se očešljam. O čistoj haljini da i ne govorim!

Ujak Tom se silno namrštil. Bio je ljutiti na Latičinu mamu. Na koga, ako ne na nju?

— Sutra ćeš je posjetiti — obećao je Latici. — Čut će ona!

— Ne smiješ je ni plašiti ni ljutiti, Veliki Tome. Ti si joj brat. Znaš, ja toj priči sasvim ne vjerujem. Kako može nečija mama imati brata? Braću obično imaju samo djevojčice.

— Dogada se to i odraslim ljudima. Uostalom, zašto bih izmislio takvu priču? Tvojoj mami sutra baš i neće biti draga što ima brata. Tako će je izgrditi!

— Hoćeš li doći s rukavima podvrnutim do ramena?

— Možda će doći i bez košulje. Vidjet ćemo. Ništa još nisam odlučio. Hajdemo sada oprati ruke i urediti kosu! Koliko posla prije večere!

Jeli su šutke. Neko vrijeme. Latica je na stol stavila knjigu. Imala je nekoliko knjiga kod ujaka Toma. Za svaki slučaj. Najprije Veliki Tom kao da nije opazio da ona čita. Ali kad je opazio, naljutio se ozbiljno.

— Ukloni knjigu! — zapovjedio je Latici.

— Zašto?

— Ne smiješ čitati dok jedeš.

— Kod kuće nikada ne čitam.

— Još jedan razlog više da ne čitaš ni kod mene.

— Još jedan razlog više da kod tebe čitam.

— Ja ti zabranjujem da čitaš!

— Imaš li ti pravo da mi zabraniš?

— Imam. Ja sam liječnik. Ako zaželim, mogu ti zabraniti i da jedeš. Liječnik ima silnu vlast!

— Ako imaš silnu vlast, zabrani mi da ujutro pijem mlijeko.

Veliki Tom uzdahne.

— Znaš, Latice, svaka vlast negdje prestaje. Moja vlast prestaje baš kod mlijeka. Mogu ti zabraniti čokoladu s lješnjacima ili sladoled, ali mlijeko ne mogu.

— Veliki Tome, ti si veliki hvalisavac. Razočarao si me.

— Jesam li? Toga sam se plašio. Toga sam se oduvijek plašio. Ipak, nemoj prenagliti. Nemoj me osuditi odmah. Pričekaj.

— Kako dugo?

— Trideset godina.

— Mnogo!

— Dvadeset.

— Suvise!

— Deset.

— Neka bude. Baš toliko mogu izdržati.

Netko je zvonio na vratima. Veliki Tom brzo ustane.

— Ako je nešto ozbiljno, nastaviti ćeš večeru sama — reče Latici i pozuri iz sobe.

Latica odjednom shvati da je uz Velikog Toma zaboravila sve neprilike ovog neobičnog dana. Sasvim ih je zaboravljaj Ali sada su se njene misli opet vratile Mungosu i događajima u Alkibijadovu podrumu. A možda bi, pomisli s nadom, možda bi Veliki Tom mogao pomoći? Bi li vrijedilo da mu kaže, da mu ispriča što je sve doživjela družba iz Ulice lipa? Ne, ne smije. Ne smije bez pristanka ostalih.

Veliki Tom se vratio u sobu. Smijao se glasno.

— Ti si neozbiljan liječnik, Veliki Tome — prekori ga Latica. — Zašto se smiješ bez razloga?

— Ja se smijem s razlogom — još uvijek je hihotao Veliki Tom. — Posjetio me silno neobičan bolesnik.

— Tako, dakle! Bolesnicima se smiješ!

— Pričekaj časak! I ti ćeš se nasmijati. Znaš li tko je bio taj bolesnik? Cvrkutalo!

— Cvrkutalo? Prije pola sata bio je još sasvim zdrav. Da, imao je pjegi na nosu. Pjegi nisu bolest, je li?

— Ne, pjegi nisu bolest. A on nije ni došao zbog pjega. Došao je zbog strašnih bolova u grlu.

Sada je priča počela Laticu ozbiljno zanimati.

— Ispričaj sve! — zamolila je Velikog Toma.

— Dakle, rekao mi je: »Veliki Tome, Veliki doktore Tome, ja sam silno bolestan, ovaj, ja nisam zdrav i mislim da mi život visi o končiću.«

— Je li rekao baš »o končiću«?

— Baš to. I dalje: »Mene strašno боли grlo i mislim da sam otvarao usta na vjetru i sada bi bilo najbolje da me pošaljete u bolnicu.«

— I jesli ga poslao u bolnicu?

— Nisam ga poslao.

— A zašto ga nisi poslao?

— Zato što sam pogledao njegovo grlo i video da je grlo zdravo i da ga grlo ne može boljeti.

— Jesli li mu to i rekao?

— Da. U lice sam mu rekao. Ovako nekako sam rekao: »Dragi Cvrkutalo, ti znaš da sam ti ja prijatelj i da bih sve za tebe učinio, ali...«

— Ali svaka vlast ima granica — prekine ga Latica — i moja vlast prestaje baš kod takvog slučaja kakav je tvoj. Nemam toliko vlasti da posaljem u bolnicu jednog zdravog Cvrkutala!

— Latice, ti si prisluškivala! — optuži je Veliki Tom. — Ti si cijelo vrijeme stajala negdje iza vrata i čula svaku riječ koju smo izgovorili ja i bolesnik!

— Nisam se ni pomakla! — nasmije se Latica. — Samo nagađam. A nagađati nije teško, jer napamet znam što govorиш bolesnicima.

— Tako? Oprosti, ali mi ne preostaje drugo nego da se uvrijedim!

— Ne još! Najprije mi kaži kako se Cvrkutalo držao kad si odbio da ga posalješ u bolnicu.

— Pokunjeno se držao. Nije mu bilo pravo. Mrko me pogledao i rekao: »Veliki Tome, kad budem zaista bolestan, kad se razbolim i negdje izgubim dragocjeno zdravlje, dakle, kad svi budu htjeli da idem u bolnicu, ja neću htjeti i ja nećući u bolnicu, nego ću ležati kod kuće i neću nikoga pogledati!« Kao što vidiš, nije mnogo govorio, nego se okrenuo na peti i otišao.

— Da, nikada on mnogo ne govorи — kimne Latica i zamišljeno se zagleda u tanjur pred sobom.

Zašto je Cvrkutalo pokušao otići u bolnicu? Pa, nije teško pogoditi. Cvrkutalo se uplašio i odlučio izgubiti se iz Ulice lipa. Točno. Ne može postojati nikakav drugi razlog. Samo, uplašeni Cvrkutalo može postati opasan. Može ih izdati. Mora opomenuti prijatelje.

— O čemu razmišljaš, Latice? — upita Veliki Tom.

— Još uvijek o Cvrkutalu.

— Ne bio ja tko jesam, ako ne pogadam zašto me posjetio. Cvrkutalu se dogodila neka neprilika. Neprilika koja se njemu čini ozbiljnom i velikom. Znaš li možda što se dogodilo Cvrkutalu?

Latica se nije usudila pogledati Velikog Toma u oči. Veliki Tom je nju pažljivo promatrao.

— Ne znaš?

— Odakle bih znala?

— Točno — kimne ujak Tom. — Tako rijetko ga viđaš!

— Mogla mu se neprilika dogoditi i kad se vraćao kući — namršteno je progundala Latica. — Uostalom, nisi li ti, Veliki Tome, suviše radoznao?

— Možda i jesam. Samo, nikada nisam radoznao bez razloga. Rado bih pomogao ako mogu.

— Ti da nama pomogneš? — tobože se iznenadila Latica. — Nemoj me nasmijavati, Veliki Tome!

— Znam da vam ne mogu pomoći u velikim stvarima, ali na svijetu postoje i male stvari.

— Čim se pojavi prva mala stvar, javit će ti — obeća Latica. — A sada mi odgovori na jedno pitanje.

— Ima li veze s dosadašnjim razgovorom?

— Nema. Prepirali smo se i ne znam tko ima pravo. Reci, može li netko biti kriv ako pomaže kradljivcu, a ne zna da mu pomaže?

— Kako to misliš? Netko drži kradljivcu ljestve, a misli da drži kišobran?

— Ne tako. Drži ljestve, jer mu je kradljivac kazao da mu je izdžepa ispaо ključ, pa mora ući u kuću kroz prozor.

— Ako kradljivac uđe i više ne izide, onaj kraj ljestava nije kriv. Ali, ako se kradljivac vrati s naramkom odjeće ili nekih drugih stvari, čovjek je dužan još jednom razmisiliti o priči kojoj je ranije povjerovao. I, ako razmisli, shvatit će sigurno što se događa. Ne shvati li, suci će mu reći da nije razmišljaо. Znaš, gotovo je nemoguće pretpostaviti daje takva savršena prevara vjerojatna. Nešto će čovjeka kraj ljestava sigurno natjerati da posumnja. A osim toga, gdje je taj tako hrabri razbojnik koji će se osloniti na pomoć nepoznatog čovjeka?

— Imaš pravo. Takvi razbojnici ne postoje.

— Znači, zadovoljna si odgovorom?

— Sasvim zadovoljna.

— I nećeš nikome pridržavati ljestve?

— Nakon onoga što sam naučila, sigurno neću!

Nažalost, Veliki Tom nije shvatio posljednji odgovor. Ustao je od stola i potražio novine koje su mu ispale kad ga je Latica uplašila.

— Smiju li liječnici čitati novine poslije ručka? — pitala je djevojčica.

— Poslije ručka svi smiju čitati sve što im se svidi.

— Ja neću čitati. Već dugo se nisam igrala. Hvala na večeri, Veliki Tome!

— Dodi i na doručak. Večeras.

— Bojam se da neću doći.

— Predomislit ćeš se!

— Neću!

— Vidjet ćemo!

Poljubila je Velikog Toma i izišla. Veliki Tom je naslutio da Latica ima nekih briga, ali nije ni sanjao kako su te brige ozbiljne. Inače ne bi dopustio da ode. Pomogao bi joj.

VIII.

Feslonožac je na dvokolici krstario nepoznatom ulicom. Gore, pa dolje, i opet gore, pa opet dolje. Nema baš mnogo koristi od šetkanja dvokolicom, ali Veslonožac je najprije htio omirisati zrak. Zrak nije mirisao osobito. Ni po cvijeću, ni po opasnostima. Sasvim običan zrak sasvim obične ulice.

Vidio je nekoliko dječaka, velikih kao Mungos ili nešto većih od njega. [Nije vidio ni jednog mališana, nijedne djevojčice. I to je Veslonožca nadahnulo da ulicu nazove Ulicom odraslih. Veslonožac je volio izmišljati imena ulicama, dječacima, psima. Nije se mnogo obazirao na imena koja im već pripadaju[^]] Zato ni sada nije pogledao ploču na kraju ulice. Radije joj je sam prišao naziv. I svudio mu se. Ulica odraslih. Lijepo to zvući!

Pred kućom u koju je prije podne ušao Mungos, Veslonožac se zaustavio i sišao s dvokolice. Nije mu bilo drago, ali pametnije rješenje bi uzalud tražio. On je tvrdio da postoji poslovica: »Tko se na dvokolicu popne, sa dvokolice mora i sići.« Sada se ponovno uvjerio da poslovica

Razmišljao je gdje bi ostavio svoje izgrebeno ali pouzdano vozilo. Dječaci koje je video, okupili su se oko nekog automobila. Veslonožac ih nije zanimalo. Mogao bi, dakle, dvokolicu ostaviti pred kućom. Oprez ga opomenu da to ne učini. Poslušao je opomenu i unio dvokolicu u vežu. U kutu je bilo dovoljno mračno i nitko je neće vidjeti.

Pošao je stubama. Tek sad se zapitao što zapravo namjerava učiniti.

Ako ima pravo Šapica koji tvrdi da je Mungos donio stvari iz svog vlastitog stana, mogao bi pritisnuti zvonce kraj bilo kojih vrata i kad se netko pojavi, pitati gdje stanuje Mungos.

Samo, mogao bi se pojavitи kakav mrzovoljan čovjek. Ili čovjek koji nikada nije ni čuo za nadimak »Mungos«. Ima i takvih. Štoviše, ima ih dosta. Jednostavno ne vjeruju da dječaci imaju i nadimke. Ne znaju čak nadimke svojih vlastitih dječaka. Što se tiče njegovog tate, Veslonožac se ne može požaliti. On zna nadimak svog sina. Bilo bi smiješno da ne zna, kad ga je sam izmislio! Kako je to bilo? Ovako! Tražio je sina, a sina nije bilo, jer je sin krstario dvokolicom kroz neku drugu ili treću ulicu. A kad se vratio, tata je grmio: »Nikada te nema kod kuće! Nikada se ne služiš poštenim vlastitim nogama, ti čovječe na kotačima, ti — Veslonošče! Netko je čuo grmljavinu, netko je ispričao ostalima kako je tata nazvao svog sina i od tогa dana Veslonožac ima nadimak. Dobar nadimak, zaista!

Dobro, nije sada vrijeme da se razmišlja o uspomenama. Valja ući u trag Mungosa. Veslonožac odluči prošetati stubištem, zaviriti lijevo i desno, a što je najvažnije, pažljivo pogledati svaka vrata. Ako je netko provalio, bit će i tragova. Hoće li ih biti? Zašto da ih btide? Otpirač je veoma sličan ključu. Ne ostavlja tragove, ne bar takve da bi ih svaki došljak mogao vidjeti.

Ipak se penjao, ipak je gledao. Kuća baš i nije bila malena. Četiri kata. Na svakom katu tri ulaza. Četiri puta tri je dvanaest. Mnogo stanova, mnogo stanara. A nigdje ni najmanjeg traga obijanja. Sva vrata sjajna kao nova.

Na četvrtom katu Veslonožac je shvatio da se šetnja nije isplatila.

Okrenuo se i pošao niza stube, a usput korio sam sebe. Slavno se hvalio kako će otkriti slavne tragove. A čini se, slavno se osramotio. A što bi se dogodilo da zareda od stana do stana i da pita je li kod njih bio kradljivac?

Vjerojatno bi mu se na svakim vratima nasmijali. Ili bi ga grdili. Ili, ako bi zaista pronašao prava vrata, zadržali bi ga i ne bi mu dopustili da odmagli.

U veži su ga čekala dva iznenadjenja. Prvo, manje iznenadjenje: video je da postoje i vrata kroz koja se izlazi u dvorište, a dvorište nije ograđeno, pa svatko tko zaželi može odšetati u drugu ulicu ili u bilo koju drugu kuću. Dakle, ako se Mungos htio s njim našaliti, ušao je kroz jedna vrata a izšao kroz druga. I traga više nema.

Veće iznenadjenje: dvokolica je nestala. Kad je nestala i zašto je nestala. Veslonožac nije mogao pogoditi sve dok nije izšao na ulicu. Na ulici se tajna razjasnila. Oni dječaci koji su prije razgledali automobil, sada su stajali ovdje pred kućom. Svi osim jednoga. Taj jedan je uz jahao Veslonoščevu dvokolicu i na njoj krivudao niz ulicu. Bila mu je premalena, koljena samo što ga nisu udarala u bradu, ali se vozač nije dao zbuniti. Za malo vožnje bio je spreman žrtvovati i bradu.

Veslonožac osjeti kako se u njemu razgara plamen pravednoga gnjeva. Nikada ranije nisu mu otimali dvokolicu. Odlučio je otmicu osuđjeti. On je odlučio, ali ga je netko uhvatio za rame baš kad je htio potrčati za otmičarem.

Bio je jedan od onih velikih dječaka. Razumije se, morao je biti od velikih, kad malih u cijeloj ulici nije ni bilo. Čvrsto ga je držao i blago mu se smješkao

— Kamo žuriš? — pitao je jednakom blagim glasom. —Jedan je žurio i znaš li što mu se dogodilo? Stigao je prije vremena!

Ostali se bučno nasmijaše toj šali. Veslonošcu šala uopće nije izgledala smiješna. Uostalom, čak da je i bila, on se ne bi nasmijao. Ne bi, već iz prkosa!

— Ostavi me, siledžijo! — vikne velikom dječaku.

— Ja, siledžija? — čudio se veliki. — Ti nisi pri pameti! Držim te sasvim nježno. I znaš zašto te držim? Da ne prenagliš, da ne potrčiš i da možda ne padneš.

— Makni ruke! Želim svoju dvokolicu!

— Što ne kažeš! — javi se drugi. — Dvokolicu? Ti imaš dvokolicu?

— Eno je. Klipan je baš lomi!

— Ne govori tako o njemu — opomene ga onaj koji ga je držao.
— On je sasvim dobar momak. Na dvokolici nije vješt, ali mnogi nisu vješti i na vlastitim nogama.

— Vikat éu! — zaprijeti Veslonožac.

— Zašto bi vikao? — snebivao se drugi. — Ne događa se ništa zbog čega bi vrijedilo vikati.

— Ostavite maloga! — reče treći.

Činilo se da taj treći govori sasvim ozbiljno. Prijazno je promatrao Veslonošca i Veslonožac je bio siguran da mu se ovaj ne ruga. Njemu se postupak prijatelja očito nije sviđao.

— Ako obeća da će otići — reče prvi — jaču ga smjesta pustiti.

— Otići éu kad mi vratite dvokolicu!

— Eto, kakav je! — nasmije se drugi. —Pružiš mu prst, a on traži i dvokolicu!

Treći priđe.

— Ostavi ga — reče prvome. —Ja obećavam da će biti miran.

— Ako obećavaš, evo ti ga! — veselo će prvi. Zaista je pustio zarobljenika.

Treći, onaj koji ga je spasio, pozva Veslonošca u stranu.

— Slušaj — reče mu tiho. — Ne plaši ih se. Ništa neće učiniti ni dvokolici ni tebi. Dopusti da se provozaju i sve će biti u redu. To je pametnije.

Veslonožac se nije mogao tako brzo umiriti.

— Zašto su oteli dvokolicu? — govorio je brzo. — Zašto me onaj uhvatio? U kakvu sam to ulicu stigao?

— Nije ova ulica loša — nasmije se dječak. — Vidjeli su kad si ušao u kuću. Htjeli su se našaliti. Znaš, danas je silno dosadan dan.

— I kad vam je dosadno, vi napadate prolaznike?

— Ne — smijao se dječak. — Možda se pravimo važni. To je sve.

— Dobro — kimne Veslonožac. — Neka se voze. Ti možeš i duže nego ostali.

— Hvala — reče dječak. —Ja uopće ne volim dvokolicu. A kako
ti je ime?

— Zovu me Veslonožac. Zbog dvokolice.

Dječak se nasmije i odvede Veslonošca k ostalima. I onaj koji se vozio, baš je silazio s dvokolicu.

— Slušajte — reče dječak prijateljima — ovo je Veslonožac. Dopušta da se vozite, ali moli da mu ne slomite dvokolicu.

— Ne valja — izjavi onaj koji je već pokušao. — Premalena je.

— Kupit će veću — progundja Veslonožac mrzovoljno, ali su dječaci shvatili to kao šalu.

Svi su se nasmijali.

— Koga si tražio? — upita prijazni dječak. — Imaš li ovdje rođaka?

Možda bi oni mogli pomoći? Veslonošca obraduje ova misao.

— Nemam ovdje rođaka — odgovori brzo. — Tražim Mungosa.

— Mungosa? — ponovi nekoliko glasova.

— Drži! — reče dječak koji se vozio i gurne dvokolicu k Veslonošcu. — Mungosa ne poznajem.

— Ni ja — izjavi prijazni dječak.

— Tko će sada voziti? — upita Veslonožac.

— Ne šali se! — veselo će onaj koji ga je prije držao. — Da si se ljutio, možda bismo se i vozili. Ovako, nema razloga. Nego, kako izgleda taj Mungos? Ili možda govorиш o mungosu što hvata miševe i zmije?

— Ne. Govorim o Mungosu Nevadi.

— Mungos Nevada? — zadivi se prijazni. — Strašan nadimak! Hajde, opiši ga!

— Tenisice, traperice, bijela majica. Visok. Kratko podrezana kosa.

— Slab opis! — reče netko.

Veslonožac ih pogleda, pa shvati da je opis zaista slab. Pristajao je bilo kojem od dječaka koji su sada razgovarali s njim. Svi su imali i tenisice, i traperice i bijele majice.

Prijazni mu pokuša pomoći:

— Ima li nekih posebnih znakova?

— Ne razumijem — prizna Veslonožac.

— On misli — protumači dječak s dvokolice — nema li taj Mungos možda brazgotinu na čelu, ili jedrenjak istetoviran na ruci ili možda crni povez preko oka.

— Nema ni brazgotinu, ni jedrenjak, ni povez — uzdahne Veslonožac. — Samo se pravi važan.

— I zato si mislio da je iz naše ulice?

— Ne. Vidio sam da je ušao u ovu kuću.

— Jesi li siguran da je to bila baš ova kuća? — upita prijazni.

— Siguran? Jesam.

— Pazi, mnogi se prevare. Pogledaj!

Pokazao mu je rukom još nekoliko kuća. Zaista, sve su bile jednake.

— I nije to sve! U drugoj ulici su iste takve. Rođene sestre-blizanke!

Sada se Veslonožac zaista zbumio. I nije više bio siguran da je kuća prava. On je, kad je pratilo Mungosa, stajao na uglu i gledao za njim. Mogao se vrlo lako zabuniti.

— Čini mi se da tog Mungosa ne poznaješ dugo — reče dječak koji ga je prije držao. — Zašto ga tražiš?

Možda bi bilo dobro da im ispriča što se dogodilo, ali nije ih poznavao, nije im mogao vjerovati. Čini se da su dobri, ali nije tako mislio nekoliko minuta ranije. Veslonožac odluči da im ne kaže istinu.

— Tražim ga zbog maraka — slaže dječacima.

— I ja skupljam marke — pohvali se prijazni. — Ako imaš nešto za zamjenu, pokaži.

— Ne, nisam ponio marke. Mungos mi je obećao da će mi pokazati svoju zbirku.

— Kada? — upita onaj koji se vozio. — Točno se sjećam tvojih riječi: »Vidio sam da ulazi u ovu kuću.« Tako se govori o nekome koga si krišom slijedio. Priča o markama je izmišljena!

Veslonožac osjeti da mu tlo pod nogama gori. S velikim dječacima valja razgovarati oprezno. Oni slušaju pažljivo, sve upamte i o svemu razmišljaju.

— Priča o markama nije izmišljena — rekao je, što je sigurnije mogao. — Nije sasvim izmišljena.

— Ha, što sam rekao! — zadovoljno vikne sumnjičavi. — Dakle, koji dio priče je izmišljen?

Veslonošcu baš ništa nije padalo na pamet. Pokuša se spasiti lukavstvom:

— Pogodi sam! — reče, izazivajući.

— I hoću! — uzbudi se dječak. — Baš će pogoditi! Kao da sam bio tamo. Tebe je taj Mungos negdje sreo. Gdje?

— Na Malom trgu — spremno izjavili Veslonožac.

— Mali trg je baš pravo mjesto gdje možeš upecati nekog lakovjernog dječaka. Ti si sjedio na klupi i zabavljao se markama. Je li bilo tako?

Veslonožac šutke kimne.

— Približio se taj Mungos, a baš i jest neki mungos, vidio je twoje marke i razmislio kako bi najlakše došao do njih. Sjeo je, malo ste razgovarali, zatim je izjavio da mu se silno sviđaju twoje marke, ali da bi se njegove svidjele tebi još sto puta više. Postao si radoznao, a on je predložio: »Dodi k meni. Ne sada. Poslije podne. Zašto da ove marke nosиш? Oštetit ćeš ih dok se voziš dvokolicom.« Ukratko, nagovorio te da mu povjeriš marke, a ti, dobroćudan kakav jesi, pristao si. Zaboravio ti je reći gdje stanuje. Slučajno, mislio si ti. Požurio si za njim i video da ulazi u ovu ili u susjednu kuću. I opet si bio zadovoljan. A on je kroz ova vrata ušao, a kroz druga izišao. To je cijela priča! Kaži, jesam li pogriješio.

Veslonožac ga je gledao kao da mu se divi. Zapravo, divio mu se, ne zato što je pogodio istinu, već zato što je tako brzo smislio tako zamršenu priču.

— Pogodio si! — kimnuo je dječaku.

Ovaj je pokušao sakriti ponos, ali s malo uspjeha. Nitko od prisutnih nije krio da je zadriven. Veslonožac je došao do neobičnog otkrića: i veliki dječaci mogu se prevariti!

— Ako želiš — ponudi onaj koji je izmislio zamršenu priču — rado ću ti pomoći da ga nađeš.

— A kad ga nađete — reče dobroćudni — svi ćemo s njim 68 porazgovarati. Zasluzio je.

— Sutra — promuca Veslonožac, koji je odjednom zavolio ove dječake i stadio se što ih je morao prevariti.

— Sada moram kući. Do viđenja!

— Vozi oprezno! — vikne netko za njim.

Veslonožac je vozio oprezno i razmišljao. Sve su ga misli dovele do istog zaključka: došao je uzalud. Mungos je, čini se, bio vještiji nego što je on vjerovao.

IX.

Mungos je sanjao ružan san.

Trči ulicom. Na ledima mu se klati veliki zavežljaj. Silno težak zavežljaj. U zavežljaju je kamenje.

Mungosa progone. Progoni ga dječak na dvokolici, djevojčica koja se neprestano smije i dječak s crnim revolverom u ruci. Mungos bi se htio osloboediti zavežljaja, jer bez njega bi mogao brže trčati. Zavežljaj mu se uhvatio oko vrata i ne pušta ga.

Progonitelji su sve bliže. I zavežljaj im pomaže. Dok Mungos trči naprijed, zavežljaj pokušava otići na drugu stranu, u susret onima koji slijede bjegunca.

Netko viče: »Kradljivac! Uhvatite kradljivca!«

Netko maše dugim konopom. Konop fijuće i previja se u zraku kao zmija.

Odjednom, pred Mungosom je more. Visoka obala. Litice. Progonitelji pružaju ruke. Mungos skače. Ne osjeća dodir vode. Samo ljuštanje.

Zavežljaj se pretvorio u barku, pa se ljudja, ljudja. Nema vesla. Ne može otploviti. Dječak na dvokolici spušta se niza stijenu. Leti baš na Mungosa. Mungos diže ruke da se brani i viče:

— Mama, mama!

Probudio se. Čelo mu je oznojeno. I budan osjeti da se ljudja. Što se s njim događa? Oprezno zime uvis. Taman svod. Kao da je u spilji. Ah, Alkibijadov podrum! A ljudja se ležaljka. Zna sada: zbog ležaljke je i 69

usnio onaj priglupi san! Netko je rekao da se svaki san može protumačiti na pametan način. Eto, on baš to radi.

Sve je u tom snu silno razumljivo, gotovo prozirno. I zavežljaj, i revolver, i dječak na dvokolici.

Jedna stvar nije jasna. Tko je dozivao mamu? On? Koješta! Nije Mungos beba! Ne, mamu nije nitko zvao.

Zijevne, otre rukom oznojeno čelo, pa se ispentrat iz nemirne ležaljke. Sav se ukocio. I leđa ga bole. Nije naučio spavati u ovakvim neobičnim posteljama. Ne mari. Što nije naučio, naučit će.

Neobično je tiho u Alkibijadovu podrumu. Toliko tiho, da jasno može čuti otkucaje vlastitog bila. I ne samo to. Čini mu se da čuje kako podrum diše. Jest, baš kao da diše. To nije moguće. Zašto bi disao neki 70 Alkibijadov podrum? Zašto bi disao bilo koji podrum na svijetu?

Evo kako nastaju legende o duhovima! Baš ovako. Neki osamljen čovjek sjedi u mračnom podrumu i sluša. Najprije ne čuje ništa. Tiho je. Sasvim tiho. Zatim čuje svoje bilo, pa disanje podruma, pa mnogo drugih neobičnih zvukova. Ti zvukovi vjerojatno ne postoje. Ako je tiho, nema zvukova. Ipak, čuje i on. Šuštanje. Koraci. Kao da se netko prikrada. Nema nikoga. Možda je netko u onoj drugoj, ružnijoj i vlažnijoj prostoriji podruma?

Borio se, dugo se borio, ali nije mogao odoljeti. Ustao je sa smotanog pokrivača na koji je bio sjeo i tiho, na prstima pošao u onu drugu prostoriju. Trenutak je i zastao na ulazu. Ne zato što bi se bojao. Ne. Samo da još jednom oslušne. A nije čuo ništa. I u drugoj prostoriji nikoga nije našao. Nije ni očekivao da će nekoga naći.

Koliko je sati? Odakle bi mogao znati! Nema sata. Sjeti se budilice. Tako je veselo tiktala dok je on stavljaо stvari u zavežljaj. Baš ju je mogao ponjeti! Ne, nije mogao. Postojaо je neki razlog. Koji razlog? Ah da! Bojaо se. Budilica bi se suviše glasno javljala iz zavežljaja. Takve sitnice pobuduju sumnju. Mogao je nekoga sresti na stubištu, a budilica kucka. Neugodno.

Kako bi bilo da se vrati? Nije li suviše opasno? Bolje je ne izazivati nesreću. Što se tiče budilice, postoji dobro rješenje. Valjda se budilica može privremeno zaustaviti. Zašto se nije sjetio ranije?

Žedan je. U boci nema ni kapi vode. Sretan je što ima i bocu. Malo je trebalo, pa da je onaj tvrdoglav patuljak razbije! Sjećanje na taj događaj još mu pogorša i onako slabo raspoloženje. Zašto ga nije pograbio, izdevetao i sve bi bilo u redu. Ovako, tko zna što će misliti o njemu i Šapica i ostali. Ništa nepovoljno. Cvrkutalo se umiješao kao naručen. Trebao bi se sprijateljiti s Cvrkutalom. Uostalom, s drugima također. Prijateljstvo, ali do određene granice. Vođa ne smije biti suviše prislan sa svojim ljudima.

Vođa! Jest, on je vođa. Nametnuo se, ali to je baš ono što u ljudima budi poštovanje. Poštovat će oni njega! I te kako!

Da mu je samo gutljaj vode! Ima li negdje u Ulici lipa neka česma? Nije vidio nijednu. Pogreška. Bio je dužan pažljivije gledati. Samo, tko bi tada mislio na česmu! Tada nije bio žedan i imao je većih briga.

Mogao bi izići i vidjeti. Ne, suviše je opasno. Uostalom, zapovjedio je svojim ljudima da dođu u pet sati. Koliko je sada? Dva? Tri? Možda pet?

Ne preostaje mu ništa osim čekanja. Pa, što? Pričekat će. Izdržljiv je, snažan, ustrajan i hrabar.

Sjeo je na pokrivač i čekao. Pokušao je brojiti otkucaje bila. Šezdeset i pet otkucaja, jedna minuta. Tako nekako. Čuo je negdje da bilo zdravog čovjeka otkuca šezdeset i pet puta u minuti. A možda se i prevario?

Sigurno se prevario, jer da je to točno, minute bi bile silno duge.

Opet ono šuljanje.

Nema nikoga, ali mora pogledati. Pogleda. Bit će bolje da sjedi na stubama. Ondje je svijetlo. Stube su ulaz u dan, ulaz u svijet.

Na neki način, on je zarobljenik. Zarobljenik Alkibijadova podruma. Smije na stubama, ali dalje ne smije.

Neće valjda zbog toga tugovati? Sam je izabrao taj put. Život prognanika nije lak. To je život opasnosti, život strepnje, život neprestanih iščekivanja i život borbe.

Netko je dolazio. Nisu to bili izmišljeni koraci iz Alkibijadova podruma, bili su to pravi koraci.

Mungos šmugne sa stuba. Potrči u svoj brlog i ispod slame izvuče revolver. Stavi ga u džep, s rukom još uvijek na dršku. Stane blizu ulaza tako da mu zid štiti leda.

Netko je ušao. Mungos ga prepozna.

— Stani! — zapovjedi tiho. — Ne miči se! Podigni ruke.

Došljak se prepao, ali samo načas. Sada se već glasno smijao. Došljak je bio Praporac.

— Što se kreveljiš? — ljutito upita Mungos.

— Razveselile su me tvoje čudne zapovijedi. Rekao si: »Ne miči se i podigni ruke!« Kako da dignem ruke, ako se ne smijem pomaknuti?

— Nisam znao tko je — zbungeno progundja Mungos. — Čovjek, ako je u mojoj koži, mora biti silno oprezan.

— Ipak, znao si tko je! Viknuo si tek kad si me dobro pogledao.

— Svejedno. Nije to važno. Radit će onako kako se meni svidi.

— Što se mene tiče, radi — slegne Praporac ramenima. —

Samo, ne traži da ljudi čine ono što ne mogu učiniti. Ili im kaži da dignu 72 ruke ili da se ne miču. Nikada i jedno i drugo!

— Hvala, upamtit će! — hladno kimne Mungos. — Je li već pet sati?

- Možda koja minuta manje ili više.
- Zapovjedio sam da dođete točno u pet.
- Zamisli da je točno pet.
- A gdje su ostali?
- Ostali su na straži.
- Na straži? — začudi se Mungos. — Zašto na straži?
- Uglavnom zbog tebe. Ranije obično nismo postavljali straže.
- Ne razumijem!
- Čudno! Zar nisi rekao da čovjek u tvojoj koži mora biti silno oprezan?

— Rekao sam, ali to se ticalo mene, a ne vas.

— Mungose, Mungose — nezadovoljno uzdahne Praporac — zar tebi sto riječi zaista nije dosta? U redu. Možda ništa ne možeš popraviti. Dodat će, dakle, još koju riječ. Evo, zamisli da mama traži Laticu. Silno joj je Latica potrebna, ali Latice nigdje nema. Mama se ogleda da pronade Veslonosača, Šapicu ili mene, bilo koga tko bi joj mogao reći gdje je Latica nestala. Ne nađe ni nas i što će tada učiniti?

— Pitaj nju, a ne mene.

— Nikoga neću pitati. Ja znam. Mama će doći ovamo. U Alkibijadov podrum. Sve mame ove ulice traže izgubljenu djecu najprije u Alkibijadovu podrumu. Je li ti sada jasno, ili nije?

— Nije. I prije podne ste svi došli ovamo.

— Nosili smo stvari. A osim toga, nije bilo vremena za razmišljanje. Ti si nam pričao neke vrlo zanimljive priče i mi smo zaboravili na sve ostalo.

— Da, priče su bile zanimljive — zadovoljno potvrdi Mungos. — A što se tiče straže, mislim, u pravu ste. Molim te, uzmi bocu s prozorčića i donesi mi vode.

Praporac ga pogleda silno začuđen. Kao da jednostavno nije mogao shvatiti što će Mungosu voda. Uostalom, to je i priznao:

— Baš ne razumijem! Voda? Nećeš valjda prati zube?

— Ne, žedan sam. Silno sam žedan.

Praporcu je bilo jasno da je Mungos žedan. Sjetio se što mu je rekao Veslonožac kad se vratio s neuspjeli šetnje: »Mungos namjerava živjeti u Alkibijadovu podrumu, ali ja sam uvjeren da o mnogim stvarima nije razmišljao. Neće mu život biti osobito udoban. Ni ugordan. Bit će i žedan i gladan. No, zašto da se mi zbog toga zabrinjavamo? Mungosove brige Mungosu, naše nama i svi ćemo biti zadovoljni. Svi osim njega.«

Jest, baš to je rekao Veslonožac, a njegovim zaključcima treba ponekad skinuti kapu. Ako je imaš na glavi. Ako je nemaš, ništa.

— Dakle, žedan si! — zamišljeno će Praporac. — Žeda može biti silno neugodna.

— Ako traje predugo — umiri ga Mungos. — Alkibijadov podrum nije pustinja i u njemu ne možeš ostati bez vode tri dana. A ja sam, znaš, prilično izdržljiv. Ne kukam zbog svake sitnice.

— To je dobro! — obraduje se Praporac. — Da nisi takav, tko zna kako bi se proveo! Ovako, sve je u redu.

— Bit će u redu kad doneseš vodu — nemarno ga podsjeti Mungos.

Praporac revno kinine:

— Dobro. Donijet ću čim se smrači. Ili znaš što, donesi je tada sam. Česma nije daleko. Sjećaš li se prolaza kojim smo došli kad smo nosili stvari? No, u drugoj ulici, dvadesetak metara dalje od prolaza, naći ćeš česmu. Da, tako će biti najbolje. Zašto da ovisiš o nama? Mogla bi ti voda zatrebati i noću i koga ćeš tada naći? Mi noću spavamo!

Mungos tek sada pažljivije pogleda Praporca. Nešto nije u redu. Vjerovao je da Praporac jednostavno ne razumije, ali sada vidi da je slučaj ozbiljniji. Praporac mu, zapravo, govori da on i njegovi prijatelji ne žele pomoći. Što li su ustrajni! Tek što on povjeruje da ih je pokorio i smirio, mališani opet podignu glave.

Odlučio je igrati pažljivo. Bit će vremena i za oštire poteze. Zbog toga mirno upita Praporca:

— Sve si mi lijepo rastumačio i sve sam razumio, ali ne shvaćam zašto mi ne možeš bocu vode donijeti sada?

Praporac je i na ovo pitanje imao spreman odgovor. On je ovo
74 pitanje očekivao.

— Zato — protumači prijazno — što su sada svi vrtovi Ulice lipa puni ljudi. Znaš, stanovnici ove ulice silno vole svoje vrtove i svakog popodneva nešto u njima čeprkaju. Ili ne čeprkaju, nego jednostavno polijevaju gredice. Cijele potoke vode izlju na te svoje gredice! Kad bi netko od nas nosio bocu, sigurno bi primijetili. I pitali bi se tko je tako žedan u Alkibijadovu podrumu.

— Kao da bocu ne možete sakriti! — gubio je strpljenje Mungos.

— Sakriti? Kako? Nije boca nožić, pa da je staviš u džep! Zimi bi bilo lakše. Zimi svi nosimo zimske kapute.

Mungos osjeti da mu bilo udara mnogo brže nego ranije. Sada ga nije čuo, nego osjetio. Što da uradi? Da zaprijeti Praporcu revolverom? Ne bi vrijedilo. Praporac bi izišao i ne bi se više vratio.

Praporac ga je pažljivo promatrao i čini se, još pažljivije pratio njegove misli.

— Ti se ljutiš — rekao mu je mirno — a ne znam, zapravo, zašto se ljutiš. Ako si izdržljiv kao što kažeš, izdržat ćeš bez vode do mraka.

— Izdržat ću, razumije se da ću izdržati! — vikne Mungos. — I vodu mi više ne spominji!

— Sam si počeo! — prekori ga Praporac. — A imaš li hrane?

— Malo. Vi ćete mi donositi jelo.

— Mi? Što ti mi možemo donijeti? Po komadić kruha. Ne misliš valjda, da bi bilo koji od nas mogao prokrijumčariti iz kuće tanjur juhe ili možda pečenje? Zaista ne bismo mogli! Ni juhu, ni pečenje, ni šalicu kave ili mlijeka. Mi smo mislili da ćeš se za hranu brunuti sam.

— Dakle, razgovarali ste o tome? — zaskoči ga Mungos.

Praporac shvati da je rekao previše. Sada nije mogao uzmaknuti. Uostalom, zašto da ne položi karte na stol?

— Da, razgovarali smo — potvrди mirno. — I znaš li do kakvih smo zaključaka došli? Nećemo te prokazati, ali ti nećemo ni pomoći. To je odluka svih nas.

— Je li? — nervozno se smijao Mungos. — Odluka svih vas? Silno pametna odluka! Zar ste već zaboravili koliko ovisite o meni?

— Baš toliko koliko i ti o nama!

— A krađa?

— O njoj i govorim. Nećemo te prokazati, jer bismo stradali i sami. Ni ti nećeš prokazati nas. Razlog je isti.

Alkibijadov podrum je bio čvrst, zidovi debeli i jaki, a ipak se Mungosu činilo da se nešto oko njega ruši. Nije se rušio podrum. Rušili su se planovi.

Zar je moguće da su računi bili pogrešni? Bili su. On nije očekivao tako ozbiljne protivnike i suviše rano je likovao. Zaista, došli su do jednostavnog i pametnog zaključka! Ne mogu se riješiti Mungosa, ali ni Mungos ne može ništa od njih tražiti. Ipak, i to je nešto. Do mraka će izdržati bez vode. I bez hrane. A navečer će izići. Ima svojih novaca, ima Šapičinih. Kupit će potrebne zalihe, kao pravi osamljeni vuk. Tako je i bolje. Zašto da ovisi o milostinji!

A mališanima će namjestiti novu klopu. Kakvu? Još ne zna. Sjetit će se. Ima dovoljno vremena da razmisli i misli!

— Pristajem i na takvu pogodbu — kimne Praporcu.

Praporac je bio iznenađen. Nije vjerovao da će pobjeda biti tako jednostavna i laka. Zato je postao sumnjičav. Nešto Mungos krije! Ne vrijedi sada o tom razmišljati. Dovoljan je oprez i pažnja, pa se ništa neće dogoditi. Sada je družbi mnogo lakše nego u početku. Poznaju protivnika. Prije ga nisu poznavali. Sjeti se još jednog zadatka.

— Zabrinut sam zbog Šapice — reče i uzdahne.

— Zabrinut? Što je sa Šapicom?

— Ne može prežaliti svoj novac. Bojim se da će sve ispričati tati i mami.

— Neka pokuša! — nesigurno se nasmije Mungos.

— Na tvom mjestu ja se ne bih smijao — ozbiljno ga opomene Praporac. — Znaš, tvoja je priča dobra, možda će tata i mama povjerovati, ali . . .

— Što?

— Bit ćeš otkriven.

— Šapica se neće usudit!

— Ne bih rekao! Čim počne pripovijedati, nitko ga više neće 76 zaustaviti! Takav je. Ti ga ne poznaješ, ali ga ja poznajem vrlo dobro!

— I predlažeš da mu vratim novac?

— Baš to predlažem!

Mungos odmahne glavom. To bi bio poraz! Pravi pravcati poraz! Zašto se uopće upustio u igru s tim mališanom? Nije trebalo. Lako je reći sada! Tada su stvari izgledale drukčije! Uostalom, sve ovisi o tome kako će uzmaknuti. Ne mora Praporac ni primijetiti da uzmiče. Da, to je pravi izlaz!

Veselo se nasmije.

— Znači, Šapica se ozbiljno uplašio!

— Rekao sam, ne samo da se boji, nego mu je žao i novaca.

— Dobar je on dječak! — kimne Mungos. — Zašto bih ga mučio? Ja sam se htio samo našaliti. Pozovi ga ovamo, dat ћu mu njegova četiri dinara!

Sjeti se zaliha koje su mu potrebne. Taj novac će mu nedostati. Mora večeras izići i potražiti novac na drugom mjestu. Ono što ima sam, neće biti dovoljno.

— Tako je! — ponovi. — Pozovi ga.

— Zašto? — reče Praporac. — Ja ћu mu vratiti novac.

— Hoćeš li?

— Što misliš o meni? — uvrijedi se Praporac. — Ja nisam kradlji vac!

— Nisi? — smješkao se Mungos.

— Znam što misliš. Samo, ne ponavljam neprestano tu priču! Svi smo je sasvim dobro upamtili! I daj mi Šapičin novac!

Mungos izvadi četiri crvene novčanice i pruži ih Praporcu.

— Možeš ići — reče nemarno. — Nisi mi više potreban.

— Ni ti meni! — nasmije se Praporac.

— Čekaj! — zadrži ga dugonogi. — Jesi li pročitao današnje novine?

— Nisam.

— Pročitaj ih. Ili još bolje, donesi ih ovamo.

— Neću ih donijeti.

— Nećeš?

- Ne. Imam posla.
- Neka ih donese Veslonožac, ili Cvrkutalo. Bilo tko.
- Svi imaju posla.
- Kakav se to silni posao sručio na Ulicu lipa?
- Vrtovi. Moramo polijevati gredice. Vodom.
- Ne spominji vodu!
- Dobro. Polijevat ćemo bez vode.
- Dosta!
- I meni je dosta.
- Znam da ono o vrtovima nije istina. Sam si prije rekao da odrasli rade.
- Bit će da sam rekao. Ipak, naći će se posla i za nas. Možda lopta, možda nešto drugo. Uvijek se nešto nađe. Nego, zašto su ti novine tako silno potrebne?
- Zbog tjeralice.
- Zbog kakve tjeralice? Nikada u novinama nema tjeralice. Ili potjernica. Kako je točnije?
- Baš me briga! A danas je sigurno potjernica ili tjeralice i u novinama.
- Tebe traže?
- Koga ako ne mene!
- Ne nasmijavaj me! — reče Praporac i podje prema izlazu.
- Dođi sutra ujutro! — vikne Mungos za njim. — Sutra, točno u osam sati.
- Možda ga Praporac nije ni čuo. Prekoračio je posljednju stubu i nije se osvrnuo.
- Mungos stisne šaku. Nije mnogo pomoglo.

X.

/Vaporca nisu čekali na ogradi. Nikome se ograda nije sviđala. Bila je, kao što reče Veslonožac, suviše vruća. Mnogo je prikladnije neko drugo mjesto. Takvo mjesto koje nije ni blizu Alkibijadova podruma, ni daleko od njega. Takvo mjesto je Mala kavana.

Mala kavana nije nikakva kavana. Mala kavana je klupa pred jednom kućom koja nema ograde. Klupu je pred kuću stavio Profesor. On u kući stanuje, pa je stavio klupu da bi na njoj mogao sjediti ako zaželi.

Međutim, klupa čeka, a Profesor vrlo rijetko sjeda na nju. Gotovo nikada. Ili je na klupi prevruće ili je prehladno ili puše vjetar ili dosaduju komarči. Čudan je Profesor. Nikada zadovoljan. Uostalom, on i nije profesor. Njega samo zovu tako. Zapravo, on je penzioner. Profesor je bio ranije.

Klupa mnogo više koristi družbi nego vlasniku. Družba ju je prozvala Malom kavanom. Točnije, Veslonožac joj je nadjenuo ime. Rekao je: »Kad sjediš na ovoj klupi, kao da sjediš pred nekom kavanom. Nedostaje samo suncobran. Ipak, i bez suncobrana ova je klupa prava mala kavana!«

Sada su čekali Praporca u Maloj kavani. On je žurio zadovoljno trljajući ruke.

Netko je nestrpljivo toptao nogama. Cvrkutalo. Ostali su bili mirni, ali samo naoko. Mnogo su očekivali od Praporčevog posjeta Mungosu.

— Kako je bilo? — nije izdržao Veslonožac. — Dugo si se zadržao.

— Dugi razgovori dugo traju — smješkao se Praporac zadovoljno. — A bilo je zanimljivo. Rekao bih, čak i veselo. Mungos je sjajan momak! Vrlo brzo shvaća. Dovoljno je da mu neku stvar sedam puta protumačiš i njemu je već jasno.

— Pričaj! — zaciči Cvrkutalo.

— Ako misliš da neću, varaš se! Dakle, plan vrijedi. Čini mi se, prodrmali smo ga.

— Mungosa? — oštromumno upita Cvrkutalo.

— Ne. Nevadu.

Svi se nasmijaše.

— Teško je vjerovati! — odmahne Latica glavom. — Sasvim teško.

— Evo dokaza — reče Praporac i izvadi iz džepa četiri crvene novčanice.

Pruži novac Šapici.

— Nezamislivo! — izjavi Veslonožac.

Šapica je uzeo novac, ali se nije obradovao. Novčanice su probudile mnogo neprijatnih uspomena.

— Rekao sam mu — zadovoljno se raspričao Praporac — da si zbog tih para sasvim izgubio glavu. Neće o tebi imati baš najbolje mišljenje.

— Zar nije moglo bez toga? — tiho upita Šapica.

— Nije moglo. A tebi kao da je osobito stalo da ni pedlja ne uzmaknes pred njim!

— Da. Naročito mi je stalo. Ipak, ne ljutim se. Nešto si mu morao reći.

— Spretno se izvukao. Tobože, samo se htio našaliti i nije mu do novaca uopće stalo.

Zatim je Praporac potanko prepričao cijeli razgovor. Nije žurio i trudio se da ne propusti nijednu sitnicu. Kad je ušutio, na licima prijatelja pročitao je samo odobravanje.

— Pametna si ti glava — pohvali ga Veslonožac.

Možda je malo i zavidio prijatelju. Praporac je tako sjajno obavio posao, a on sam nije učinio ništa. Takvu zavist treba razumjeti.

— Sutra ćemo nastaviti — reče Praporac. — I ako se ja ne varam, a mislim da se ne varam, slavni Mungos uskoro će sam poželjeti da ode iz Ulice lipa!

— Ništa drugo i ne tražimo — izjavi Latica.

Sjedili su i šutjeli. Svima je pred očima bila ista slika: Alkibijadov podrum, ali prazan.

— Jao! — odjednom vikne Cvrkutalo.

— Što ti je? — zabrine se Šapica.

— Dolazi Veliki Tom!

Nitko osim Latice nije razumio zašto se Cvrkutalo plaši Velikog Toma. A Veliki Tom, s crnom torbicom u ruci, baš se približavao klupi. I nije otišao. Prišao je još bliže i stao pred Cvrkutala.

— Zdravo, Veliki Tome — pozdraviše ga svi osim Cvrkutala i Latice.

— Zdravo — odgovori Tom kratko, pa se sagne nad Cvrkutalom. — Otvori usta!

Cvrkutalo razjapi usta koliko je samo mogao.

— Kaži »A«!

— A-a-a-a-a!

— Kako se osjećaš?

— Osjećam se silno dobro i više uopće nisam bolestan, jer me grlo ne boli i jer mi nije ništa.

Tom zadovoljno kimne.

— Ne mogu ti reći, Cvrkutalo, koliko se radujem. Uplašio sam se da nisi negdje pokupio kakvu tajanstvenu bolest koju ja ne mogu otkriti. Sada sam mnogo mirniji. Ipak, neka ti mama pripremi gorki čaj od kamilice. Pazi, gorak! Znači bez šećera. Peri grlo, a nešto od toga možeš i popiti.

Cvrkutalo je uplašeno promatrao liječnika. Zašto kamilica ako je zdrav? Ili je ipak bolestan, a Veliki Tom ga ne želi uplašiti? Da, sigurno je bolestan! A još je i izmišlja bolest! Zašto je izmišlja, kad bolest zaista postoji?

— Je li opasno, Veliki Tome? — upita tihim, gotovo predsmrtnim glasom. — Ako je opasno ja želim znati, jer je bolje da znam nego da ne znam i ne treba ništa tajiti kad sam ja silno hrabar i . . . jao, nešto me steže u grlu!

Veliki Tom je slušao, kimaо s vremena na vrijeme i činilo se da ne razumije o čemu Cvrkutalo govori.

— Ako misliš kamilicu, nije opasna. Ako misliš nešto drugo, ne mogu odgovoriti, jer stvari koje nisu kamilica, na svijetu ima silno mnogo.

— Mislim bolest — proštenje Cvrkutalo. — Tajanstvenu bolest koju sam negdje pokupio!

— Ah, to! — nasmije se Veliki Tom. — Nisu sve tajanstvene bolesti iste. Neke su opasnije, a neke manje opasne. A ja nisam ni rekao da 81

ti boluješ od tajanstvene bolesti. Rekao sam samo da ispereš grlo. Za svaki slučaj.

— Razumijem — uzdahne Cvrkutalo. — Meni nema spasa!

Veliki Tom se zbumjeno počeše po bradi. Sada je tek shvatio kako se Cvrkutala duboko dojmila priča o tajanstvenoj bolesti.

— U redu — požuri da ga umiri. — Nije potrebno da ispireš grlo niti da piješ gorak čaj.

— Ja želim piti kamilicu! — zavapi Cvrkutalo. — Zašto da ne pijem ako mi može pomoći?

Svi osim Latice slušali su ovaj neobični razgovor široko otvorenih očiju. I Latica je slušala, ali je cijelo vrijeme ljutito žmirkala. Sada više nije mogla izdržati.

— Na svijetu ima nevjerojatnih ljudi — rekla je Praporcu, dovoljno glasno da bi je i Veliki Tom mogao čuti. — Ima takvih ljudi kojima je najveća radost nekoga nasmrt uplašiti.

— O kome govorite? — upita je Veliki Tom vrlo ozbiljno. — Možda o meni?

— Možda i o vama ili sasvim sigurno o vama, ali najučitivije molim da mi ne postavljate neumjesna pitanja.

— A zašto da ne postavljam neumjesna pitanja? — htio je znati Veliki Tom.

— Zato što vas ne poznajem a s nepoznatim ljudima ne smijem razgovarati na ulici. Moja mama ne dopušta da razgovaram na ulici s nepoznatim ljudima.

— Latice — zaprepasti se Cvrkutalo. — Pa ti poznaješ Velikog Toma! Veliki Tom je tvoj ujak.

— Ja nemam ujaka — hladno odgovori Latica. — Nemam nepoznatog ujaka.

— Rado vjerujem — reće Tom—— ali još uvijek ne razumijem zašto ne biste mogli sa mnom razgovarati. Nismo na ulici, nego u Maloj kavani.

— 1 Mala kavana je na ulici — nije popuštala Latica.

— Veliki Tome — uplašeno će Cvrkutalo. — I Latica je bolesna!

— Čini mi se da imaš pravo! — zabrinuto se složi Veliki Tom. — Kako bi bilo da joj pogledamo grlo?

— Ako samo pokušate — zaprijeti Latica — pozvat će u pomoć svoga brata!

— Je li brat daleko ili blizu? — oprezno se raspitivao Veliki Tom.

— Ako je blizu, odmaglit ću. Ako je daleko, pregledat ću grlo.

— Brat je tu pokraj mene. Na lijevoj i na desnoj strani.

Lijevo od Latice sjedio je Praporac. Desno Veslonožac.

— Lijevo i desno? — čudio se Veliki Tom. — Kako može jedan brat sjediti na dvije strane?

— Može ako je domišljat — nasmije se Praporac.

— Ili udvostručen — reče Veslonožac. — U svakom slučaju, brat je opasan.

— Je li to opomena? — upita Veliki Tom.

— Ne, to je prijetnja — hihotao je Praporac. — Opasna prijetnja.

— Neka bolesnicu pregleda netko drugi — uzdahne Veliki Tom.

— Ja se ne usuđujem.

— Život mu je miliji od bolesnika! — veselo će Latica. — Takav liječnik neće daleko stići.

Svi su se smijali, samo je Cvrkutalo oprezno opipavao grlo. Činilo mu se da boli pri svakom dodiru. Naročito ako je dodir grublji.

— Kada da popijem gorku kamilicu? — upita Toma. — Sada?

— Nikako! — odmahne Veliki Tom odlučno glavom. — Nikako sada. Ni navečer. Ni ujutro. Tek nakon dvije sedmice.

— Hoću li izdržati dvije sedmice? — jaukne Cvrkutalo. — Što ako me bolest prije svlada?

— Slušaj — reče Tom, sada sasvim ozbiljno — ja sam već tri puta požalio što sam spomenuo kamilicu i tajanstvenu bolest. Nema tajanstvene bolesti! Bar kod tebe je nema. Ti si potpuno zdrav. Razumiješ li, zdrav kao zdravi dječak. Oprosti što sam se našalio.

— Ja bih liječnicima zabranila da se šale — izjavи Latica. — Osobito ako liječe Cvrkutala. Cvrkutalo je silno ozbiljan čovjek. Ne voli šalu.

— Nadam se da prijedlog ove djevojčice neće biti prihvaćen — reče Tom. — Ako ga netko prihvati, bit će prisiljen promijeniti zvanje.

— Sakrit ćemo prijedlog na sigurno mjesto — obeća Praporac.

— Možda ćemo ga i spaliti — doda Veslonožac.

— Bit će vam silno zahvalan! — reče Tom, dirnut lijepim obećanjima.

— Doktore, bolesnici čekaju! — opomene ga Latica.

— Znam — nije se dao zbuniti Tom. — Samo, ja sam ranije krenuo. Baš sam silno želio porazgovoriti s družbom Ulice lipa.

— O čemu, na primjer? — oprezno upita Latica.

— O tome, na primjer, zašto družba sjedi u Maloj kavani a ne na Alkibijadovoj ogradi.

— Tajna — kratko će Praporac.

— Imate li neprilika?

— Nemamo — reče Veslonožac što je bezbrižnije mogao — ali i to je tajna.

— Dakle — uzdahne Veliki Tom — razgovor je vrijedio truda. Upitaj ovu djevojčicu hoće li doručkovati sa mnom.

— Ne trebaš ni pitati — požuri Latica. — Što će mi njegov doručak kad sam nedavno večerala.

— U redu — uzdahne Veliki Tom. — Kaži joj da će požaliti. Ja će pojesti i njezin doručak. Družbo, do viđenja!

Mahnuo im je rukom i otisao.

— Sjajan je! — reče Praporac. — Najbolji odrasli čovjek kojeg poznajem!

— Ne poznajem ni ja boljeg — složi se Latica.

— Samo, zašto se šali s ozbiljnim stvarima? — nezadovoljno će Cvrkutalo. — Nakon svega što mi je rekao, ne znam više jesam li zdrav ili bolestan!

— Zaista ne znaš? — smijao se Veslonožac. — Održao ti je cijeli govor!

— Slušaj, Cvrkutalo — upita Praporac — kako je Tomu palo na 84 pamet da ti pregleda grlo?

— Ovaj. . . ne znam — zbumio se Cvrkutalo. — On je liječnik, pa valjda, ako mu je nešto sumnjivo i tako dalje.

Latica je već otvorila usta da kaže istinu, ali se predomislila. Zašto bi pričala? Reći će Cvrkutalo, brbljava djevojčica. Čini se, pustolovina s Mungosom se povoljno odvija i Cvrkutalo neće nikome ništa izbrbljati. A to je najvažnije.

— Hoćemo li čuvati Mungosa? — upita Šapica.

— Zašto bismo ga čuvali? — nasmije se Veslonožac. — Neće nam pobjeći.

Šapica nije bio zadovoljan odgovorom.

— On će večeras izići — tumačio je priateljima. — Mora izići. Zbog vode i hrane. Ne bi bilo loše da ga slijedimo!

Veslonožac je bio ustrajan.

— Zašto? Izći će, ali će se i vratiti. A da ga slijedimo, što bismo saznali? U koju je trgovinu ušao i na kojoj je česmi natočio vodu. Kakva nam korist od toga?

— Hoće li ići samo u trgovinu i samo na česmu? — ustrajao je Šapica.

— A kamo bi išao? — upita Praporac. — Možda opet u onu kuću?

— Ne znam — slegne Šapica ramenima.

— Za danas je bitka završena — objavi Veslonožac. — Borbu ćemo nastaviti sutra.

Šapica se više nije trudio.

Sjedili su još neko vrijeme u Maloj kavani. Kad im je dojadilo, podošle kućama.

Ulici lipa približavala se večer.

XI.

Tko nije sam proveo nekoliko sati u napuštenom podrumu, teško može zamisliti kako se osjeća čovjek utamničen pod tamnim svodovima. Pritišću ga svodovi, tišti ga osamljenost i tišina, muče ga najernje misli i pričinjuju mu se najneobičnije stvari.

Mungos je poslije Praporčevog odlaska opet izišao na stube. Nije dugo izdržao. Čuo je da netko nekoga doziva. To su oni ljudi što čeprkaju po vrtovima, pomisli Mungos. Mogao bi ga koji od njih i opaziti. Ne, ne bi mogao. Na stubama je sasvim siguran. Tek što je potisnuo bojazan, učini mu se da čuje šum vode. Kao da negdje šumi slap. Polijevaju gredice! Osjeti kako su mu usta suha. Ako još samo trenutak ostane ovdje, svisnut će od žeđe!

Vratio se u podrum. Najprije je legao u svoju uvijek nemirnu postelju. Ljutilo ga je neprestano njihanje. Trudio se čak i da ne diše, ali njihanje nije prestajalo. Osjetio je omaglicu. Sada mu se i strop nad glavom njihao. Nakon nekog vremena činilo mu se da sivi svod postaje voda. Nemirna voda, namreškana valićima.

Ustao je. Šetao od prozorčića do ulaza. Šetnja ga je umarala. A bila je i opasna. Čovjek koji sam korača, neće na vrijeme čuti korake drugog čovjeka. A on mora čuti ako se netko približi! On ne smije ni trenutka biti neoprezan! I najsitnija nepažnja mogla bi ga skupo stajati. Zaustavio se usred prostorije. Stajao je neko vrijeme i činilo mu se da se polako pretvara u kip Alkibijada Kolotrka. Lako je spomeniku-Kolotrku stajati nepomično! On nije živ. I Mungos poželi da bude spomenik. Kako bi tada izgledao? Pa, ne ovisi to o njemu, nego o umjetniku koji bi spomenik isklesao. Doduše, umjetniku bi mogao dati i nekoliko korisnih savjeta.

Svakako, ne želi poprsje. Želi spomenik Mungosa na konju. Dolje podnožje nalik na stijenu, na podnožju konj, na konju konjanik. Mungos. Gleda u daljinu. Ruka nad očima? Ne! Jednom rukom pridržava uzde, a u drugoj ruci mu je puška. A u daljinu gleda bez ruke nad očima.

Takav spomenik izdržao bi tisuću godina. Deset tisuća godina. Ne bi mu naudili ni vjetrovi ni kiše. Kiše! Bilo bi dobro da sada zagrmi, da se stušti kiša na Ulicu lipa. Hvatao bi vodu dlanovima i pio. Pio, pio, pio!

Ne smije misliti na kišu, ne smije misliti na žeđu, ne smije 86 misliti na vodu. Mora izdržati. Hoće li moći? Što, ako ga svlada iznenadna

slabost, ako mu noge otkažu poslušnost, ako ne bude mogao otpuzati ni do česme, pa čak ni do stuba pred ulazom u podrum?

Strese se od jeze. Nisu to ugodne misli. Aslabost može doći od žeđe, od gladi i od iznenadne bolesti. Nije se teško razboljeti u takvom pljesnivom podrumu! Eto u snu se sav oznojio, a podrum je hladan. Tko zna nije li već bolest započela svoj podli, neprijateljski posao?

Pokuša mirno disati. I kad diše sasvim lagano, nešto u grudima šumi. Prvi znaci teške prehlade? Ili znaci upale pluća? Upala pluća je gora od prehlade. Od upale pluća samotni vuci, ljudi koji ne mogu pozvati liječnika da im pomogne, umiru kao muhe. Možda će i on umrijeti kao muha. Ne, neće. Ne smije!

Zašto se uopće upustio u taj ludi pothvat? Što mu je to trebalo? U redu. Htio je nešto pokazati. Kome? Nije važno kome. Sebi sigurno ne. On zna kakav je i ništa ne treba ni dokazivati ni pokazivati.

Samo, mogao je pronaći neki pametniji način. Način koji je izabrao, nije osobito pametan. Nije pametan zbog zarobljeništva u ovom strašnom podrumu.

A kako bi bilo da sve napusti? Naljuti ga i sama pomisao na uzmak. Ne smije se predati tek što se odvažio da nešto učini! Ne smije. Lako je reći da ne smije, ali podrum je strašan!

Uzeo je pokrivač, stavio ga uza zid ispod prozorača i sjeo na nj. Kako se već prije nije sjetio! Udobno mu je. Može ispružiti noge, a može čuti i vidjeti svakoga tko bi pokušao ući u njegovo skrovište.

Izvadio je revolver iz džepa i stavio ga nadohvat ruke. Eh, kad bi ga sada mogli vidjeti! Izgubili bi dah! Nažalost, nitko ga ne može vidjeti, nitko ga neće vidjeti.

Iziji će čim se smrači. A kad se vrati, stavit će neku zapreku pred stube. Nekoliko limenki nanizanih na uzicu ili nešto slično. Da, limenke će biti najbolje. Ima ih kraj stuba bar desetak. Ako se neko pokuša prišuljati, limenke će ga odati.

I svakako, mora donijeti neku knjigu. Kad čovjek odluči živjeti životom odmetnika i ne zna što će mu sve biti potrebno. On nije mislio na budilicu, nije mislio na knjigu, a sigurno još ima stvari koje će mu biti potrebne, a sada i ne zna koje su to stvari.

Zid iza leđa bio je neugodno hladan. Neko vrijeme se nije obazirao na hladnoću, ali se sjeti bolesti i uspravi se. Osloniti se na hladan zid, kakva nevjerojatna ludost! Tako će ga bolest najprije pronaći.

Ovako uspravljen nije mogao sjediti. Čudno. Indijanci sjede u tom položaju sate i sate oko svojih vatri. Zašto Indijanci mogu, a on ne može? Indijanci vježbaju cijeli život, i njihovi preci su vježbali i preci njihovih predaka. Lako Indijancima!

Morao je ustati, leđa su ga suviše boljela. Što uraditi? Natrag u ležaljku? Ne!

U podrumu postaje sve mračnije. Još malo i stići će noć. Pode do stuba, izviri. I razočara se, jer vani je bijeli dan. Jasno. Noć se najprije ugniježdi u podrumima, pa tek tada dolazi na ulice.

Priđe zidu i napipa dvije kuke. Uhvati se za njih rukama. Čemu su služile te kuke? Možda su baš tako stajali zatvorenici, samo što su im ruke bile vezane. Zatvorenici?

Je li istina da duhovi nikada ne napuštaju stare tamnice? Priča o duhovima je besmislica. Jest, besmislica, dok o njima razmišlja netko, tko sjedi kraj otvorenog prozora i gleda u bijeli dan. Čovjeku koji se drži za dvije hladne kuke u tamnom podrumu, priča izgleda mnogo vjerojatnija.

Duhova nema. Uopće ih nema. Ako ih uopće nema, ne mogu se pojaviti ni u staroj tamnici. Samo, je li istina da ih uopće nema?

Ponaša se kao baba vračara! Razmišlja o duhovima. Sramota. Negdje u mraku koji je postajao sve gušći, nešto šušnu. Opet lažni koraci. Ne! Sada je šušanj drukčiji. Oprezno se odmakne od zida i oslušne. Nešto proleprša tik kraj njegove glave.

Vrisnuo je, potrčao, spotaknuo se, pa opet potrčao. Tek na stubama se zaustavio. Noge su mu drhtale. Kratka naježena kosa još se oštrije ustremila uvis. Što je to bilo? Ili, tko je to bio?

Veliki šišmiš doleprša do stuba. Zaključi da je još suviše vidno, pa se vrati u podrum. Mungos se blijedo osmjejhne svom strahu. Uplašio se šišmiša! Tko kaže da se uplašio? Samo je ustuknuo, jer u mraku nije mogao vidjeti tko je.

Ostao je na stubama sve dok se nije potpuno smračilo. Mogao se i vratiti, nije mu nedostajalo hrabrosti da se vrati, sam je sebi kazao da mu hrabrosti ne manjka, ali zašto bi se vraćao? Nije više čuo glasove i nije 88 čuo šum vode. A na stubama je bilo i udobnije nego u podrumu.

Kad se nad Ulicom lipa sumrak zgusnuo u neprovidni ljetni mrak, Mungos je pošao prolazom koji se sastaje s drugom ulicom blizu česme. Našao je česmu i napiio se vode. Voda je bila hladna i neobično mu je prijala. Pio je dok mu nije nestalo daha. Tada se sjeti boce. Nije ponio bocu! Ne mari. Uzet će je kad se vrati i napuniti. Od podruma do česme nije daleko.

Lagano je pošao dalje. Čudno ga je opijala ta šetnja. Kao da se nakon mnogo godina tamnovanja vratio u svoj grad. Bilo mu je neobično slušati ljude koji veselo razgovaraju, koji žure ili zastajkuju. Odjednom se u njemu probudi zavist. Tim ljudima je lijepo! Oni će se sada vratiti kućama, večerat će i, ako im se bude svidjelo, popit će čašu vode.

A zašto da se on vrati u Alkibijadov podrum? Mora se vratiti.

Pošao je brže.

Nova ulica.

Još jedna ulica.

Mali trg.

Opet ulica.

Postao je oprezniji. Ovdje bi ga netko mogao i prepoznati. Ko-račao je uza same kuće, izbjegavao svjetiljke, ako ih je mogao izbjjeći. Pred sobom ugleda grupicu dječaka. Veliki dječaci, njegovi vršnjaci.

Stane. Što sad? Ako pode dalje, vidjet će ga. Oh, lukav je on!

Vratio se, ušao u vežu jedne kuće i izišao kroz vrata prema dvorištu. Dobra su ova dvorišta bez ograda! I nikoga sada nema u njima. Možda neka mačka ili dokoni pas.

Dvorišna vrata kuće koju je tražio, bila su širom otvorena. To bolje! Nije palio svjetlo na stubištu. Snaći će se i bez svjetla.

Na drugom ili trećem katu zaustavi se pred jednim vratima. Oslušne. Iz jednog stana čula se muzika. Inače, stubište je bilo tiho. Pretraži džep i nađe što je tražio.

Jezičac brave tiho odgovori na pritisak. Vrata se otvore. Uđe u predsoblje. Zrak je zagušljiv. Stan nije provjetren. Upali svjetlo.

Svetlo iz predsoblja neće se vidjeti van, a njemu će pomoći.

Sto je htio? Ah, da! Mora potražiti novac. Ne, prije će zaviriti u smočnicu i u hladnjak. Gladan je. Silno gladan. Nečujno se kretao kroz kuhinju, pipao, tražio.

Kruh. Tvrđ je. Bit će dobar. Komadić sira. I to je, čini se, sve. Napipa jaje. Što s jajetom? Mogao bi ga spržiti, ali to traje dugo, a on nije došao ovamo da bi pripremio gozbu.

Jeo je kruh i sir, a zatim pronašao čašu i napiio se vode. Dakle, sada novac.

Zastane. Ne bi li bilo dobro još jednom razmisliti? Ne! Novac mu je potreban. Potreban što prije. Zna trgovinu koja je otvorena duže od ostalih, a u ni ta ne posluje cijelu noć.

Srećom, novac nije teško naći. Tu je. Bijela omotnica i u njoj nekoliko novčanica. Vratio se u predoblje da prebroji. Uz novčanice je i papirić. Piše na njemu: »Telefon, struja, radio i televizija«.

Žao mu je i onih od telefona, i onih od televizije. Uostalom, njemu je novac potrebniji nego njima. Oni će se već nekako snaći i bez ovoga!

Strpa omotnicu u džep. Dakle, posao je dobro obavljen. Bez neprilika i brzo.

Ah, da! Budilica. Ne čuje je. Gdje je?

Bila je na istom mjestu gdje i prije podne, ali je šutjela. Zašto budilica šuti? Zna se, nije navijena. Uzme je, navije. Budilica se opet veselo raspriča.

Baš je budala! Zašto ju je navio?

Eto, dogodilo se! Uostalom, neće je ponijeti. Sada ne. Što bi se dogodilo da netko u trgovini primijeti da on nosi budilicu? Čovjek bi pomislio da je lud. Ili da je lud ili nešto drugo. Ono drugo još je opasnije.

Ugasi svjetlo, izviri na stubište i kad se uvjerio da nikoga nema, izide.

Brava škljocne, Mungos požuri niza stube.

Opet je izišao u dvorište. Zatim kroz vežu druge ili treće kuće na ulicu.

Dječaci više nisu bili na onom mjestu gdje ih je prije vidio. Sada su stajali bliže.

Mungos pogne glavu i požuri niz ulicu.

Jedan od dječaka pogleda i opazi Mungosa koji se žurno uda-

— Nije li to. . . — reče više sebi nego drugima. — Ne, nije. On je oputovao. Čudno. Gotovo isti hod.

Drugi nemarno pogleda, ali ne reče ništa. Samo slegne rame-nima. Baš ga briga.

Mungos zamakne za ugao i olakšano odahne. Sada su sve opas-nosti prebrođene. A mogao je stradati. Zar se tako izlazi na ulicu? Zašto prije nije izvirio i pogledao ima li koga u blizini?

Mora ovo upamtiti. Još uvijek je suviše bezbrižan. Abezbrižnost se plaća. Skupo. Netko drugi može izlaziti na ulicu kako ga volja. Mungos ne smije. Za Mungosa vrijede drugi zakoni.

U trgovini nije bilo nikoga osim dremljivog prodavača. Zapra-vu, samo je u početku izgledao dremljiv, ali čim je otvorio usta, dremljivosti je nestalo. Raspričao se, kao da danima nije sreo čovjeka s kojim bi mogao razgovarati.

— Putuješ na more, je li? — pitao je Mungosa.

— Ne putujem na more.

— Čudno — snebivao se prodavač. — Ovih dana svi odlaze na more. Kupuju brda hrane. Što će im tolika hrana? Zar na moru vlada glad? A ti, kažeš, ne putuješ na more? Ideš li u planine?

— Ne, ne idem u planine.

Prodavač se zbumio. Nije mu bilo jasno kamo može oputovati čovjek koji ne ide ni na more ni u planine. Čak se i ozlojeđeno namrštilo.

Mungosu je sada bilo žao što nije slagao. Mogao je izabratiti ili more ili planine. Svejedno. I u jednom i u drugom slučaju prodavač bi bio zadovoljan.

— Čudno — rekao je ozlojeđeni čovjek. — Baš čudno!

Odjednom, lice mu se razvedrilo.

— Znam! — viknuo je veselo. — Ti odlaziš u Grčku.

— Da, odlazim u Grčku — brzo se složi Mungos.

— Lijepa je Grčka — uzdahne prodavač.

— Bili ste u Grčkoj?

— Nikada! Ipak, znam, lijepa je. Atena, Akropola, Olimp. Ja sam načitan.

— Vidim — polaska mu Mungos.

— Nisi ponio nikakvu torbu? Dobro. Ne mari. Stavit ću sve u veliku vrećicu. Samo, do Grčke vrećica neće izdržati.

— Znam — osmehne se Mungos.

Kad je izišao, duboko udahne hladan večernji zrak. Takvi brbljavi prodavači prava su napast. I nije izabrao baš najsretnije vrijeme. Prodavač ga je dobro upamlio. Ako ga netko upita, sigurno će se sjetiti. Pa, neka se sjeti! Zna što je kupio i ništa drugo. Ipak, zna da će Mungos oputovati u Grčku. Dugonogi se zadovoljno nasmije.

Prošao je kraj prodavaonice novina i vratio se. Novine mu neće biti potrebne zbog tjeralice, ali ih ipak može kupiti. Kupio je i nekoliko šarenih romana. Oni su ne samo zanimljivi, nego i korisni odmetniku kakav je Mungos.

Pošao je prema neudobnom skrovištu i što se više primicao tamnom prolazu, to je sporije koračao. Imao je osjećaj da se vraća u tamnicu. A nitko tko se vraća u tamnicu ne žuri.

XII.

Noć je tamna. Zvijezde blijedo žmirkaju, a mjesec još nije izišao.

Mungos se oprezno spušta stubama. Pipa nogom prije nego što stane. Mogao bi na ovim stubama skrhati vrat.

Evo, nije se sjetio još nečega. Trebao je kupiti džepnu svjetiljku pa se sada ne bi spoticao. Doduše, ima žigice, u džepu su mu, ali ne može sada do žigica. Smeta mu vrećica s hranom.

Ipak, sretno je sišao. Čak i dosta tiho. Otvor je tako taman da nalikuje zidu. Čini se da došljak ne može proći, da će udariti glavom i jauknuti. Prošao je.

Obuze ga neki nelagodan osjećaj. Taj Alkibijadov podrum ni danju nije ugodan, a noću je neugodan poput grobnice. I zrak je u grobnici valjda isti.

Nije li nešto šušnulo? Opet mu se pričinja! Šušnula je vrećica ili je nogom stao na neku slamku. Stavio je vrećicu na pod. Potražio u džepu 92 kutiju sa žigicama.

Ponovno mu se učinilo da čuje šum. Sada jasnije nego prije. Šum je došao negdje iz sredine prostorije, odande gdje je najmračnije. A može li se uopće reći da je neko mjesto u tom podrumu mračnije od drugoga? Teško!

Bit će da je šišmiš. Jednom ga je već natjerao u bijeg. Drugi put neće! Ne bi pobjegao ni tada, samo da se dosjetio tko mu oblijeće oko glave.

Izvadi iz kutijice jedno drvce i upali ga. Bljesne plamičak. Najprije modrikast i zasljepljujući, a kasnije titrav i malen. Podigne ruku sa žigicom.

Podigne je i ukoči se. Još bolje, skameni se. Nije više mogao spustiti ruku, nije se mogao pomaknuti, a nije mogao ni kriknuti.

Strah mu je stezao grlo.

Ono što je ugledao bilo je užasno.

Njegova ležaljka se lagano njihala. Nije bila prazna. U njoj se netko nalazio.

Duh!

Bio je isti kao duhovi koji umotani u ponjave nečujno koračaju tamnim hodnicima. Ovaj nije koračao, ovaj je ležao i njihao se. Činilo se da lebdi umotan u pokrivač od kojeg je načinjena ležaljka.

Drvce mu dogori do nokata. Bol je bila jača od straha. Bacio je drvce i viknuo.

— Hi, hi, hi! — javio se glas iz ležaljke. — Jesi li se opržio? Sada puši! Puši! Zar ne znaš? Tko se opeče i na hladno puše!

Nije duh! Duhovi ne govore. Čovjek. Uljez. Što sad? Da umukne? Da, bit će najbolje. Čuo se šušanj, pa dva-tri koraka.

— Gdje si?

Nije odgovorio. Lagano se šuljao prema ulazu.

— Nemoj pobjeći! Ništa ti neću. Čekao sam te i zadrijemao.

Govori li istinu? Kako mu može vjerovati? Ne, ne može. Nešto pod nogom zašušti. Slama! Protrne. Nije pošao prema ulazu. Zbunio se. Sada je od ulaza još dalje nego prije.

Čovjek je imao odličan sluh, ili je vidio u mraku kao mačka, ili je bio silno domišljat. Ovako ili onako, pogodio je što se dogodilo. Otkrio je Mungosovu pogrešku.

Dugonogi je jasno čuo njegove korake. Čovjek je žurio da mu prepriječi put.

— Hi, hi, hi! — smijao se veselo. — Sada ne možeš pobjeći baš da hoćeš. Ja stojim na pravom mjestu. Stojim na pravom mjestu zato, što znam da će ti kasnije, kad me upoznaš, biti silno žao što si uopće i pomišljao na bijeg.

Mungos se sagne, opipa. Revolver je još uvijek tu. I to nešto vrijedi! Čvrsto stegne držak oružja.

— Zašto ništa ne kažeš? — ispitivao je čovjek. — Ili si legao u slamu? Čujem slama šušti. Nije još vrijeme za spavanje. Hajde, upali žigicu! Nisam te prije dobro vidiо.

Zašto da ne upali svijeću? Bolje je svjetlo nego ovaj neprobojni mrak. U mraku bi mu se čovjek mogao i prišuljati. Mogao bi ga uhvatiti za vrat. Tko zna što bi sve mogao učiniti!

Gurne revolver u džep i zapali žigicu. Kraj ulaza u podrum ugledao je nejasnu sjenu.

Potraži izbočeni kamen i svijeću na njemu. Bilo mu je potrebno još jedno drvce da je upali. Kad je plamičak narastao, Mungos odskoči u stranu i brzom kretnjom izvuče revolver.

— Ne miči se! — poviče čovjeku.

Sada ga je mogao jasnije vidjeti. Jasnije zbog toga što je svijeća davala mnogo više svjetla nego žigica, a i zato što se čovjek oglušio o njegovu zapovijed. Dolazio mu je sve bliže.

— Pucat ču! — nesigurno zaprijeti Mungos.

— Hi, hi, hi! — smijao se čovjek. — Pucat čes? A kako ćeš pucati? Ovaj revolver ne bi opalio ni da ga na koljenima moliš! Čak kad bi u njemu i bilo metaka. A u njemu nema metaka, ja dobro znam da nema, jer sam ga ogledao sa svih strana.

Mungosu je ruka s revolverom onemoćala. Kao da u njoj drži predmet sto puta teži: A čovjek je već bio sasvim blizu. Mogao je dobro vidjeti staračko lice, duge, nekako žalosno ovješene brkove i sitne, žmirkave oči.

Ruka klone.

Čovjek ispruži desnicu.

— Hi, hi, hi! Bas smo se lijepo poigrali! Najprije smo se hvatali po mraku, pa smo pucali, a sada je vrijeme da se upoznamo. Zdravo! Ja sam Tugoljub Prvi!

Tugoljub je shvatio da se Mungos ne može rukovati ako mu je u ruci revolver. Zato je dohvatio revolver za cijev, a Mungos se nije opirao, nego je olabavio prste oko drška oružja. Tugoljub je odvagnuo težinu revolvera, a možda i nije vagao, nego se njime samo poigrao, pa ga prezirno bacio u kut.

— Smeće! — rekao je pritom. — Hi, hi, hi! Imao sam i ja takav kad sam bio mali. A možda je to taj isti. Tko zna! No, sada ćeš mi valjda pružiti ruku.

Rukovali su se. Mungos zbumjeno i s ustručavanjem, a Tugoljub Prvi veselo i iskreno.

— A kako ti je ime?

— Mungos. Nevada.

Tugoljub Prvi zazviždi. Ime je na nj učinilo silan utisak.

— Ljepše nego moje! — reče zavidno. — Što je Tugoljub Prvi prema Mungosu Nevadi? Sitnica. Slamka. Sjedi na taj pokrivač. Ja ču na svoj kaput. Najradije sjedim na vlastitom kaputu. Ima ljudi koji dožive duboku starost a nikada nemaju hrabrosti sjesti na svoj kaput. I umrijet će, a neće doznati što je najljepše na svijetu! Što ćeš, ljudi su neuki. Obično neuki.

Mungos se i preko volje nasmiješi. Svidjela mu se tvrdnja da su neuki oni ljudi koji ne sjede na svojim kaputima.

— Znači, pun je svijet neukih ljudi? — potakne Tugoljuba da kaže nešto više.

— Hi, hi, hi! — zahijoće Tugoljub veselo. — Prepun. Sreća je što o tome nemaju pojma. Kad bi saznali, svi bi pokušali živjeti kao što živi Tugoljub Prvi! Svi, bez iznimke.

— A kako vi živite? — upita Mungos.

— Jaživim pametno. U tome je stvar. Već dvadeset godina živim pametno. Ranije nisam bio pametan. Bojao sam se sjesti na vlastiti kaput. Shvaćaš li?

— Ne sasvim — prizna Mungos.

— Nisam ni očekivao da ćeš shvatiti — odmahne Tugoljub rukom.

— A čime se vi bavite?

— Kako? Što znači baviti se nečim?

— Mislim, što radite?

— Otkada sjedim na svome kaputu, ne radim ništa. Jedno bez drugoga ne može. Živim u staračkom domu. Nisi nikada živio u staračkom domu? Nisi, sigurno. Još ti ni brada nije izrasla. Dakle, u staračkom domu je lijepo, ali su starci silno dosadni. Jao, što su dosadni! Ja ih gledam, gledam, pa kad ih više ne mogu gledati, pobjegnem.

— Kamo pobjegnete?

— Ovamo pobjegnem. U Alkibijadov podrum. Tu se odmorim, prikupim snage i opet se vratim dosadnim starcima.

— A što radite dok ste ovdje?

— Tebi je samo do toga da ja nešto radim! — naljuti se Tugoljub
Prvi. — Ništa ne radim, kažem ti. Odmaram se.

— A tko vas hrani?

— Hi, hi, hi! Baš pametno pitanje! Hrane me dobri ljudi. Izidem na ulicu i kad sretnem dobrog čovjeka, kažem mu: »Pomozite, dobri čovjče, nevoljnog starca koji nema krova nad glavom ni novaca u džepu i koji je najjadniji stari čovjek u cijelom ovom gradu!« A dobar čovjek zna da ja lažem, jer me svi dobri ljudi dobro poznaju, pa se smije i daje nešto. Koliko može.

— Bježite li često?

— Jednom godišnje. Ne više. Znaš, dosadni starci, ali i ovdje je dosadno. Nemaš s kime progovoriti riječi, a ja volim govoriti. Silno volim govoriti. Zato ostali starci u domu tvrde da sam ja od svih najdosadniji. A nisam, vjeruj mi. Samo volim govoriti. I kad god se spremam na bijeg, pokušavam nagovoriti nekoga da podje sa mnom. Samo, nagovarati je jedno, a nagovoriti drugo. Nijedan neće. Čudni ljudi. Boje se. Podruma se boje, razgovora s dobrim ljudima se boje, a najviše od svega boje se bolesti. Kao da te bolest ne može dohvati ondje baš kao i ovdje! I tako, na kraju uvijek odlazim sam. Baš mi je draga što sam tebe sreo. Silno mi je draga.

— I meni — reče Mungos, pa se i sam začudi. Je li njemu zaista draga što je u Alkibijadov podrum dolutao ovaj neobični starac? Pa jest, draga mu je. Koliko je sada ljepše pod ovim mrkim svodom!

— A je li ovaj cirkus sav tvoj? — upita Tugoljub Prvi i rukom pokaže zidove. — Mislim, sve ove silne stvari koje si povješao na kuke?

— Sve je moje, a i nema toga baš tako mnogo.

— Nema mnogo? — iskreno se zaprepasti starac.

— Tko si ti? Princ iz bajke ili Vitez Žutog ždrala, pa da vučeš za sobom punu kočiju kojekakvih drangulija? Dakle, jesli princ?

— Nisam.

— A Vitez Žutog ždrala?

— Čak i ne znam kakvi su to vitezovi.

— Hi, hi, hi! Ne znam ni ja. Samo pitam. Možda jesli, a ako jesli, znat ćeš! Ako nisi, kao što kažeš, ne možeš znati. Baš mi je žao! Nikad nećemo sazнати tko su Vitezovi Žutog ždrala!

— I nećemo, čini se.

— Dakle, sad mi je još manje jasno zašto si se tako bogato opremio. Kad sam sve ovo video, pomislio sam da će se pojaviti bar dva- naestorica.

— Ponio sam samo najnužnije — branio se Mungos.

— Hi, hi, hi! Najnužnije! Vidim, ni ti nisi pametan. Ne bi se usudio sjesti na vlastiti kaput.

— Usudio bih se!

— Da se pokažeš! A bilo bi ti silno neprijatno i jedva bi čekao da ustaneš! Znaš, od tebe nikada neće postati čovjek sličan meni. Upamti što sam ti rekao.

— Upamtit ćeš.

— A upamti još nešto: zbog toga ne moraš objesiti nos.

— Dobro. Neću objesiti nos.

— A zašto si došao ovamo?

— Neću vam reći — smrkne se Mungos.

— Hi, hi, hi! Udari me posred čela, ako nisam znao što ćeš odgovoriti! Točno sam znao! Tebi na nosu piše: »Ostavite me, ja imam tajnu, ali vam svoju tajnu neću otkriti, a vi, ako vam je krivo, grizite nokte!« Dakle, mene i ne zanima zašto si došao. Kad bi me zanimalo i sam bih se mogao dosjetiti.

— Zaista biste mogli?

— Ja? Hi, hi, hi! Ja sam silno lukav. Znam što sada misli moja lijeva cipela.

— A što misli?

— Ništa. Glupa je i nikada ne razmišlja. Vidiš, u tome se Tugoljub Prvi silno razlikuje od cipele. Tugoljub neprestano misli. I nemoj me tjerati da razmišljam o twojoj tajni, jer ćeš je otkriti. Sigurno! Postoji jedva stotinu razloga zbog kojih bi se dječak nalik na tebe mogao pojaviti u Alkibijadovu podrumu. Dakle, trebalo bi da od tih stotinu razloga izaberem pravi i sve bih znao.

— Vrlo jednostavno! — nasmije se Mungos.

— Jednostavnije nego što se na prvi pogled čini. Hi, hi, hi! Znaš 98 li, zbog čega jednostavnije?

— Ne znam.

— Zbog toga, što devedeset i sedam razloga uopće ne dolazi u obzir. Znači, ostaju samo tri. Želiš li ih čuti?

— Ne! Ne želim! — gotovo vikne Mungos. — Bit ćemo prijatelji ako odustanete od otkrivanja mojih tajni.

— Prijatelji? Tko je rekao da ja želim tvoje prijateljstvo?

— Nitko — mrzovljno progundā Mungos.

— A ipak, pogodio si. Ja želim da budemo prijatelji.

Mungosu se starac zaista svidio. Ovo što je sada rekao, ispunil ga toplinom. Najradije bi mu čvrsto stegnuo ruku. Ne onako mlako kao tada kad su se upoznali. Umjesto toga reče:

— Dobro je kad se dva samotna vuka sprijatelje.

Tugoljub Prvi začuđeno otvori usta. Sada su njegova usta ispod spuštenih brkova nalikovala velikom slovu »o«.

— Dva samotna vuka? — ponovi zaprepašteno. — Tko je prvi?

— Vi — protumači Mungos.

— A drugi?

— Ja — reče Mungos mnogo tiše.

Tugoljuba potrese neobuzdani smijeh. Smijao se cijelim tijelom. I glavom i ramenima, pa čak i nogama koje su se veselo koprcale u starim iznošenim cipelama.

— Hi, hi, hi! Dva samotna vuka! Jedan on, a drugi ja! Gdje si to pročitao, dječače? U kakvoj ludoj knjizi si našao tu ludu tvrdnju?

— Tko kaže da sam pročitao? — mrštio se Mungos, jer nije htio priznati da starac ima pravo.

— Jesi, jesi! Pročitao si! Nijedan živ čovjek neće drugom životom čovjeku nešto takvo kazati. A znaš li ti da je, uza sve ostalo, tvrdnja besmislena. Osamljen može biti jedan vuk. Dva vuka nisu osamljena. Oni su veselo društvo. Hi, hi, hi!

— Teško je s vama razgovarati — prekori ga Mungos.

Starcu kao da je bilo žao što se smijao dječaku.

— Nemoj se uvrijediti na sve što kažem i zbog svega što mi se čini smiješno. Upozorio sam te da me starci smatraju najdosadnijim. Ja im ne vjerujem, ali možda imaju pravo.

— Ne ljutim se — reče Mungos.

— To kažeš jer si pristojan, ali ja ču povjerovati. Bolje za mene ako povjerujem. Jao, jao! Opet me hvata smijeh! Hi, hi, hi! Ja, pa osamljen vuk! Vuk u cipelama.

Mungos je pogledao u cipele. I cipele kao da su hihotale. A bilo je smiješno vidjeti te velike nezgrapne cipele kako hihotu. Silno smiješno. Tako smiješno da nitko pred njima ne bi mogao ostati ozbiljan.

Ni Mungos nije mogao. Nasmijao se glasno. I tako su se smijali, smijali, smijali!

Na kraju Mungosa uhvati kašalj. Onaj kašalj koji često dođe da bi prekratio smijeh.

Tugoljub Prvi snažno udari dječaka po plećima. Pomoglo je.

— Znaš — reče ozbiljno — pametan čovjek mora se pametno smijati. Kakva korist od smijeha, ako te na kraju uguši.

— Ja sam se smijao cipelama — pokuša objasniti Mungos.

— Mojim cipelama?

— Vašim cipelama!

— Hi, hi, hi! Baš i jesu smiješne.

I opet su se smijali. Sada kašalj uhvati Tugoljuba.

— Pametan čovjek mora se pametno smijati — podsjeti ga Mungos.

— Ako može, hi, hi, hi! — grcajući odgovori starac. Smijeh se napokon stišao.

— Jao, što li sam gladan! — uzdahne Tugoljub Prvi. — Smijeh me uvijek izgladiti. Čudno, ali istinito. Ne bih se smio tako ponašati kad nemam ni korice kruha u džepu. Hej, nisi li ti donio neki omot?

— Donio sam.

— Nisu u omotu valjda svježe izglačane košulje, ili možda karafili ili nešto dmgo što nije za jelo?

— Ne. U omotu je hrana.

— Tako? Hrana! Pun omot hrane, a on šuti! Zašto si šutio? Htio

— Nisam htio zatajiti. Jednostavno nisam znao da ste gladni.

— Tko dobro poznaje Tugoljuba Prvoga, taj dobro zna da je Tugoljub Prvi uvijek gladan. Čak i tada, kad se ne smije. Ti me već sasvim dobro poznaješ i zato donesi omot!

Mungos ustane i donese vrećicu. Starac je raširio svoj kaput i stavlja na nj omote i kutijice koje je spretno vadio iz vrećice.

— Koliko bogatstvo! — uzdisao je zadovoljno. — Koliko kraljevsko bogatstvo! Ipak si ti princ iz bajke! Bit će nam obojici dovoljno za večeru!

— Dovoljno za večeru? — zaprepastio se Mungos. — Ja sam to kupio za više dana!

Tugoljub Prvi ga sažaljivo pogleda.

— Nikada se hrana ne kupuje za više dana — pouči ga ozbiljno.

— Hrana se kupuje za ručak ili za večeru. Drugi dan je drugi dan, uvijek dovoljno dugačak da se opet nešto pronađe.

— Mi ne možemo pojesti sve ovo!

— Ne znam što ti možeš — uzdahne Tugoljub — ali dobro znam što ja mogu. Da nismo prijatelji, ne bih te ni zvao da pomognes. Ipak, ne mogu ostaviti prijatelja bez večere. Osobito ako se baš taj prijatelj za večeru pobrinuo.

— Ja sam nešto već i jeo.

— I ja sam već nešto jeo, ali star sam i zaboravljen, pa ne volim razbijati glavu onim što je prošlo. Sada ćemo obojica još nešto pojesti!

Spretno je otvarao kutijice, rezao kruh, stavljao na ravno odre-zane kriške, komadiće mesa, sira i ribe. Prvu krišku pruži Mungosu.

Mungos je uze i poče jesti. Prijalo mu je. Zaista je dobrano gladan, a uopće to nije ni znao!

Jeli su, a gomila hrane na starčevom kaputu postajala je sve manja. Na kraju je više nije ni bilo.

— Baš dobra večera! — zadovoljno uzdahne Tugoljub. — Sada još gutljaj vode!

— Začas ću donijeti vode — spremno ustane Mungos.

— Hi, hi, hi! Nije potrebno! Ja sam se već pobrinuo!

Mungos pogleda prema prozorčiću. Ondje su sada bile dvije boce. Jedna njegova, a druga starčeva. Obje pune vode.

Vidio je još nešto. Starac je začepio otvor prozorčića. Pametno. Netko bi mogao vidjeti svjetlo. Pogleda starca zahvalno. Dobio je zaista dobrog sustanara. Ne mari što ne priznaje da su njih dvojica osamljeni vuci. Riječi i nisu važne.

—Ja rano odlazim u postelju — obavijesti ga Tugoljub Prvi kad se napio vode. — Rano i ustajem.

Smjestio se na slami a odbio da se posluži jednim Mungosovim pokrivačem.

— Još nisam toliko star — objasnio je veselo. — I kaput mi je dovoljan. Laku noć!

Mungos je ugasio svijeću i uvukao se u ležaljku. San ga je brzo svladao.

XIII.

(7luho doba noći. Spava grad, spava Ulica lipa.

U Alkibijadovu podrumu samo dječak spava. Starac se probudio. Ustao je sa šuštave slame i pipajući rukama našao izbočeni kamen, svijeću na kamenu i kutiju žigica kraj svijeće. Upalio je svijeću i htio prići dječakovu ležaju, ah nije mogao. Shrvala ga je neka slabost.

Noge su mu klecale, u glavi mu je šumjelo. Nasumce je pružio ruku. Ruka je pronašla jednu od mnogih kuka i prsti se stegoše oko nje.

Stajao je tako nekoliko trenutaka i borio se da svlada gušenje. Borio se za malo zraka. Gornja usna nije mu se vidjela, skrivali su je brci. Donja usna je pomodrjela. Ili je samo izgledala modra na slabom svjetlu svijeće.

— Mungose! — prostenjao je tiho. — Dječače!

Mungos je spavao čvrsto. Nije čuo tihi povik.

Prošlo je još nekoliko dugih časaka. Kao da se vratio nešto izgubljene snage

— Mungose! — pozvao je Tugoljub glasnije. — Probudi se.

Dječak se promeškolji i podigne glavu. Svjetlo? Zar je već jutro? Svijeća svijetli. A odande, od onog zida na kojem je izbočeni kamen, čuje se teško isprekidano disanje. Ondje stoji Tugoljub Prvi, veseli starac Tugoljub, drži se jednom rukom za kuku i gleda ga. Oči mu nisu više sitne i vesele. Oči su mu čudno krupne, uplašene, a lice iskrivljeno. Dugi brci su se nakrivili, kao da su nalijepljeni, ali nalijepljeni nepažljivo.

— Vode! — proštenje Tugoljub Prvi.

Mungos se osloboди ležaljke, uzme bocu s prozorčića i prinese je starčevim usnama. Više su prolili nego što je starac popio. Ipak, nešto je popio. I voda ga je oporavila.

— Hi, hi, hi! — nasmijao se slabašno. — Baš čudno! Kao da sam se prilijepio uz taj zid. Pomozi mi do ležaja!

Starčevo tijelo je drhtalo. Ili mu je bilo hladno, ali je napor bio suviše velik. Mungos mu pomogne da legne, stavi tnu kaput pod glavu i omota ga svojim pokrivačem.

Sada je Tugoljub Prvi disao mirnije. I oči mu više nisu bile velike. Čak su pokušale veselo žmirkati kad je pogledao Mungosa.

— Pucaj u mene onim svojim revolverom, ako razumijem! — pričao je tiho i ne tako žustro kao prošle večeri. — Ružno sam sanjaо, pa sam se probudio. I pomislio sam, plaćaš, Tugoljube, svoju lakomost! Pojeo si princu hranu za dvije sedmice i sada ne možeš spavati. A i mrak mi je silno smetao. Što misliš, zašto mi je odjednom mrak smetao?

Mungos zaista nije znao. Čovjeku nekada smeta svjetlo, a ponkad valjda i mrak.

— Odvikli ste se među starcima Alkibijadova podruma — reče, tek da nešto kaže.

— Bit će da imaš pravo — kimne Tugoljub. — Ondje je u svako doba noći netko budan. Ja zapravo i ne znam kad ti starci spavaju! Nikada ne spavaju! Gotovo nikada. Jedan od njih kaže da se ne usuđuje spavati. Ne usuđuje se, jer . . .

Naglo ušuti.

Mungos ga začuđeno pogleda. Oči su mu opet postale veće. Pa on je bolestan! To je trebalo da mu odmah bude jasno! Nije ni razmišljaо. Najprije je žurio da donese vode, a zatim mu je pomogao da legne. Nije bilo 103

vremena za razmišljanje. I Mungos se tek sada ozbiljno uplaši. Potrči po bocu s vodom.

Starac odmahne glavom.

— Hvala, dječače. Dovoljno sam pio.

— Samo gutljaj, djede Tugoljube! — molio je.

— Kako si me nazvao? Djed Tugoljub? No, gutljaj vode mogu popiti.

Pio je i preko boce promatrao Mungosa. Nekako toplo, prisno. Mungos je gledao njega. I zato su opet proljevali vodu.

— Hi, hi, hi! — nasmije se starac bodrije. — Nisam više žedan, košulja mi je već sasvim promočena.

— Oprostite! — zbuni se Mungos. — Ja sam kriv. Znate li što ćemo učiniti? Stavit ćemo pod košulju suh ručnik.

— Hi, hi, hi! Odakle meni suh ručnik?

— Ja imam. Dva.

— Eh, prinče! Samo, meni ručnik nije potreban. Što misliš, koliko puta sam u životu pokisnuo? Ne znam ni ja. Valjda za svake druge kiše. Jest, to bi mogao biti točan račun. I tko mi je tada stavljaо suh ručnik oko vrata? Nitko.

— Ali ja ču ga sada staviti! — nije popuštao Mungos. — Djede Tugoljube, stavit ču ga, ako je potrebno i silom.

— Pa što, stavi! — zbumjeno se složio Tugoljub. — I da znaš, nitko me prije tebe nije nazvao djedom. Nitko na cijelom svijetu! I ti još kažeš da su ljudi pametni! Ako su pametni, zašto se nisu sjetili da me zovu djedom? Samo ti si pametan. Najpametniji dječak.

— Sada ne smijete toliko pričati — zbumjeno ga je molio Mungos. — Kako da otkopčam dugme na košulji kad vi neprestano pričate i okrećete glavu?

— A ti mi, znači, zabranjuješ da mičem glavom? Hi, hi, hi! Baš silno smiješno. No, evo. Mirovat ču.

Zaista je mirovao. Dopustio je da mu Mungos raskopča košulju i da pod nju stavi ručnik. Treptao je pritom očima, a i brci su mu se

— Zamisli — rekao je — zamisli, zaista mi je vrlo udobno. Ni košulja me ne guši, ni hladno mi nije, a da ne govorim o tome koliko mi je prijalo tetošenje. Mungose, ti si vrač!

— Ja nisam vrač, djede Tugoljube. Ja samo želim da se ne prehladite.

— Ne bi volio da se prehladim?

— Ne, ne bih volio!

— Hm, ispada da ti je silno stalo do mene. To ja samo umišljam, je li?

— Zaista je tako — reče Mungos, ponijet valom čudne nježnosti. — Zaista mi je stalo do vas i čini mi se da već sto godina zajedno živimo u Alkibijadovu podrumu.

— Hi, hi, hi! Sto godina. A znaš li da ni ja još nemam sto godina? Sto godina je silno bogatstvo! Neizmjerno bogatstvo!

— Djede Tugoljube, bilo bi dobro da sada spavate — predloži mu Mungos.

— Da, imaš pravo. Bilo bi dobro da spavam, ali što mogu kad se meni uopće ne spava. Ili... Ne, nije valjda to!

— Što! — sumnjičavo upita Mungos.

— Sjećaš li se, pričao sam ti da u Domo živi starac koji se boji zaspasti. On strepi da će mu se, dok spava, prikrasti smrt. Besmislica, je li?

Nikada Mungos nije ozbiljno razmišljaо o smrti. Možda je razmišljaо o njoj kao о kruni podviga, ali mu tada nije bilo jasno da smrt nije samo vrhunac junačkog djela, već odlazak nekamo. Odlazak iz svijeta živih. A sada ga je obuzimala čudna jeza, neki hladan dah šunjaо se oko njega. Je li to zbog neobičnih Tugoljubovih riječi? Ili zbog podruma?

— Da, sigurno je besmislica — potvrđi nesigurno.

— Zašto da dođe baš u snu?

— Obično i dolazi. Čudno, zar ne? I besmisleno i istinito u isto vrijeme.

Starac je zatvorio oči. Valjda je razmišljaо. Mungos je čucao kraj njegova ležaja, noge su mu trnule, ali se nije htio pomaknuti. Možda će starca svladati san.

— Jesi li još uvijek ovdje? — upita Tugoljub Prvi, ne otvarajući oči.

— Još uvijek sam ovdje. Ne namjeravam otići. Samo vi mirno spavajte.

— Ne spavam. Pokušavam otkriti zašto se nitko prije tebe nije sjetio da me nazove djedom. I ne mogu doći ni do kakvih novih otkrića. Prevrćem tu misao, ali ispada uvijek isto: ljudi nisu pametni. Ili me možda nisu voljeli? Da nekoga nazoveš djedom, moraš ga voljeti. Moraš li voljeti čovjeka kojeg zoveš djedom ili ne moraš? Što ti misliš?

— Ja mislim da imate pravo. Kako da nekoga smatram djedom ako ga ne volim?

— Samo to sam htio čuti! — zadovoljno uzdahne Tugoljub Prvi. — I nešto ti zbogtoga želim reći. Ne zanima me koji te je od ona tri razloga natjerao da dodeš ovamo. Zapravo, zanima me, ali se pravim kao da me nije briga. Dakle, bilo koji je razlog, ti se vrati. Moraš se vratiti. Obećaj mi da ćeš se vratiti!

Mungos je slušao, iz Mungosovih očiju potekle su tihe suze, ali je tvrdokorno odmahivao glavom. Otro je oči nadlanicom i rekao, koliko je odlučnije mogao:

— Ne tražite takvo obećanje, djede Tugoljube! Vi ne znate što zahtijevate od mene!

— Ja ne znam? Ja? Znam sve ono što bi ti tek trebao saznati, a ako ne budeš imao sreće, nećeš ni saznati. Nikada. Mnogo ja znam, dječače, i siguran sam da ne grijesim. Ne što se tebe tiče. Prema sebi sam pogriješio mnogo puta i znam kako je čovjeku koji je kriv sam pred sobom. Ne želim da i ti izrasteš u takva čovjeka. Ja se hvališem da mi je silno lijepo sjediti na vlastitom kaputu. Budi sumnjičav prema ljudima koji tvrde da ih nešto raduje i oduševljava preko svake mjere. Takvi ljudi pokušavaju uvjeriti i sebe i druge da su sretni. A nisu.

— Zrači, vi niste sretni, djede Tugoljube?

— Ne, nisam, dječače. Evo ti najboljeg dokaza. Mnogo hihotćem. Zašto bih hihotao da sam zaista sretan? Gradim svoju bajku. Dogodi se ponekad da u nju i povjerujem. Samo ponekad. Znaš li kad sam nakon mnoga, mnoga vremena ponovno osjetio istinsku sreću? Kad si me ti na-
106 zvao djedom. I to ti nikada neću zaboraviti!

Opet je disao brzo, neujednačeno.

Opet mu je donja usna pomodrjela, a oči postale široke.

— Poznaješ li, dječače, Velikog Toma? — pitao je isprekidanim glasom. — Velikog doktora Toma?

— Ne poznajem ga, djede Tugoljube. Nikada nisam čuo za njega. Zar vam je loše? Zar se tako slabo osjećate da vam je potreban liječnik?

— Ja se plašim, dječače. Smiješno, je li? Star čovjek a plaši se. Bojim se da ne dođe dok budem spavao. Idi, potraži Velikog Toma. Ako mi itko može pomoći, to je sigurno on!

— Djede, zar niste čuli? — gotovo zavapi Mungos. — Ja ne znam gdje bih ga tražio!

— Podi niz Ulicu lipa. Posljednja kuća s desne strane. On će doći. Sigurno će doći.

Nekoliko misli projuri Mungosu glavom. Ako dovede nekog liječnika, nekog doktora Toma, otkrit će svoje skrovište, izdati sam sebe. Zar da se ogluši o starčevu molbu? Ne, ne smije se oglušiti, to bi bilo podlo, to bi bilo ružno, bio bi to baš takav čin o kakvom je govorio djed Tugoljub. Djelo, zbog kojeg bi se uvijek osjećao kriv pred samim sobom. A zar nije učinio već dovoljno da se osjeća krivim? Jest, ali ne smije učiniti još više.

— Dječače, nisi otišao? — slabim glasom upita Tugoljub Prvi.

— Evo, sad ču — prene se Mungos.

— Dobro je što još nisi otišao. Obećaj mi nešto.

— Što, djede Tugoljube?

— Obećaj, prije nego što saznaš kakva je moja molba. Tako ču znati da mi zaista vjeruješ.

Obećat će. Zašto da ne obeća? On se i onako ne smije vratiti u Alkibijadov podrum. Potražit će liječnika, pozvati gada požuri bolesniku i pobjeći će. Nestati u noći.

— Obećavam, djede Tugoljube.

— Hvala ti, sinko. Znaš li kakvo je obećanje? Ti mi obećavaš da ćeš se vratiti s Velikim Tomom. Ne, nije tako! Ti ćeš zamoliti Velikog Toma da dođe ovamo, ali ga nećeš čekati. Dotrčat ćeš natrag. Smjesta. Molim te, učini tako!

— Ali, ja sam mislio. . . — promuca Mungos.

— Znam što si mislio! Htio si otići i ne vratiti se. Ali ja želim da se vratiš.

— Vratit će se — šapne Mungos.

— Hvala ti! Idi sada.

Spoticao se preko stuba, očešao se o Alkibijadov spomenik i preskočio urušenu ogradu. Dobro je što nikoga nema na ulici. Taj bi se iznenadio! A možda se ne bi iznenadio, nego potrčao za njim.

Posljednja kuća s desne strane. Da, točno se sjeća Tugoljubovih riječi. Jedan prozor kuće je osvijetljen.

Mungos napipa zvonce kraj vrata. Pritisne dugme i zaboravi odmaknuti prst. Iz kuće se čula duga jednolična zvonjava.

Osvijetljeni prozor se otvori. U svijetлом okviru pojavi se krupna Tomova prilika.

— Hej, vi! — dovikne Mungosu. — Vi što držite zvonce! Odmorite prst!

Tek sada Mungos shvati što zapravo radi. Ostavi dugme i odmakne se od vrata da bi ga čovjek iz kuće mogao vidjeti.

— Oprostite — reče zadihan. — Jeste li vi liječnik?

— Oprashtam i jesam liječnik. Zbog toga moram uvijek sve oprostiti. Gle, dječak? Što se dogodilo?

— Možete li doći u Alkibijadov podrum?
— Mogu doći, ali zašto?
— Djed Tugoljub. . .
— Tugoljub Prvi? Bolestan?
— Da. Ne znam što mu je. Teško diše. Ne može stajati na nogama. Kao da ga nešto guši u grlu.
— U redu. Sve je jasno. Pričekaj trenutak.
— Ne mogu čekati. Obećao sam da će se odmah vratiti. Boji se ostati sam.
— Tako? Dobro. Trči, dječače. Ja će stići za pet minuta.

Mungos požuri u Alkibijadov podrum. Ludo je ovo što radi. Ludo, besmisleno, neoprostivo. Zašto da ne prekrši obećanje? Doktor je rekao, stići će za pet minuta. Što znači pet minuta samoće? Malo ili ništa. Uvjeravao je sam sebe da zaista može napustiti Tugoljuba Prvog i već žurio niza stube. Kao da su od jednog Mungosa nastala dvojica. Jedan koji je odlučio bježati i drugi koji se vraćao da ispunji obećanje. Pobjedio je drugi.

Starac je ležao nepomično. Gotovo i nije disao. Ruke su mu se zgrčile na pokrivaču.

Mungos dodirne smežurane staračke ruke. Jesu li žive ili nisu? On nije znao. Stezao ih je čvrsto i ni o čemu nije mislio. Ni o bijegu ni o opasnosti.

XIV.

Veliki Tom je stigao razbarušen, a kaput je samo prebacio preko haljetka pidžame. U jednoj ruci nosio je crnu liječničku torbu, a u drugoj petrolejku. Petrolejku je pružio Mungosu.

— Upali ovo. Ako znaš. Imaš li žigice?

Mungos šutke kimne i uzme svjetiljku. Trenutak kasnije kraj starčevog uzglavlja bilo je mnogo svjetlijie.

— Dragi moj Tugoljube! — gundao je Veliki Tom dok je spretno osluškivao kucanje srca. — Jadni moj pustolov Tugoljub! Opet je pobjegao, ali u krivi čas.

— Doktore, hoćete li ga spasiti? — tiho, uplašeno upita Mungos.

— Spasiti ga? Ne znaš ti kakav je on čovjek! Nema na svijetu tako spretnog liječnika koji bi upropastio Tugoljuba. Srce. Nije opasno, ali vjerujem da se jadnik uplašio.

Tom je pričao i pripremio injekciju. Zavrnuo je rukav starčeve košulje. Časak kasnije sve je bilo gotovo.

— Pričekat ćemo koju minutu — kimnuo je Mungosu. — Drugim ljudima trebalo bi više vremena da se oporave. Tugoljub Prvi oporavit će se vrlo brzo. Tko zna ne prisluškuje li cijelo vrijeme što razgovaramo.

— Ne baš sve vrijeme, Veliki Tome — slabim glasom javi se starac. — Bio je neki prekid. Kao kad u ulici nestane svjetla.

— Umukni, Tugoljube Prvi! — Ijutito podvikne Veliki Tom. — Tko ti je dopustio da govorиш?

— Otkada je meni za brbljanje potrebno dopuštenje?

— Ozbiljno ti kažem, moraš šutjeti. Nisi ni ti željezni čovjek iz zabavišta!

— Hi, hi, hi! — nasmije se Tugoljub tiho.

— Što se sada cerekaš?

— Željeznom čovjeku netko je ulubio glavu.

— Kakav bolesnik! — uzdahne Veliki Tom i veselo namigne Mungosu. — Kad bi svi bili takvi, ja bih se našao u silnoj neprilici.

Starac je sada disao sve mirnije i neprestano se smješkao. Lice mu je pomalo poprimalo prirodnu boju. Veliki Tom je pažljivo pratilo sve ove promjene, ali je našao vremena da se ogleda i po podrumu. Vidio je Mungosove stvari povješane po kukama, video je ležaljku i dvije boce na prozoru. U kutu podruma ugledao je nešto, što ga je učinilo osobito radoznalim. Uhvatio je bolesnika za zapešće i potražio b'ilo, pa pogleda Mungosa.

— Molim te, donesi ono što se crni u kutu — zamolio je sasvim ravnodušno.

Mungos pogleda.

— Ono je revolver — reče, što je mogao mirnije. — Stari revol-

— A zašto da te napadne, Tugoljube Prvi?

— Zašto? — čudio se starac. — Zbog imovine. Zbog bogatstva.

— Vidiš, nisam stvar gledao s te strane — kimne Tom. — Samo, revolver je neispravan.

— Hi, hi, hi! Kakva imovina, takvo oružje!

— I to je točno — nasmije se Veliki Tom. — Silan si lažac, Tugoljube Prvi!

— Nedostižan — potvrди starac.

— Doktore Tome! — javi se Mungos. — Revolver je moj.

— Kao da nisam znao! — prijazno mu se osmijehne Veliki Tom.

— Nisi smio priznati! — hinio je Tugoljub ljutinu. — Nikada liječniku ne smiješ ništa priznati! Oni koriste iskrenost na tvoju štem!

— Tugoljube Prvi — svečano izjavi Veliki Tom — tvoje uvrede prevršile su svaku mjeru. Najkasnije za pola sata bit ćeš u bolnici. Koju bolnicu želiš? Mogu te poslati samo u jednu. Dakle biraj.

— Teško je izabратi, Veliki Tome! — uzdahne Tugoljub. — Srećom, nemam nikakvih osobitih želja. Ionako ću pobjeći iz bolnice, pa je sasvim svejedno kamo me pošalješ. I znaš li kada ću pobjeći? U samo svitanje. Tada su u bolnicama najdremljiviji. Znam iz iskustva.

— Koliko puta si već bježao?

— Ne mogu se pohvaliti. Pet ili šest puta. Nije bilo prilike.

— Da pobegneš?

— Da stignem u bolnicu.

— Kad je tako, neću te poslati.

— Ti si čovjek, Veliki Tome! Ti si čovjek koji može razumjeti drugog čovjeka!

— Ali ti nisi čovjek koji razumije mene. Ja sam rekao da te neću poslati u bolnicu. Poslat ću te u starački dom.

Sada se Tugoljub Prvi iskreno uplašio. Vidjelo se na njegovu licu da ne hini strah. Tom se namrštio. Brzo ga je uhvatio za ruku.

— Predomislio sam se. Pozivam te k sebi u goste. Prihvaćaš li?

Starčevo lice se opusti.

— Silno si me prepao — reče Tomu. — Još nisam dovoljno odmoren da bih se mogao vratiti među starce. A osim toga, ne bih se htio vratiti na nosiljci.

— Dakle, prihvaćaš poziv?

— Prihvaćam. Neće mi kod tebe biti ugodno kao ovdje, ali će biti bolje nego u staračkom domu ili bolnici. Samo, ne znam jesu li mi noge već dovoljno očvrsnule.

— Ne brini! — nasmije se Tom. — Dići će te kao slamku!

— Uvijek si bio umišljen, hi, hi, hi! Vjerovao sam da ćeš se godinama izmijeniti i opametiti, ah ništa od toga! Veliki Tome, ako želiš čuti istinu, reći će ti da gubim nadu.

— Nepovratno?

— I više nego nepovratno!

— A može li više?

— Može, Veliki Tome!

— Dakle, nikada se neću usuditi sjesti na vlastiti kaput?

— Kakav si — smijuljio se starac — nećeš se usuditi sjesti ni na tuđi.

— Pa, kad je tako, pomirimo se s činjenicama — uzdahne Tom.
— Jesi li spremjan za šetnju?

— Ja jesam, kako će biti tebi, nije me briga.

— Ti, dječače, uzmi torbicu i petrolejku — reče Veliki Tom Mungosu. — Da, zaista, kako ti je ime?

— Mungos — preduhitri starac dječaka. — Ne ispituj ga sada, nego me podigni ako zaista misliš da si tako snažan.

Veliki Tom se sagne i podiže starca kao da podiže dijete.

— Dakle, možemo poći — reče mirno, kao da nije ni osjetio težinu starčeva tijela. — Mungose, posvijetli. Ne bi bilo dobro da mi Tugoljub na stubama ispadne iz ruku.

Bili su zaista čudna povorka. Veliki liječnik s bolesnikom na rukama i dugonogi dječak koji je išao sad s jedne, sad s druge strane. Tako su izišli na Ulicu lipa i pošli kraj pozaspalih kuća.

— Ugasi petrolejku — reče Veliki Tom dječaku.

- Oprostite. Zaboravio sam.
- Što se ispričavaš? — prekori ga Tugoljub Prvi.
- Valjda je čovjek kakav sam ja, zaslužio da ga prate sa svjetiljkom!
- Oprosti, Tugoljube — smijao se Veliki Tom. — Zaboravio sam da je ovo svečana šetnja. Mungose, nemoj ugasiti svjetiljku!
- Prekasno! — odgovori Mungos. — Nisam očekivao novu zapovijed, pa samuvrnuo fitilj.
- Kad si s Velikim Tomom — pouči ga starac — očekuj sto nemogućih zapovijedi u jednoj minuti. A dimi li se bar svjetiljka?
- Dimi se — potvrди Mungos.
- I to je nešto — reče starac.
- Veliki Tom je ostavio vrata svoje kuće širom otvorena.
- Divna prilika za provalnike! — nasmijao se sada veselo. — Nisam ni slutio da su ostala otvorena.
- Bolje je tako! — ustvrdi Tugoljub.
- Zašto bolje?
- Jer znam da si ključ zaboravio!
- Točno! — prizna doktor. — Morali bismo ući kroz prozor.
- I zaslužio bi da me unosiš kroz prozor. Bila bi ti to dobra kazna za otmicu.
- Ja nisam nikoga oteo!
- Mene si oteo iz Alkibijadova podruma gdje mi je bilo lijepo i gdje mi baš ništa nije nedostajalo!
- Veliki Tom je sa smiješkom slušao starčevo pričanje. Unio ga je u sobu i stavio na ležaj. Zatim je protegnuo ruke.
- Težak si, Tugoljube. Je li ti hladno? Začas će ti pripremiti sve što treba razmaženu bolesniku.
- Mungos je stajao sa strane i još uvijek držao doktorovu torbu i petrolejku.
- Stavi na stol — reče mu Veliki Tom. — Hvala ti što si mi

— Što znači ovo licemjerno zahvaljivanje? — uzbudi se Tugoljub Prvi. — Znači li da ga tjeraš iz kuće? Kamo ga tjeraš? U noć? U Alkibijadov podrum?

— Nikamo ga ne tjeram — nespretno se branio Tom. — Ja ne znam odakle dolazi i kako se sreo s tobom.

— Nije važno ni odakle dolazi ni gdje se sreo sa mnom. Važno je da me on nazvao djedom. I važno je još nešto. Ako za mene, Tugoljuba Prvoga nije dovoljno dobar Alkibijadov podrum, nije dobar ni za njega. Za njega najmanje! Ti uopće i ne znaš tko je on!

— Točno. Ne znam — kimne Tom. — Tko je?

— Princ iz bajke.

— Tugoljube, sada ne govoriš istinu.

— Razumije se da ne govorim istinu! Nije on princ iz bajke. On je Vitez Žutog ždrala, toliko da znaš! I pokušaj me još jednom osumnjičiti da lažem. Ako samo pokušaš, vidjet ćeš što nikada nisi vido!

— Što ću vidjeti?

— Ne izazivaj me, Veliki врачу! Upamti jedno: istjeraš li njega iz svoje kuće, podigni me ponovno i nosi me natrag u Alkibijadov podrum!

— Smiri se, Tugoljube! Ja se ne protivim da Mungos ostane ovdje, štoviše, meni bi bilo drago da ostane, ali ne znam hoće li on poziv prihvatići.

— Ja znam da će prihvatići! Ne zbog tebe, nego zbog mene. Je li, dječače, ti znaš da si mi još uvijek potreban? Pristani da ostaneš ovdje bar do jutra!

— Pristajem — kimne Mungos i prije nego što je čestito promislio.

— Čuješ li, Veliki Tome! — radosno vikne Tugoljub. — On je prihvatio! Dječače, požuri u Alkibijadov podrum. Ondje je ostao moj dragocjeni kaput. Da, ostala je i sva ona gomila tvojih nepotrebnih stvari. Strpaj sve u zavežljaj i požuri ovamo! Hajde, ne gubi vrijeme!

Mungos se šutke okrenuo i požurio iz kuće.

— Što misliš, hoće li se vratiti? — upita Tugoljub bojažljivo.

— Vratit će se — reče Veliki Tom bez oklijevanja. — Vidio sam

— Sjedi bliže da porazgovaramo o njemu — zamoli Tugoljub Velikog Toma.

Mungos je koračao kao u snu. I stvari je skidao s kuka još uvijek ošamućen i nesposoban da razmišlja.

Nametala mu se jedna jedina misao: nešto se događa, nešto veliko se događa!

Ta ga je misao dopratila i do vrata doktorove kuće. Čuo je iz kuće veseli glas Velikog Toma i osjetio čudnu toplinu. Nije valjda noćas zavolio još jednog čovjeka? Tko zna!

XV.

Veliki Tom je pomogao Mungosu da se riješi zavežljaja.

— Kako je djedu Tugoljubu? — upita Mungos.

— Govori tiše! — opomene ga Tom. — Starac je zaspao.

— Zaspao? Činilo mi se da razgovarate.

— Oh, da! — zbumjeno se nakašlje Veliki Tom. — Ja sam pričao, a nisam video da on već spava. Hajdemo u kuhinju. Potreban ti je lončić vrućeg mlijeka. Uostalom, ni meni neće nauditi.

Veliki Tom je bio spretan domaćin. Začas su se pred njima našli veliki bijeli lončići. Mlijeko je ugodno mirisalo. Mungos pokuša piti, pa se oprži. Sjeti se kako je u Alkibijadovu podrumu opržio prste žigicom. Na palcu je iskočio mjeđurić. Kažiprst je bolje prošao.

— Sto je? Ranio si prst? — upita Veliki Tom.

— Opeka. Žigicom.

— Daj da pogledam!

— Hvala. Nije potrebno. Sitnica.

Veliki Tom ipak ga uhvati za ruku. Dodir njegovih snažnih prstiju bio je prijatan.

— Imaš pravo. Sitnica — reče domaćin, pa pogleda dječaka u oči. — A bilo je i krupnijih neprilika, je li?

— Bilo je — uzdahne Mungos.

— Ne moraš mi o njima govoriti — brzo reče Veliki Tom. — Ja nisam radoznao. Ne toliko da bih pod svaku cijenu htio saznati ono što gost ne želi otkriti.

Kada se rodila odluka da govoriti? Sada, ovog trenutka ili još ranije? U podrumu, kad je Veliki Tom došao da pomogne prijatelju Tugoljubu? Ili kad su išli Ulicom lipa, on s petrolejkom i torbom, a doktor Tom s bolesnikom u naručju? Je li to uopće važno? Važno je da se u Mungosu rodila želja koja bi ga još prošle večeri iskreno zaprepastila.

— Ja bih htio ispričati — tiho reče domaćinu koji je rukama obujmio lončić. — Sve.

— Pričaj! — kimne Veliki Tom. — Lakše je čovjeku ako nekome može reći što ga tišti. A tebe, ako se sasvim ne varam, tište mnoge brige.

— Mene nitko ne voli — provali iz Mungosa. — Baš nitko!

— Lakše, dječače! Svakom čovjeku učini se bar jednom u životu da ga nitko ne voli. Neke ljude ta misao nikada i ne napušta. A imaju li baš uvijek pravo?

— Ja imam pravo. Ja znam.

— Dobro. Ti znaš. Pretpostavimo da imaš pravo. Ipak, ja želim dokaze.

— Bit će ih i suviše! Ne vole me tata i mama. Otišli su na more.

— Tebe su ostavili? Samoga?

— Da. Ostavili su me samoga.

— I nikoga nisu zamolili da se brine za tebe?

— Pa. . . Ovaj. . . — zbuni se Mungos. — Trebao bih vam to potpunije objasniti. Imam popravni. Ne, imam dva popravna. Sin jednog tatinog prijatelja također. Tata se dogovorio s prijateljem da ja i taj sinčić zajedno učimo.

— Koliko je star sinčić?

— Koliko? Kao i ja. Samo, pohađa drugu školu.

— Ali, drugi redovi se ne razlikuju?

— Nimalo! — i preko volje se nasmiješi Mungos. — Matematika i fizička.

Veliki Tom zazviždi.

— Tata je rekao da zbog moje lijenosti ne misli pokvariti mama-mino i svoje ljetovanje.

— Ima čovjek pravo — kimne Tom. — On je svoj posao obavio bez popravnog.

Mungos ga sumnjičavo pogleda. Znači li Tomova izjava da se Tom slaže s tatom?

— Ne gledaj me tako! — nasmije se Veliki Tom. — Odvojio sam trenutak da pokušam shvatiti tatine razloge. Sve ostalo vrijeme pripada tebi. Nastavi.

—r Dakle, prijateljev sinčić je blesav.

— Kako blesav?

— Tako. Blesavo blesav. Ponaša se prema meni kao da su me unajmili za sluge. Glumio je nekog vlastelina, što li. Neprestano je nešto zapovijedao i nešto tražio.

— Jeste li bar učili?

— Nismo. Nije bilo vremena. On je izmišljao zapovijedi, a ja sam se trudio da ih izvršim.

— Kako dugo se čudna zajednica održala?

— Puna tri dana — uzdahne Mungos. — Tada sam izgubio strpljenje.

—Je li? To mi se baš svida — veselo protrlja ruke Veliki Tom. — Reci mi, molim te, reci mi da si ga pomilovao po vlastelinskom nosu!

— I jesam — odjednom se raspoloži Mungos. — Dva puta. Čestito. Zvao je sve svoje mame i tate u pomoći!

— Srećom, prekasno! — nasmije se Veliki Tom. — A tebe su odmah nakon bitke bacili kroz prozor. Pogađam li?

— Sasvim. Ali, da budemo pošteni prema njima, nije bio prozor.

— Vrata, u redu. Nedostaje im mašta. To bolje za tebe.

— Prijatelj je obećao da će pisati tati, ali nitko mu nije dao tatinu adresu.

— Tko da je dade, kad si samo ti znao kamo je tata otisao! Budi sretan što nisi učinio tu nesmotrenost! Inače bih te sada ja bacio kroz

Mungos ga odano pogleda. Zaista je sjajan čovjek taj Veliki Tom!

— Hajde, nastavi! Gorim od radoznalosti! Vratio si se kući i počeo učiti sam.

— Htio sam, ali nisam — prizna Mungos iskreno.

— Tu si pogriješio!

— Možda. Nisam mogao. Neprestano sam mislio na mamu i tatu. Oni nisu imali pravo da me samo tako ostave!

— Nisu te ostavili samo tako. Ostavili se te kod prijatelja kome su vjerovali. Odakle su mogli znati kako će stvar izgledati? A sada malo muške iskrenosti! Nisi me uopće dirnuo tom ljutnjom zbog njihova odlaska. Ti si pogriješio i bio je red da pogrešku iskupiš sam.

Ne znate vi, Veliki Tome, kakvi su dječaci u mojoj ulici!

— Odakle sad dječaci u ovoj priči? Što oni imaju s tobom, s tatom i mamom i s popravnima?

— Imaju mnogo. Mi ne stanujemo dugo u toj ulici. Šest ili sedam mjeseci. Ipak, dovoljno vremena da se sprijatelje sa mnom.

— Htio si reći da se ti sprijateljiš s njima — prekine ga Veliki Tom.

— Čini mi se, nije. Uostalom, vidjet ćemo.

— Jednom, tek što smo doselili, zaustavili su me pred kućom. »Imaš li neko ime?«, pitao me jedan od njih. »Sigurno ima«, smijao se drugi. A mene je naljutilo što mi se rugaju, pa sam jednostavno prošao kraj njih.

— Stani! — podigne Tom ruku. — Odakle znaš da su se rugali?

— To je bar jasno!

— Baš i nije jasno! Nisu možda znali kako da ti priđu. Znaš kakvi su dječaci prema svakom došljaku. Najprije ga promatraju izdaleka i treba im vremena dok odluče približiti mu se.

— Zašto? — naljutio se Mungos. — Zašto im je bilo potrebno da promatraju izdaleka i da mi onda postavljaju glupa pitanja? Što sam ja? Tigar koji je tek stigao u zoološki vrt, pa mu još nitko ne poznaje čud?

— Usporedba nije dobra — nezadovoljno odmahne gladom Veliki Tom. — Ti si za njih bio dječak kojeg ne poznaju. Je li tko od njih išao s tobom u isti razred?

— Nijedan.
— Eto vidiš! Baš ništa nisu znali o tebi!
— Adrugog dana... Znate li kako su me dočekali drugog dana?
— Mislim, nekom šalom.
— Slaba šala. Pozdravili su me: »Zdravo, bezimeni!« Ja sam za njih bio čovjek bez imena!

— A što su drugo i mogli zaključiti?
— Vi ih branite!

— Ne, ja ih ne branim. Ja samo pokušavam gledati događaj onako kako su ga oni gledali. Znaš, uopće najbolji način da saznaš što misli neki drugi čovjek jest taj, da pokušaš sebe zamisliti u koži tog čovjeka. Prestani sada na trenutak biti Mungos. Budi jedan od dječaka iz tvoje ulice. Stojiš s prijateljima, kraj tebe prolazi novajlja. Gledate ga i kad prođe, razgovarate o njemu. No, dalje možeš i sam. Nije potrebno da ti pomažem!

Mungos je zamišljeno promatrao lončić pred sobom. I nije video lončić. Vidio je svoju ulicu i u njoj sliku kakvu mu je dočarao Veliki Tom. Prolazi neki dječak. On ga ne poznaje. Ne zna kakav je, ali po držanju štošta bi mogao zaključiti. Visoko diže nos taj došljak! Čini se, umišljen je. Pokazat će mu di se umišljenost u toj ulici ne cijeni mnogo!

Zbunjeno zatrese glavom i pogleda čovjeka koji mu sjedi sučelice. Veliki Tom! Sasvim se bio udaljio iz te kuhinje.

— Dakle? — upita Veliki Tom tiho.
— Čini mi se da imate pravo — bez oklijevanja prizna Mungos.
— Sada razumijem zašto ste kazali da sam *seja trebao* sprijateljiti s njima.

— Lako ćeš popraviti što si pokvario!

Mungosa obuzme staro neraspoloženje.

— Kako da popravim? Ja se više ne mogu vratiti kući!

— Zašto ne bi mogao? Zbog prijatelja i njegovog sinčića? Ko-ješta! Ako tati sve pametno ispričaš, naljutit će se više nego što si se ti naljutio.

— Ne radi se samo o sinčiću.

— A o čemu se radi?

— Ja nisam učio, a popravni se polažu za tri sedmice.

— Za tri sedmice! — udari Veliki Tom rukom po stolu. — Ja sam se bojao da su ispitni već sutra! Znaš li koliko je to vremena, tri sedmice? Čitao sam u novinama da je neki čovjek za tri sedmice pripremio ispite iz svih predmeta jedne školske godine.

— Taj je valjda bio pametan.

— A ti možda nisi?

Mungos slegne ramenima.

— Da sam pametan, ne bih se dokopao popravnih. A nije stvar samo u tome. Ja mislim da me nastavnik ne voli.

— Zar i on? — začudi se Veliki Tom, ali čuđenje nije bilo iskreno.

— I on. Na mene je pazio više nego na bilo koga u razredu.

Veliki Tom ga mrko pogleda.

— Želiš li da budemo prijatelji? — upita oštro.

— Želim.

— Ako želiš, izbij iz glave sve slične priče. Mnogima su takve misli zatrovale cijeli život. Namjeravaš li i ti postati jedan od njih?

— Ne ovisi o meni! — pokušao se braniti Mungos.

— Vraga ne ovisi! — prasne Veliki Tom. — Oprosti. Naljutio sam se. O svakom čovjeku ovisi hoće li steći prijateljstvo i naklonost drugih ljudi. To je posao koji mora obaviti sam. Ako ne uspije, nitko drugi nije kriv. I neka kasnije ne kuka: »Mene ne vole, mene svi mrze!« I da znaš, priznajem jedino da si imao pravo što se tiče onog sinčića. Ondje si uradio baš ono što je i trebalo. Inače, sve ostalo su tlapnje. Da si bio marljiviji, išao bi s tatom i mamom na more. Da si se približio dječacima, stekao bi prijatelje. I na kraju, da si znao matematiku i fiziku, nastavnik bi se mogao baviti drugim učenicima, a tebe ostaviti na miru. Eto, to je cijela istina o twojoj velikoj nesreći. Samo, ja slutim da je dobar dio priče tek pred nama!

— Veći dio priče je pred nama — uzdahne Mungos.

— Početak novog poglavlja mogu ispričati ja tebi. Ako pogrijesim, ispravi me. Kad si otišao od sinčića, pokupovao si hrpu šarenih svezaka i zavukao se u kuću. Jeo si kruh i pio vodu, a glavu nisi dizao s knjižica. Jao, koliko je u njima bilo nesretnih sudsibina! Sve ljudi koje su odbacili sugrađani, prevarili prijatelji, izdali oni kojima su najviše vjerovali. I junacima 123

priča nikada nije preostalo drugo, nego da uzjašu konja i odu u kraj gdje ih nitko ne poznaje. I ondje bi se redovito proslavili. Dobili bi lijepе, zvučne nadimke, razjurili pet ili šest nemilosrdnih razbojničkih bandi i oženili se najbogatijom ljepoticom.

Mungos ga je zaprepašteno promatrao. Veliki Tom je govorio kao da je cijelo vrijeme bio s njim u sobi, kao da je listao iste stranice koje i on.

— Pomislio si zašto i ti ne bi postao jedan od takvih. Negdje si se dokopao zahrdalog revolvera koji će mi sigurno sada proderati džep, jer sam ga i ne misleći strpao u nj, oprostio si se dugim pogledom od svih poznatih stvari i pošao. Ako si pred kućom slučajno sreo neprijazne dječake, pogledao si ih sažaljivo. Bijednici su oni, jer i ne slute da se upravo rađa novi junak. Možda si negdje na tatinom stolu ostavio i tugaljivo oproštajno pismo?

— Nisam ostavio pismo — prošaputa Mungos, ne usuđujući se podići glavu.

— Putem si smislio ime od kojeg će se neprijateljima lediti krv u žilama. Mungos Nevada! I tako si stigao do Ulice lipa. A što se kasnije dogodilo, ispričaj sam. Ali prije nego što počneš pričati, ispij mljek. Ohladit će se, a ja sam ga baš zato i grijaо da ne bude hladno.

Mungos s radošću dočeka prijedlog. Nije mu bilo stalo do mlijeka, ali mu je bilo potrebno nekoliko trenutaka da se oporavi. Teško je bilo povjerovati da je ta otužno usiljena priča koju je upravo čuo, njegova priča! Kako je bijedno zvučala! Je li zaista moguće da netko tako potpuno izgubi moć zdravog rasuđivanja kako je on izgubio? Čini se, moguće je.

Pijuckali su mlijeko i šutjeli.

XVI.

Odškrinuta vrata kuhinje širom su se otvorila. Na vratima se pojavio Tugoljub Prvi.

— Zar ti ne spavaš? — upita Veliki Tom.

— Ne, ja ne spavam, hi, hi, hi! Da spavam, ne bih došao ovamo.

Nikada ne hodam u snu. Prisluškivao sam, ali si suviše pritvorio vrata, a sluš 124 mi baš nije najbolji. Nisam čuo svaku riječ. I ono što sam čuo, suviše je.

Veliki Tome, odakle tebi pravo da vičeš na ovog dječaka i da ga grdiš, kao da je tvoj bolesnik?

— Veliki Tom me nije grdio — reče Mungos. — Mi smo samo razgovarali.

— Lijep razgovor! Jedan viče, a drugi se slabašno brani. Zašto me nisi pozvao u pomoć, dječače?

— Nije mu bila potrebna nikakva pomoć, Tugoljube Prvi, ti dobro znaš da mu nikakvu pomoć ne bi mogao ni pružiti. Ako ti se ne spava, sjedi ovdje, dobit ćeš svoj lončić mlijeka i nadam se da ćeš ga popiti.

— Mlijeko? Hi, hi, hi! Sigurno će popiti! Ako ti je pri ruci komadić kruha i mrvica maslaca, stavi na stol. Neobično sam gladan. Nije ni čudo. Ova noć je silno naporna.

Dok je Veliki Tom pripremao jelo za Tugoljuba Prvog, Mungos ispriča kako je stigao u Ulicu lipa. Ništa nije pokušao zatajiti, ništa sakriti. Nije študio sebe. Dva odrasla čovjeka pažljivo su slušala njegovu priču i nijednom ga nisu prekinuli.

— Eto, to je sve — umorno uzdahne Mungos, kad je ispričao kako se navečer vratio u Alkibijadov podrum s vrećicom hrane koju je kupio da bi mogao živjeti bez ičije pomoći, kao pravi osamljeni vuk. — Ne znam kako će pogledati u oči družbi iz Ulice lipa!

— Kako će im pogledati? — nasmije se Veliki Tom. — Oni će ti brzo oprostiti. Samo, nevjerljativi su. Kažeš, Šapica je bio hrabar?

— Silno hrabar — potvrđi Mungos. — Ne znam kako bih se ja na njegovu mjestu držao.

— Vidiš, to je zaista začudujuće. Šapica, koji je dobio nadimak, jer seugo nije usudio hodati bos. Nježan, povučen, čak i naivan. Zamisli, uvjerili su ga da je pred Alkibijadovim podrumom zakopano blago!

— Znam — kimne Mungos. — Ispričali su mi. Ne, samo su spomenuli blago, a ja sam shvatio da se dogodilo nešto takvo. Nazvao sam ga poštarom. Nikada mi to neće zaboraviti.

— Hoće. A iznenađuje me i Latica.

— Ona je vrlo odlučna.

— I šutljiva — namršti se Tom. — Ručala je sa mnom i nije mi kazala ni riječi. Ili ipak jest? Da! Kako sam bio naivan! Tugoljube Prvi, imaš najnaivnijeg liječnika!

— Odavno mi je poznato — mirno izjavi Tugoljub Prvi.

— Latica me pitala je li kriv onaj koji kradljivcu drži ljestve. A ja nisam ni naslutio koliko je to pitanje ozbiljno!

— Samo Cvrkutalo nije znao izabrati stranu — reče Tugoljub Prvi.

— Varaš se! Izabrao je. Doduše, u podne se razbolio. Naime, htio je da povjerujem u njegovu bolest, jer mu se činilo da bi najlakše izmakao neprilikama ako ode u bolnicu. Kasnije se predomislio. Izabrao je svoju ulicu. Njemu treba vremena, mora se najprije snaći u događajima, ali kad se snađe, sumnjam da bi bio lošiji od ostalih.

— A Praporac? — upita Tugoljub Prvi. — Dječak kome sam ja nadjenuo nadimak? Jest, baš ja. Uvijek je bio kolovođa. Rekao sam mu da je ovan predvodnik i da mu samo praporac nedostaje.

— Praporac i Veslonožac bili bi opasni protivnici — ozbiljno je prosuđivao Mungos. — Uopće, čini mi se da bih se u Ulici lipa slabo proveo.

— Ne možeš se požaliti — nasmije se Veliki Tom. — Brzo su ti izmagnuli tlo ispod nogu.

— A nije li vrijeme da dječak ode u postelju? — upita Tugoljub Prvi Velikog Toma. — Ako me oči ne varaju, njemu se silno spava.

— Ne, ne spava mi se — zaniječe Mungos.

— Muči te što će biti sutra? Ili možda danas? Da, danas. Ponoć je već davno prošla!

— Sigurno da ga mučil! — uzruja se Tugoljub Prvi. — Kako će samo svladati sve one matematike i fizike?

— Ne brinem zbog matematike i fizike — reče dječak.

— A zbog čega brineš? — upita Tom.

— Zar vam još uvijek nije jasno da se ne mogu vratiti kući?

— Ne vidim ni jednog pametnog razloga koji bi te spriječio!

Mungos izvadi iz džepa bijelu omotnicu.

— Ovo. Ukrao sam tati i mami novac. Tim novcem sam kupio hranu.

— A tu hranu sam ja pojeo — reče Tugoljub Prvi, smješkajući 126 se — pa će je i platiti!

— Zašto da ti platiš, Tugoljube? — namršti se Veliki Tom. — Ako si moj gost, ja sam dužan da se pobrinem za tvoju večeru. Daj mi tu omotnicu, Mungose! Ili ne želiš da te zovem tako?

— Zašto ne — pobuni se Tugoljub Prvi. — Tek što sam mu upamtio nadimak, ti bi htio da ga se odrekne!

— Ime mi je Darko — reče Mungos. — Ne želim da bilo tko od vas dvojice dade novac. Ja sam kriv što sam ga uzeo.

— Ovamo omotnicu! — zapovjedi Veliki Tom i uzme je, prije nego što mu je Mungos mogao pružiti ili sakriti.

— Ipak, ja sam zabrinut zbog matematike i fizike — reče Tugoljub Prvi. — Što ako ne položi? Oh, kad bih ti ja mogao pomoći, pomogao bih ti vrlo rado.

— Ja znam tko će pomoći — izjavi Veliki Tom.

— Tko?

— Profesor.

— Onaj iz Male kavane? — živne Tugoljub Prvi.

— Baš onaj! — potvrди Tom.

— Sjajno, sjajno! — veselo je Tugoljub trljao ruke. — Naučit će ga još i za onaj idući razred. Hajde, neka sada podje na spavanje! Ako želi nešto naučiti, mora biti ispavan.

— Ima Tugoljub pravo — složi se Veliki Tom ustajući od stola.
— Podi, da ti pokažem gdje ćeš spavati!

Kad se vratio u kuhinju, Tugoljub ga veselo pogleda.

— Pronašao sam ga baš u pravi čas — šapne prijatelju.

— Ti si ga pronašao? — kao da se začudio Veliki Tom.

— Tko ako ne ja? A mogu ti reći, sjajno si govorio. Samo, malo preoštro. Ipak je on još dječak.

— Razgovaraj s dječakom kao da je odrastao čovjek, pa nećeš pogriješiti! — pouči ga Veliki Tom.

— Dakle jednom i ti imaš pravo, hi, hi, hi!

— Imat ćeš pravo ako kažem da i ti ne smiješ probdjeti noć. Uostalom, zašto da ti to kažem, kad i sam dobro znaš da je tako!

— Ti si tiranin, a ne domaćin — uzdahne Tugoljub Prvi. — Pobjeći će od tebe prvom prilikom!

Nakon nekog vremena u kući Velikog Toma ugasilo se i posljednje svjetlo.

XVII.

/utro je. Točnije, devet sati ujutro. Cijela družba iz Ulice lipa smjestila se na Alkibijadovoj ogradi. Cijela družba je smrknuta i neraspoložena.

— Molim, neka mi netko kaže da nisam sanjao! — uzdisao je Praporac. — Još jučer sam ga gledao kao što vas gledam, a danas od njega ni glasa!

— I nikakvog traga — reče Latica.

— Samo što se na prozorčiću umjesto jedne boce nalaze dvije — zamišljeno ih podsjeti Šapica.

Cvrkutalo uplašeno pogleda.

— Nije se valjda on, mislim baš Mungos, a što bih drugo i mogao misliti, to je bar jasno, samo, pričekajte, što sam htio kazati?

— Htio si pitati — pomogne mu Veslonožac — nije li se Mungos pretvorio u bocu.

— Baš to! Nije li se pretvorio u bocu? Baš me zanima kako si pogodio što sam htio pitati?!

— Proničljiv sam.

— Bit će da jesи, sigurno jesи — iskreno je potvrđivao Cvrkutalo.

— Kažite vi meni nešto drugo — javi se Šapica. — Mungos je otišao, Mungos je nestao, svih neprilika smo se riješili i zašto sada nismo zadovoljni? Zašto smo namršteni i zašto nam izgleda da nešto nije u redu?

— Pitanje nije baš kratko, ali nije ni lako — počeše se Praporac po tjemenu. — Osjećamo se upravo tako kao što tvrdi Šapica. Ja mislim da se svi bojimo neke nove, još opasnije zamke. Bar ja se bojam. Još jučer mi se Mungos nije svidio. Nekako je prebrzo pristao vratiti novac. Pomislio sam da nešto sprema

— Tako je — uzdahne Veslonožac. — Učinio je vrlo opasan

govim zavrzelama, da smo pogodili što smjera i odlučio početi novu igru. Takvu koja će nas zbuniti i prisiliti da se na kraju predamo.

— Ja ništa ne razumijem! — iskreno prizna Cvrkulalo. — Tumačite li svi vi da je opasniji Mungos kojega nema u Alkibijadovu podrumu od Mungosa koji je bio u podrumu ili sam ja nešto pobrkao, pa mi i ono što nisam pobrkao izgleda naopako?

— Baš je tako kao što kažeš! — reče Praporac.

— Ali ja ne znam što sam rekao! — vikne Cvrkulalo, još ošamućen od svojih vlastitih riječi.

— Baš si sila! — nasmije se Latica, prvi put toga jutra.

Ulicom je dolazio Veliki Tom. Bio je samo u košulji, a rukave je podvrnuo gotovo do ramena. Jedan džep na hlačama čudno je nabubrio. Zanijeti mislima i zagonetkama, nisu ga primijetili sve dok nije stigao do ograde.

— Zdravo, družbo! — pozdravio je kratko.

— Zdravo — odgovori mu netko.

Cvrkulalo nije pozdravio. On je spremno skočio s ograde, razjapiro usta i rekao:

— A-a-a-a-a!

Veliki Tom ga kvcne prstom po čelu.

— Zatvori zdrava usta, Cvrkulalo, da ne prehladiš zdravo grlo!

— Zar se tako izdaleka može vidjeti je li grlo zdravo ili nije i nema li negdje na dnu grla kakve tajanstvene opasne bolesti koja se ne vidi? — čudio se Cvrkulalo.

— Vidio sam čak s prozora — slaže Veliki Tom. — A kako ste vi ostali? Imate li kakvih neprilika, briga, zagonetki?

— Mene nešto muči — podigne Praporac dva prsta kao da je u školi. — Koliko je visoka Keopsova piramida?

— Od podnožja do vrha ili od vrha do podnožja? — oprezno upita Veliki Tom.

— Dakle, ne znamo točno — nasmije se Praporac.

— Saznaj. I kad saznaš, dodji pa pitaj. Možda će ti i odgovoriti. Nikad se ne može unaprijed reći!

— Veliki Tome — obrati mu se Latica. — Jesi li možda zaboravio u kojoj kući stanuje moja mama?

— Ne, nisam zaboravio. Još se sasvim dobro sjećam i tvoje mame i njezine kuće. A zašto pitaš?

— Pa, zbog rukava. Vidim, podvrnuo si rukave. Znači, žuriš na razgovor s mojom mamom.

— Baš i ne žurim.

— A zašto ne žuriš?

— Imam drugih neobično važnih poslova. Tako važnih poslova, da sam čak i zanimljivu prepirku s tvojom mamom morao odgoditi.

— Mogu li saznati kakvi su to poslovi?

— Mislim da možeš. To su tajni poslovi. Jedan tajniji od drugoga. Jesi li zadovoljna odgovorom?

— Baš i nisam!

— Bilo bi mi žao da si zadovoljna!

— Veliki Tome, ti mi se rugaš! — namršti se djevojčica.

— Cijelo vrijeme! — veselo prizna Veliki Tom. — Tek sada ti se neću rugati. Slušaj me pažljivo, otkrit će ti zaista veliku tajnu! Nikada nisi nikakvom kradljivcu pridržavala ljestve. Nitko nije pridržavao ljestve kradljivcu. Ni Praporac, ni Šapica, ni Cvrkutalo, ni Veslonožac. Razumiješ li?

— Ne. Ne razumijem. Uopće ne razumijem. Tebi je najveća radost ispričati nekome nerazumljivu priču — zbumjeno je brbljala Latica i pritom grozničavo razmišljala.

I ostali su pažljivo slušali. Što znače čudne riječi koje je upravo izgovorio Veliki Tom?

Veliki Tom im nije dao vremena da temeljito razmisle. Namignuo im je upitno:

— Zaista nemate nikakvih neprilika? Ni jučer niste imali neprilika? Znate, zabrinut sam i silno mi je stalo da čujem istinit odgovor!

— Nije bilo neprilika — neprijazno odgovori Veslonožac i iskosa pogleda Cvrkutala, koji se uzbudeno premještaj s noge na nogu.

Ako je pomislio da će Cvrkutalo nešto reći, prevario se. Cvrku-
130 talo se silno uzbudio, ali Cvrkutalo nije namjeravao ništa izbrbljati.

Veliki Tom je čekao nekoliko trenutaka i tada duboko uzdahnuo. Prije bi se moglo reći da je to bio uzdah zadovoljstva, nego znak ljutnje ili prijekora. To su potvridle njegove riječi:

— Dakle, šutjeti zaista znate!

Onima na ogradi postalo je vrlo neugodno. Dovoljno poznaju Velikog Toma, a da bi olako primali ono što govori. On nešto zna, zaključili su svi osim Cvrkutala. Cvrkutalo je bio previše uzbudjen a da bi mogao zaključivati.

— Veliki Tome — upita Latica — je li brbljavost vrlina?

— Ja i ne tražim da brbljate. Nikada to nisam ni tražio. Ja samo pitam. Stariji prijatelj, ako je zabrinut, ima pravo pitati. Kad čuje odgovore, ima pravo i zaključivati. A ono što sam rekao o šutljivosti, bio je zaključak.

Odjednom neočekivano za sve koji su sjedili na ogradi, Veliki Tom izvuče iz džepa trbušasti revolver. Pruži ga Šapici.

— Uzmi — reče dječaku.

— Što će mi? — ustukne Šapica.

— Nije nabijen i već je sto godina neispravan. Ne boj se.

— Ja se i ne bojim — odgovori Šapica.

— Poznaješ li taj revolver?

Šapica ne odgovori, nego pogleda prijatelje.

— Ne gledaj ih — nasmije se Veliki Tom. — Zbunjeni su kao i ti. Ako očekuješ da će dati dobar savjet, varaš se. Uostalom, kakva ti korist od dobrog savjeta? I zašto bi bilo što krio kad ja i onako sve znam?

— Baš sve? — nepovjerljivo upita Šapica.

— Baš sve — kimne Veliki Tom. — A sada uzmi revolver. Tvoj je. Zaista si ga zaslužio. I smiješ učiniti s njime što ti drago.

— Zaista smijem?

— Kad ti kažem!

Šapica razmisli i tada odlučno posegne za oružjem.

— Evo što će učiniti, ako mi je dopušteno da učinim upravo ono što želim — reče tiho, ne gledajući nikoga.

Udalji se nekoliko koraka, zamahne svom snagom i tresne oružje o pločnik. Odjekne tup udarac, cijev se odvoji od drška, a trbušasti bubanj otkotrlja se daleko niz ulicu.

—Jao, što je učinio! — cikne Cvrkutalo. — Uništio tako strašno opasan revolver koji je bio isti kao oni revolveri u filmovima i koji je šteta bilo uništiti!

Sagnuo se i podigao držak, ogledavajući ga razočarano sa svih strana.

Praporac se nervozno nasmije. Veslonožac nije skidao pogleda s Velikog Toma. Latica je sve prste desne ruke, sve osim palca, stavila u usta. Šapica je stajao nepomično i disao duboko. Veliki Tom mu pride i obgrli mu ramena.

— Dobro si učinio — reče dječaku. — Učinio si najbolje što se moglo učiniti. Nakon ovoga, Šapice, uvijek će ti skinuti šešir.

Uzbuđenje je popustilo, napregnutost nestala i bezbrižna radost zasjala je na Šapičinom licu.

— Veliki Tome — osmjejnuo se veselo. — Ti nikada i ne nosiš šešir!

— Ako zatražiš, još danas će ga kupiti! — svečano obeća Veliki Tom.

— Neću tražiti, ali ono što si kazao, dobro će upamtitи!

— A sada da vam ispričam zanimljivu priču — predloži Veliki Tom i sjedne na ogradu. — Nekom dječaku se jednog dana učinilo da su ga ljudi oko njega prestali voljeti. Drugog dana već je gotovo vjerovao u to. Trećeg dana bio je siguran. Četvrtog dana odlučio je napustiti sve one koji ga ne vole. I roditelje, i prijatelje i nastavnike iz svoje škole. Sve. Počet će nov život, takav život koji će ga proslaviti. A ljudi koji su ga bez razloga prestali voljeti, već će požaliti. I otiašao je. Kamo? Na Divlji zapad? Ne! Divljeg zapada više nema. U džungle Amazone? Suviše je daleko. Dakle, kamo je otiašao?

— U Alkibijadov podrum! — cikne Cvrkutalo i sav se zajapuri.

— Tako je, Cvrkutalo! Ti si pogodio — pohvali ga Veliki Tom.

— Izabrao je baš Alkibijadov podrum. Ili mu se slučajno našao na putu. Svejedno. Znate li ostalo?

— Znamo — reče Latica. — Dječak se zvao Mungos.

— Dakle, tu si se silno prevarila! — nasmije se Veliki Tom. — Dječak o kojemu ja priповijedam, nije se zvao Mungos. Ime mu je bilo Tom.

| — Kakva je to sad šala, Veliki Tome? — namršti se Latica.

— Uopće nije šala. Kažem ponovno, dječak se zvao Tom.

— Nisi valjda ti bio taj dječak? — sumnjičavo upita Latica.

— Da, ja sam bio taj dječak. Ako ne vjeruješ, otrci kući i pitaj mamu. Ona će ti ispričati kako je jednog dana nestao brat Tom i nitko od odraslih nije znao gdje se krije. Znala su druga djeca iz Ulice lipa, ali nisu smjela nikome kazati. Ja sam im zaprijetio strašnim kaznama. I tko zna kako bi priča završila i kamo bih bio otišao iz Alkibijadovog podruma da se nije pojavio Tugoljub Prvi. On se pojavio i nagovorio me da se vratim kući. A jučer se priča ponovila. Ponovno je jedan dječak pošao opasnom stazom i stigao u moje bivše skrovište. I vjerujte, znam kako mu je bilo. Junačio se, pokušavao biti čak i okrutan, a u srcu je strePIO. /

— Samo, nije bilo Tugoljuba — tiho reče Veslonožac.

— Zamisli — nasmije se Veliki Tom — i Tugoljub Prvi se pojavio. Ja vjerujem da on ima šesto čulo. Jednostavno osjeti da je novi dječak stigao u Alkibijadov podrum i požuri mu pomoći.

— Veliki Tome, pričaj sve! — zamoli Latica. — Nemoj ništa ispustiti. Ni najmanju mrvicu priče ne smiješ sakriti!

— Pričat ću i ništa neću sakriti, ali vas molim, odgovorite mi najprije na jedno pitanje!

— Odgovorit ćemo! — širokogrudno obeća Cvrkutalo.

— Kažite mi, osuđujete li me što sam tada davno pobjegao od kuće i sakrio se u Alkibijadovu podrumu?

— Koješta, Veliki Tome! — nasmije se Praporac. — Ti si se vratio i bilo ti je sigurno žao.

— Bilo mi je silno žao — ozbiljno kimne Veliki Tom. — Dakle, vi me ne osuđujete. Upamtiti ću. Molim vas, upamtite i vi!

— Hoćemo! — obeća Cvrkutalo.

— Pričaj, Veliki Tome! — nestrpljivo zamoli Latica. I Veliki Tom im ispriča što se sve dogodilo ove neobične noći. Ništa nije zaboravio, ništa propustio.

— Tako, dakle! — zamišljeno reče Praporac. — Više nesretan ili smušen, nego zao.

— Samo nesretan — odlučno izjavи Latica.

— Samo smušen — našali se Veslonožac.

— Zbunjen — tiho reče Šapica. — Tko bi to jučer mogao pomisliti! Nitko!

— A sada mi kažite nešto — zamoli Veliki Tom. — Meni ste oprostili. Hoćete li oprostiti i njemu?

Nisu odmah odgovorili. Velikom Tomu je bilo drago da ne žure. 0 važnim odlukama valja razmisliti.

— Ja ču oprostiti ako ostali oproste — izjavi Latica.

— Ja ču oprostiti ako oprosti Šapica — reče Veslonožac.

— Ja ču oprostiti — kimne Praporac. — Ostali, kako znaju.

— Ja oprštam — odlučno će Šapica. — Jučer ne bih mogao.

Danas mogu.

— A ti, Cvrkutalo? — upita Veliki Tom.

— Ja na kraju krajeva ne znam kakav je dječak taj Mungos, je li on dobar ili zbunjen ili mu treba oprostiti i pružiti mu ruku.

— Najbolje je da pitaš njega — posavjetova ga Veliki Tom.

— Točno — složi se Cvrkutalo. — On valjda zna. Samo, možda još spava.

— Ako spava, probudi ga!

— Govoriš li ozbiljno, Veliki Tome? — obradovala se Latica. — Smijemo li zaista provaliti u tvoju kuću i probuditi Mungosa? Ja bih silno voljela da ga probudimo i da mu kažemo što mislimo.

— A mislimo — požuri Praporac — da sve možemo zaboraviti 1 početi iznova.

— Iznova? — smrkne se Veliki Tom. — Nećete ga valjda natjerati da se vrati u Alkibijadov podrum i da vam ponovno prijeti?

— Koješta! — nasmije se Veslonožac. — Natjerat ćemo ga da nas zavoli!

— A on neka natjera nas — slavodobitno uzvikne Cvrkutalo.

— Mislim da mu je to najveća želja — reče Veliki Tom. — Neprestano je pokušavao naći prijatelje. Samo, nije izabrao pravi način. Hajde, požurite sada! Vrijeme mu je da se probudi, ako već nije budan. Uz onog govorljivog Tugoljuba nitko ne može dugo spavati.

— I Tugoljub Prvi će se obradovati kad nas vidi — pljesne Latica

— Ostat će kod mene dok bude moguće. Dotle, dok oni iz Doma ne otkriju gdje se krije.

— Mi ga nećemo izdati! — smijao se Praporac.

— Ni ja — reče Veliki Tom. — Idite sada! Što još čekate?!

Potrčali su niz Ulicu lipa, prestižući se.

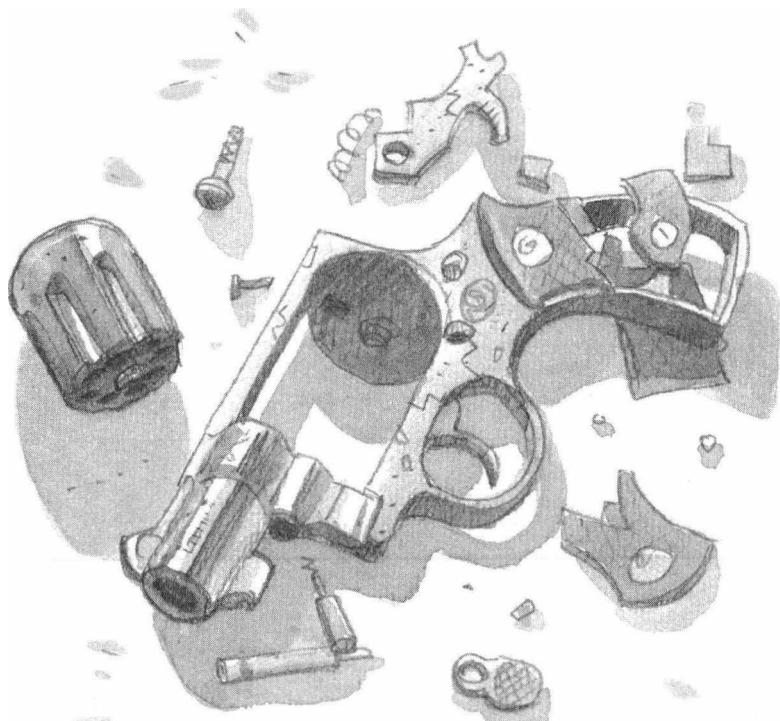
— Hej — vikne Veliki Tom za njima — pozivam vas sve na večeru! U podne. Ruke ne smiju biti čiste!

— I neće biti! — dovikne netko.

Veliki Tom lagano podje do kuće u kojoj stanuje Latica. Možda je išao onamo da popije šalicu dobre kave, a možda i zato da ozbiljno porazgovara s mamom.

Sunce je virilo u Ulicu lipa. Ulica lipa radovala se lijepom danu.

Dan je zaista bio lijep. Nijedna ulica ne bi mogla poželjeti ljepši!

MI LI VOJ A MATOŠECA

Kada dvanaestogodišnja«, osobito dječaci, posegну за romanima »Strah u Ulici lipa« ili »Tiki traži Neznanca« Milivoja Matošeca, kao obvezatnom školskom lektirom, bit će privućeni naslovima koji obećavaju tajanstvenost, uzbuđenje i akciju, značajkama koje većina mlađih čitatelja (kao i mnogi odrasli) vole i koji ih mogu privući književnosti. Njihova očekivanja neće biti iznevjerena. Pred njima su najbolji romani jednog od najplodnijih hrvatskih pisaca pustolovnih ili akcionih romana za djecu.

Milivoj Matošec rođen je u Zagrebu 1929- godine. Već nakon završene gimnazije počeo je objavljivati priče i priloge u novinama i časopisima. Iako je završio studij prava, radio je kao novinar i urednik mnogih listova, dramaturg Radio-televizije Zagreb i u redakciji Programa za djecu Televizije Zagreb. Napisao je brojne priče, romane, radio-igre, scenarije za televizijske emisije, serije i crtane filmove. Kao pisac, sva svoja djela namjenio je djeci. O veličini njegova literarnog opusa govori petnaest objavljenih romana, te oko šezdeset emitiranih radio-igara za djecu. Romani Milivoja Matošeca su: »Petorica iz predgrađa«, »Tragom brodskog dnevnika«, »Posada oklopnog vlaka«, »Sovišan u svemiru«, »Kapetan Tornado«, »Tiki traži Neznanca«, »Putovima gospodina Foga«, »Admiralov otok«, »Veliki skitač«, »Dječak u čamcu«, »Slučaj Č«, »Strah u Ulici lipa«, »Okuka na zlatnoj rijeci«, »Tri kapetana traže blago« i »Dječak sa Sutle«. Mnogi od ovih romana pojavili su se u brojnim izdanjima, te su prevedeni na ruski, mađarski, slovenski i albanski. Roman »Strah u Ulici lipa« nagrađen je 1968. godine Nagradama »Grigor Vitez« i »Mlado pokolenje«, a roman »Okuka na zlatnoj rijeci« 1974. godine Nagradom »Ivana Brlić-Mažuranić«. Romani Milivoja Matošeca akcioni su ili pustolovni, te znanstveno fantastični, s napetim zapletima i često neočekivanim raspletima, te nije slučajno da je autor bio uspešan dramaturg i scenarist. Radio-igre Milivoja Matošeca također su nagrađivane na festivalima. Mnoge od njih bile su okosnica ili začetak budućih romana. Svojedobno su izvršene pripreme za snimanje filma prema romanu »Tragom brodskog dnevnika«, što nažalost nije realizirano. Današnji scenaristi i dramaturzi mogli bi na temelju romana Milivoja Matošeca realizirati uspješne TV-serije ili filmove.

Milivoj Matošec umro je u Zagrebu 1982. godine.

137

Romani »Tiki traži Neznanca« i »Strah u Ulici lipa« objavljeni 1961. i 1968. godine, čitki, životni i zanimljivi, ni danas nisu izgubili privlačnost za mladog čitatelja. Poput Mate Lovraka i Ivana Kušana i Milivoj Matošec piše romane u kojima su glavni junaci dječaci (ponekad pokoja djevojčica) i dječje družine. Njegovi junkci su gradski dječaci, a mesta zbivanja ulice, zgrade, stubišta, tajanstveni podrumi i tavani, skriveni prolazi. Dječaci su nestrašni, domišljati, maštoviti i bučni, često neposlušni i okrutni. Glavni junak je uvijek dječak koji voli pustolovine.

Odabirući smiješne i zgodne nadimke za svoje dječake (Tiki, Mungos Nevada, Veslonožac, Latica, Bjeloglavi) pisac pokazuje kako ih dobro poznaje, razumije i voli. Kratkim i točnim opisima vanjskog izgleda, ponašanja i osjećaja Matošec je svoje dječake učinio životnim i slikovitim likovima. Opisujući igru, ali i životne probleme djece, pisac u svojim romanima daje i poneku dobru poduku odraslima u njihovom odnosu prema djeci: »Razgovaraj s dječakom kao da je odrastao čovjek, pa nećeš pogriješiti!« (»Strah u Ulici lipa«). Sam pisac bezrezervno razumije i simpatizira dječake, svoje junake, a u romanima je poput njih maštovit, domišljat i zaigran.

Milivoj Matošec stvorio je pustolovne romane za djecu građene od obilja dijaloga i akcije, dramskih zapleta i raspleta, a majstor je za stvaranje napetosti, tajanstvene i pomalo »horor« atmosfere, ali i humora. Zato ih mladi čitatelji prate lako i brzo, s uzbudnjem i zadovoljstvom.

Vodeći čitatelje u svijet mašte i pustolovina Matošec ih na kraju romana neočekivanim raspletima vraća u običan život, svakodnevnicu. Neobični i tajanstveni događaji na kraju romana otkrivaju se kao dio stvarnog života — strašni i okrutni Mungos Nevada dječak je koji bježi od kuće zbog problema s lošim ocjenama, a Neznanac je dječak invalid željan druženja i prijateljstva. Tako će se čitatelji lako i uspješno identificirati s Matošecovim likovima na razini literature, a na razini stvarnog života dobit će nenametljivu pedagošku poduku o razumijevanju među ljudima, djecom i odraslima, te o vrijednostima ljubavi i prijateljstva.

»Tiki traži Neznanca« i »Strah u Ulici lipa« Milivoja Matošeca kao obvezatna školska lektira u potpunosti će opravdati ovaj izbor, kao dobra literatura, te kao knjige prikladne za razvoj čitateljskih navika djece i mlađeži.

Edvin Biuković rodio se 1969. godine u Zagrebu. Završio je Školu primijenjene umjetnosti. Bavi se crtanjem stripova koje objavljuje u časopisima »Patak«, »Modra lastak«, »Plavi zabavnik«, »Bug«... Objavio je strip-album *Citati* (s Darkom Macanom). Odnedavna radi za inozemne strip-izdavače. Uz to bavi se animacijom i ilustriranjem knjiga.

CIP — Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna biblioteka, Zagreb

UDK 886.2(02.053.2)-31

MATOŠEC, Milivoj

Strah u Ulici lipa / Milivoj Matošec
; [ilustrirao Edvin Biuković]. — Zagreb
: Žnanje, 1994. — 140 str. : ilustr. ;
22 cm. — (Biblioteka Stribor)

ISBN 953-6124-60-2

941109037